

ብሃራዊ ማሕበር ደቂ- አንስትዮ ኤርትራ ዝዳሎ መጽሓፍት

አብዛ መጽሔትና ዘለኩም ርእይቶ፡ አበርክቶ
ይኹን ነቐፊታ፡ በዚ ዝሰቡበኡ ራሻ ልኡኹልና፡-

ኢድራሻና

ሃራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ

ፖ. ሳጹን፡ 239

ተሌ፡ 291-1-111134 - 291-1-118753

ፋክስ፡ 291-1-111140

መርቡብ ሓበሬታ ሃማደኤ

E-MAIL - nuew@nuew.org

WEB SITE - www.nuew.org

አሰናዳኢት

ፋጥና ዓብዱራሕማን

ምክትል አሰናዳኢት

ሜሪ ጸሃዩ

ስኢሊ

ኤፍሬም ሚኪኤል

አሃዱ ስኢሊ ክ/መ/ሓበሬታን ሃማደኤ

ለይአውት

አብረህት ንጉሰ

ካብር ዲዛይን

joሲ

ዘርጋሒ መጽሔት

200454/ 07121322

ዘባታት ሃማደኤ

ትሕዝቶ

ልሳን-----2

ዜና ግልበር -----3

ፊፖርታዮ -----4

- “ሞያ እውን ቡሽሞት ምምዕባል የድልዮ እዩ”

ሃብርኖ -----6

- ዶር. ዮሳን ገብረሚካኤል

ትምህርቲ-----8

- “ራእይ ዘለዎ ዕላማ፡ ሸቶኡ ክወቅዕ ኣይጽገምን!”

ጥዕና-----10

- መንሸር ክሳድ ማህጸን ኣቐዲምካ ክትሰላሽሎ ዝከኣል እዩ!

- ዶር. ትብላጽ ተስፋ-ሚካኤል

ቁጠባ-----12

- ብቐጠባ ርእሰይ ምክኣለይ ክብቲ ዝኹርዓሉ እዩ!

ኢያሲፖራ-----14

- “ገድሊ ገደል፡ ዘይምግዳ በደል”

- ተ.ጋ ኣሰቴር ተስፋ-ጋብር

ሕገን ሕብረተሰብ-----19

- ‘እታዊ ምትኣር’ ኮም ማሕበራዊ ጸገም ንርእዮ’ ዶ?

ግህደር ታሪኽ-----21

- ጸርጊ ብርሃን ኣብቲ ጸላም

- “ምግርያም ክመሰል’የ ዝፍትን”

- ተ.ጋ ምብራቕ ተወልደ

- ተ.ጋ ኣድያም (ኢፋ) - ወናኒት ሃብታም ተሞክሮ

ንእፍልጦ-----30

- ፀተ መጋቢት ትማልን ሉምን

ሰውላና-----32

- ዋና ዕብዩት ኢሻ

ሰውጥብ-----34

- “ሓልዮት” ሓጺር ልብ-ወለድ ዛንታ

ደቂኣንስትዮ ዓለም -----36

- ህይወት ማልዮናት ሰባት ዘድሓት ቻይናዊት

ሰፖርት-----38

- ብልጽቲ ኣትላት ዓለምና ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ

ዶብሉ ዝቡ!-----40

- ኣካረይቲ ምስ ደላሎ!!

ቃል ሃማደኤ ብሮቭንያት 8 መጋቢት 2023 አህጉራዊ መጻፈቲ ደቂ-አንስትዮ

“ኤርትራዊት መኪታ ተደምዕ ብርሃጸ ተልምዕ”!

8 መጋቢት አህጉራዊ መጻፈቲ ደቂ አንስትዮ “ኤርትራዊት መኪታ ተደምዕ ብርሃጸ ተልምዕ” ኣብ ትሕቲ ዝተበል መሪሕ ቴማ፡ ከም ወትሩ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ዲያስፖራን ብኹብ ዝበለ ደምቀት ተዘኪራ ትውዕል ኣላ።

ናይ ሉሚ ዓመት 8 መጋቢት ኣብ ፍልይ ዝበለ ታሪኻዊ ምዕራፍ ትዝከር ዘላ። ዘለናዮ እዋን ህዝቢ ኤርትራ ንምንብርካኹ ዘንቀደ ብዙሕ ዝዓይነቱ ሽርሒታት መኪቱ ዘፍ ዘበለሉ፡ ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ብልዑል ጅግነት ንቀንጠብጠብ ተደናደንትን ዓንደርትን ዝእድብ ቅያ ፈጺሙ ብኣጸባራቂ ዓወት ዝወጸሉ፡ ናይ ሓበንን ኩርዓትን እዋን እዩ።

ተሳትፎ ደቂ አንስትዮ ኣብ ሰውራ ንቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ብኹሉ መዳይ ምሉእ ክኸውን ዘኸለ ኣካል ቃልሲ መላእ ህዝቢ እዩ። እዚ ስለ ዝኾነ ልሉላውነት ንምውሓስ ኣብ ዝተኸየደን ዝኸየደ ዘሎን ብርቱዕ ተጋድሎ፡ ማዕረ ደቂ ተባዕትዮ ኣሕዋተን ኣብ ቅድመ ግንባር ይኹን ደጅን ተሰለፈን ካብኣን ዝሕተት ግብኣት ብምፍጻም፡ ብሓበን እናተዘከረ ዝኸበር ድመቕን ፍሉይን ታሪኽ ሰሪሖን እየን። እዚ ቅያዚ ሕጂ እውን ንሳልዓይ ግዜ ብተረኩቡቲ ሕድሪ መንእሰያት ደቂ አንስትዮ ኪደግም ተራእዩ። ኣብ ውሽጢ ሃገር ይኹን ዲያስፖራ ዝርከባ ደቂ አንስትዮ ከኣ ከም ወትሩ ኣብ ጎድኒ ህዝብን ደው ብምባል ፍናን መኸተ ህዝቢ ዘዕረገ ደገፊን ብምዕዛዝ፡ ነዚ ዘሓበን ዓወትዚ ንክንበቕዕ ዓቢ ግደ ተጻዊተን።

ንጡፍ ተሳታፍነት ደቂ አንስትዮ መለክዒ ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ጥራይ ዘይኮነ ናይ ምዕዋትን ዘይምዕዋትን ኣገዳሲ ረጅሒ ምዃኑ ኣብ ተሞኩሮና ብግብሪ ተራእዩ እዩ። ክንዲ ዝኾነ እዛ ሃገር ናይ ብሓቂ ሃገር ክትከውን እንተድኣ ኮይና ኩሉ መዳያዊ ተሳታፍነትና ካብ ግዜ ናብ ግዜ ክነበርኽ ኣለና። ብዝኾነ ዓይነት ዕንቅፋት ከይተረበሸካ፡ ኣብ ዕላማኻ ጸኒዕካ ምቕጻልን ብዓወት ምውጻእን ድማ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ነዊሕ ቃልሱ ዝተሞከረሉን ዝመለኾን ጉዕዞ እዩ። ሳላዚ ዘኹርዕ ባህሊ፡ ባህሊ ጽንዓትን መኸተን ከኣ ብኣጸባራቂ ዓወት ናብ ሓድሽ ታሪኻዊ ምዕራፍ ኣብ ምስግጋር ንርከብ ኣሎና።

ዝሓለፈ ጉዕዞና ዕውትን ውሑስን ዝገበር፡ ዘይንደል ጽንዖትና ጥራይ ዘይኮነ ዘይሕለል ናይ ስራሕን ጸዕሪኛነትን መንፈስና እውን እዩ። ሕጂ እውን ኣብ ቅድመና ተገቲሩ ዝጸበየና ዘሎ ዝዚፍ ሃገራዊ መደባት ልምዓትን ህንጻትን በዚ ባህልን ክብርታትንዚ እዩ ዝዕመም።

ነቲ ነዊሕ ጽንኩርን ሕልኽላኽን እዋን ብልዑል ትብዓትን ተጻዋርነትን ሰጢርና ኣብዚ ሕጂ እዋን ኣብ ሓድሽ መዋእል፡ ኣብ ዝሓሸን ዘተኣማምንን ባይታ ካብ ዝሓለፈ መድረኻት ዝበለጸን ጭብጥን ዕድላት ሒዝና ኣብ ንቕሎ ንርከብ ኣለና። የግዳስ እዚ ትሰፋው መድረኽዚ እውን እንተኾነ፡ ብስራሕ ቃልሲን ክሰገር ዝግብኣ ናቱ ብድሆታት ክህልዎ ከምዝኸእል ከዝንጋዕ ኣይግባእን። ከም ወትሩ ብልዑል ትኩርነትን ንቕሓትን ብንጡፍ ተበግሶ ብሓይል ናይ ዓይነት መንፈስን ዓቲብናን ኣበርቲዕናን ክንሰርሓሉ ዘለና መደረኽ እዩ። እቲ ኣብ ሕሉፍ ጉዕዞና ብኣጸባራቂ ዓወት ክንወጽእ ዘበቓና ዕቕር ተውህቦታት ህዝብና፡ ማለት ጽንዖት፡ ተወፋይነት፡ ዓይነት፡ ሓድነት፡ ማሕበራዊ ስኒትን ጾታዊ ማዕርነትን ዝሕላገቱ ክብርታትና ከኣ፡ ኣብዚ መደረኻዊ ተልእኾ ምርግጋጽ ዘላቂ ልምዓት፡ ዋሕስ ዓወትና ኮይኑ ከምዝቕጽል እመንቶና እዩ።

ብኣጋጣሚካ ክብርቲ ዕለት 8 መጋቢት እምበኣር፡ ሃማደኤ ንመላእ ደቂ አንስትዮ ኤርትራ ብምውካል ኣብዚ ሓድሽ ምዕራፍ፡ ገሰጋስ ህንጻት ሃገር ብዝለዓለ ናህሪ ንምድራኽ፡ “ኤርትራዊት መኪታ ተደምዕ ብርሃጸ ተልምዕ” ብዝተበል መርሓ ቃል መብጽዓና ነሓድስ ኣለና።

ክብርን ሞክሽን ነቲ ብዓረርን ሓውን፡ ብዝኾነ ሽርሒን ውዲትን ከይተጻዕደ፡ ካብ ዓወት ናብ ዝበለጸ ዓወት ኣብ ምስግጋር ዝርከብ፡ ጽኑዕ ህዝቢ ኤርትራ ምስ ሓይልታት ምክልኻልና!

ዕድመ ን8 መጋቢት አህጉራዊ መጻፈቲ ደቂ አንስትዮ!
ዘልኣለማዊ ዝኸሪ ንሰማኢታት!
ዓወት ንሓፋሽ!

ዜና ታች ማህበር

ማእከላዊ ባይቶ ሃማደኤ ዓመታዊ ንጥረታቱ ገምገሙ

ማእከላዊ ባይቶ ሃገራዊ ማህበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ብ22ን 23ን ታሕሳስ ኣብ ከተማ ኣስመራ ዓመታዊ ንጥረታቱ ገምገሙ።

ኣብቲ ርኩብ ኣላፍቲ ጨፍፍር ማህበር ኣብ ሽድሽቲኣን ዘባታት ዘባ ሳዋን ላዕሊዎት ትካላት ትምህርትን ዘባ ወጻኢን ኣብ ምኽሰኳስ ተካላቲ መንእሰያት ደቀንስትዮ ምሕያል ገቕሒትን ውዳበታትን ከምኡውን ቁጠባዊ ዓቕሚ ደቀንስትዮ ንምጉልባት ዝተኻየደ መደባት ዝምልከት ጸብጸብ ኣቕረቡ።

ኣላፍቲ ክፍልታት ማህበር እውን ማህበረ ቁጠባዊ ዕብዩት ኣባላት ንምርግጋጽ ዝተወደበ ስልጠናታት ደቀንስትዮ ስራሕን ናብራሕን ንምምሕያሽ ዘካይደኦ ጻዕሪ

ዘመዝገብኦ

ለውጢን

ኣብ

ፖለቲካዊ

ስልጣን ዘለዎ

ደቀንስትዮ

ዘካይደኦ

ገስጋስ

ፖለቲካዊ ገቕሒት ኣባላት ንምብራሽ ዝተሰላሰለ ዕዮ ኣብ ዝምልከት መብርሂ ሂሰን።

ብዘይካዚ ሓላፊም ንዘጋጥሙ ተርእዮታት መርዓ ትሕቲዕድመክሸቦን ሕጋዊ መፍትሒ ንምርካብ ከምእተዓየዩ ኣብ ጉዳይ ደቀንስትዮ ንዝተላዕሉ ሕቶታትን ሕገ ጠቀሰ ጥርፍናትን ምላሽ ከምእተዋህበን ካልእን ተጠቒሱ።

ማእከላዊ ባይቶ ሃማደኤ ኣብ መደባት 2023 ድሕሪ ምዝታይ ኣብ ቀዳምነታት ተረዳዲኦ። ፕረዚደንት ሃማደኤ ወይዘሮ ተኽኣ ተስፋ-ሚካኤል ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ መደባት ህንጻት ሃገር ልምዳዊ መደባትን ዘካይደኦ ዘለዎ ጻዕሪ ብምምጻስ ለመገውን ከም ትማሊ ዓቕሚታትን ኣወሃሂደን መድረሽ ዝካላቶ ከማልኣ ኣዘኻኸራ።

ፈጻሚት ቦርድ ሃማደኤ ኣብ ትግባረ መደባትን ኣድሻ ውጥንን ዘትያ

ፈጻሚት ቦርድ ሃገራዊ ማህበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ትግባረ መደባት 2022 ንምምጻምን ኣብ ኣድሻ ስትራቴጂያዊ ውጥን ንምዝታይን ብ19ን 20ን ታሕሳስ ኣብ ኣስመራ ኣኼባ ኣቃኒዓ።

ኣብቲ ኣላፍቲ ዘባታት ኣባላት ሃማደኤ ዲያስፖራን ኣላፍቲ ክፍልታትን ማህበርን ዝተሳተፉኦ ኣኼባ ኣብ ምብራሽ ገቕሒት ምጥባል ዓቕምታት ምርጣር ዕድላትን ጥምር መደባት መኸተን ቡዝብኡ ናይ ዝተተግበረ ንጥረታት ጸብጸባት ቀሪቡ።

ተሳተፍቲ ኣብ ምትባባዕን ደገፍን ምህር ኣዋልድ ምሕላው ጥዕናን ጎስጓፍ ንጥረታትን ምዕባይ ፖለቲካዊ ገቕሒት ደቀንስትዮን ምሕያል ውዳበታትን ምምልማል ብቕድሕት ካድራት ምዕባይ ቁጠባዊ ዕቕሚ ደቀንስትዮ ቃልሲ ኣንጻር ጎዳኣቲ ልምድታትን ጸልዋኡን መንእሰያት ደቀንስትዮ ንምሕያል ኣብ ዝተወጠነ መደባትን ገሰጋሶን ብዕምቕት ዘትዮ።

ፕረዚደንት ሃማደኤ ወይዘሮ ተኽኣ ተስፋ-ሚካኤል ማህበር ራእዩን ዕላምኡን ንምጥባብ ቡዝባዊ ስትራቴጂያዊ ውጥናት እናተገጸጸ ክሰርሕ ምጽንሐ፡ ጠቕሲ፡ ጸሓፊ፡ ብድሆታትን

ጠለባትን ኣብ ግምት ብምእታውን ዝለወደ ዝለወደ ዕድላት ልዑል ኣቕልቦ ብምጥባብ ተዓቃኒ ስራሕ ክዕመም ምኽኣሉ ኣብ ኣሰራርሓ ማህበር ዝምህሩን ምዕባል ይምዝገቡ ከምዘሎ ዝእንፍት ምዃኑ ገሊጾ።

ኣብ ወጻኢ ዝርከባ ኣባላት ሃማደኤ ምስ ኩሉ ዘለወን ጸቕጢ መንብርን ካልእ ብድሆታትን ንንጥረታት ማህበር ግዜ ሂሰን ብወላኑታ ማዕረጅ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝካየድ ዕምማት ዝተብረሕ

ዘለዎ ኣበርክቶ ቀለል ከምዘይኮነ ኣገንዚባ።

ኣብ መወዳእታ ፖለቲካዊ ገቕሒትን ተሳታፍነትን ደቀንስትዮ ክዓቢ መደባት ጥምር መኸተ ንምሕያል ክካየድ ዝጸንሐ መደባት ብዝለዩሉ ክቕጽል ውዳበታት ደቀንስትዮ ክካይል ሞያዊ ዓቕሚ ካድራት ክብሉል ቁጠባ ደቀንስትዮ ንምምሕያሽ ዝሰላሰል መደባት ክድንፍዕ ኣብ ምርድዳእ ተበጺሒ።

ብሃገራዊ ማህበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ዝተወደበ ኮሚቴታት ምምዕባል ደቀንስትዮ ኣብ ዘባታት ኣብ ውሽጢ ሰለሰቲ ዓመታት ዝዓመምኦ ንጥረታት ዝምግባም ዓውደ ዘተ ብ15ን 16ን ታሕሳስ ኣብ ኣስመራ ተኻይዱ።

ፕረዚደንት ሃማደኤ ወይዘሮ ተኽኣ ተስፋ-ሚካኤል እቲ ዕላማ ኣብ ምምዕባል ደቀንስትዮ ዝተኻየደ ጻዕርታት ዝተመዝገበ ዓውትን ዘጋጠሙ ብድሆታትን ብምትንታን ዓውታትካ ዓቂብካ ቀጻልነቱ ዝረጋገጸሉ ስትራቴጂ ንምንፍፍ ከምዘኾነ ገሊጾ።

ኤርትራዊት ጓላክተይቲ ኣብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ ብግብራዊ ተሳትፎ ንዝደለቡ ገቕሒትን ዓቕሚን ድሕሪ ናጽነት ኣብ ዝሰዓበ መድረሻት ብዕዘዝ ተሳትፎኡ መለሰ ከምዘኾልዎ ዝጠቐሰት ወይዘሮ ተኽኣ ጎዕዞ ንምሉእ ኣግልዞ ንምሰማር ግና ቀጻሊ ውፋይ ስራሕ ከምዘድሊ ኣገንዚባ።

ምምሕዳር ዘባታትን ካልኣት ኣባላት መንግስትን ኣብ ምምዕባል ደቀንስትዮ ከርእያኦ ዝጸንሐ ሰናይ ድሊትን

ዓውደ ዘተ ኣብ ምዕለ ደቀንስትዮ

ዝወሰዱኦ ተበግሶታትን ድሕሪ ምምጻስ ድማ ኮሚቴታት ምምዕባል ደቀንስትዮ ኣብ ዘባታት ንዓመተ 2023 ብኣድሻ መንፈስ ውጽኢታዊ ስራሕ ክዓዩ ተላቢዮ።

ኣብቲ ኣጋጣሚ ኮሚቴታት ምምዕባል ደቀንስትዮ ኣብ ዘባታት ካብ 2020 ክሳብ 2022 ኣብ ማህበራዊ ቁጠባውን

ብመንጽር ዝካበረ ውጥን ክቕርብ እንከሎ ኣባላት ሃገራዊ ኮሚቴ ኣብ ዘቕረበኦ ጸብጸብ ድማ ተዘተዩ።

ኣብ መዘዘሚቲ ዓውደ ዘተ ኣብ ናይ ዝመጽኦ ሓመሽተ ዓመታት ስትራቴጂያዊ ውጥን ምርኩስ ብምግባር መደብ ስራሕ 2023 ተጻልዩ ናብ ተሳተፍቲ ቀሪቡ፡ ተዘተዩሉ።

ሬፖርታጅ

“ሞያ እውን በብእዋኑ ምምዕባል የድልዮ እዩ”

መርሃዊ ታደሰ

ሃገራዊ ማሕበር ደቀአስተዋ ኤርትራ ከም መቐጸልታ ናይቲ ወትሩ ገዝላቂ ምዕባል ኤርትራውያን ደቀአስተዋ ዓለማን ዝሰርሕኦ መደብ ምንቃሕ፡ ምምዕባል፡ ምህግቕ ሞያዊ ክእለትን፡ ምጥጣሕን ምፍጣርን ሰፊሕ ዕድላት ዝተፈላለዩ ሞያዊ ስልጠናታት ዓቕሙን ክብ ዙባል ነበረን ማለንን ዝማሓድራሉ ብቅዓት ንምውናን ኣተሓሕዝ ንበረትን ገዝብን ዝምልከት ኣብ ዓመተ 2022-2023 ኣብ መላእ ሃገር በብእዋኑ ዝተፋላለዩ ስልጠናታት ብምምዳብ ተግባረን።

ዝተኻየደ ስልጠናታት ቁጠባዊ ዕብዮት ደቀአስተዋ ክዓቢ ብፍላይ ርእሰ ምርኮሳ ከማዕብላ፡ ክብ ተጽባይነት ክከላኸላ፡ ለውጢ ኣብ ኣካብረኡን ከምጽኡን ዝሞላመ እዩ።

ካብቲ ዝተዋህበ ስልጠናታት ንምጥቃስ፡ ምኽሻንን ምድላውን መግቢ፡ ምድላውን ምፍራይን ደረቕን ተንቃሳቓሽን ስእሊ፡ ምፍራይን ምቕራጽን ደምጺ፡ ክንከን ኣካላት፡ ስልጠና መዛቃ፡ ኮምፒውተር፡ ስልጠና ስራሕ ቤት ጽሕፈት፡ ምሕደራን መራሕነትን፡ ጥዕናጠቀስ ስልጠናታት ምግታእ ጎዳኢቲ ልምድታት... ወዘተ ኮይናም 7 ደቂ ተባዕትዮ ዝርከብዎን ብድምር 661 ስልጠንቲ ዝተሳተፉኦ ስልጠናታት ብምክያድ ኣድማዒ ንጥፈታት ተሰላሲሉ።

ብወገኡ ኣብ ሓዲሓይ ቦታታት ናይቲ ዝተኻየደ ስልጠናታት ተሳቲፍና ንስልጠንቲ ኣዘራራብና ዝሃበና ርእይቶ ይሰዕብ፡-

ኣነ ዝቐሰምኩም ስልጠና ምክንኻን ሰብነት ብተፈጥራዊ ነገራትዮ። እዚ ዝወሰድኩም ስልጠና ምጽራይ ገጽን ማሳጅን ዝተቐፈ ስልጠና ኹኦ ካብቲ ቅድሚ ሕጂ ከወሃብ ዝጸንሐ ስልጠናታት ብዓይነቱ ፍልይ ዝበለዮ። እቲ ዝሃበየ ራብሓ ናይዚ ስልጠናዚ ኹኦ ተፈጥራዊ መልክዕኻ ከመይ ጌርካ ከም ትዕቅብን ዝተባላሸወ

ገጽ ብኸመይ ብተፈጥራዊ ነገራት ብህሩድ ብጋባን ካልኣት ንቐርብትና ዝሳማምዕም ጥረ ነገራትን ተጠቐምካ ናብ ንቡር ትመልሱንዮ። ማሳጅ ከኣ ስራዕ ዝረት ደም ከም ዝህልወካ ዝተብር ከም ምዃኑ መጠን ብፍላይ ኣብ ቤት ጽሕፈት ንዊሕ ሰዓታት ኮፍ ኣለም ዝሰርሐ ሰባት ኣዝዩ ጠቓሚ ምዃኑ በዚ ኢጋጣሚ ክሕብር እደሊ። ኣብ መወዳእታ ኹኦ ንሃገራዊ ማሕበር ደቀአስተዋ ኤርትራ ዝረ ፍሉይ ዓይነት ስልጠናዚ ወዲበን ብምክራት መማህራን ከምህራን ብምክኣለን ብልቢ ከምስጥን እደሊ። ንሕና ከም ስልጠንቲ ድማ ንዝተማሃርናዮ ትምህርቲ ብትኽከል ክንሰርሓሉን ንኣሓትናን ኣዴታትናን ካብ ዘይድልዩ ንጽ ዘባላሸዉ ኮስምስቲክስ ከንድሕነን ከም ዝግባእ ፈሊጥና ኣለና።

ልዋም መላእጎይታ-ኣስመራ

ኣብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ሃማደኤ ንመጽሔት ኣግኢዞ ለይ-ኣውት ኣብ ምግባርን ኣብ ዝተፋላለዩ ኣኼባታትን ሰማናራትን ዓውደ ዘተታትን ብካሚራ ኣብ ምስናድንዮ ክነጥፍ ጸኒሐን ዝነጥፍ ዘለኹን። መባእታዊ ስልጠና ደረቕን ተንቃሳቓሽን ስእሊ ኣብ 2003 ዓመተ ምህረት ምስ ወሰድኩ ነተን ዝቐሰምኩምን ፍልጠት ምርኮሰ ብምግባር ድማ ክሳብ እዚ ቐረባ እዋን ብተመከሮየ ከሰርሕ ጸኒሐ።

ይኹን እንበር ሎሚ ቴክኖሎጂ ካብ ዕለት ናብ ዕለት ንቐድሚት ይውንጪፍ ስለ ዘሎ ኣቐዲምካ ዝወሰድካዮ ሞያውን በቢ እዋኑ ምምዕባል የድልዮዮ። ከምኡ ስለ ዝኾነየ ኹኦ ኣብዚ ናይ ሕጂ ኣርባዕተ ኣዋርሕ ዝወሰደ ብሃማደኤ ዝተወደበ ናይ ደረቕን ተንቃሳቓሽን ስእሊን ናይ ሳውንድ ኤዲትንግን ስልጠና ብምውሳድ ከምረቕ በቐዕ ዘለኹ።

እዚ ቀሲመዮ ዘለኹ ሓዳሽ ትምህርቲ ድማ ኣብ መዓልታዊ ስርሓይ ኣዝዩ ሓጋዚ ኮይኑየ

ልዋም መላእጎይታ

ኣብረህት ንኩሰ

ኣሰዩ ዓሊ

ወ/ሮ ዛህራ ሐሴን ዓብዱ

መምህር ሚሊን ግርማይ

ረቢብዮ ዘለች። ጎመጸኢ ገዢዎች ደቀክትዮ ከምህረት ከሰልጠነሉ ከአ ተሰፋ እገባር።

አብርሀት ገዢ-ማ/ቤት/ጽ ሃማደኤ

ዝወሰድና ስልጠና ብጣሪ ጽብቅዩ ነደሩ። ሕዩ ደቀክትዮ ዓቢ ማሕበራዊ ሕዩ ምዃኑን መስልን ማዕርነትን ደቀክትዮ ዘሮክብር ሕብረተሰብ ብተቂ ሓራ ከምዘይከውንን ጽብቅ ርዳኢት አማህበረ። ከሉም ጎዳኢት ልምድታት አብ ልዕሊ ደቀክትዮ ዘስዕብዎ ሃሲዩ ቀሊል ከምዘይምኢኑን አብ ሳዕቤን መርዓ ትሕቲ ዕድመን ከሸቦ ጓለክትዮትን ወዘተ... ዘድሃበ፡ ብሓፈሻ ብዛዕባ ጎዳኢት ልምድታት፡ ክብርታትና አብ ሕብረተሰብ ብፍላይ ከአ አብ መገለጻት ገምቡግጋር ከገጸወዩ ዘለና ተራ ዝተቆፈ ሰፊሕ ስልጠናዩ ነደሩ።

ንሕና ከም ስልጠንቲ መጠን ብዙሕ ፍልጠት ኢና ቀሲምና። አብዚ ስልጠናዚ ጸታዊ ዓመጽ እንታይ ማለትዩ? ጸታዊ

ኢድልምኽ እንታይዩ? ብዓይኒ ፖሊስን ብዓይኒ ሕግገክ ብኸመይ ደርሕውን ከንፊልጥ ከኢልና ኢና። ኣገላለጽ ከም ምዃንና መጠን ድማ አብ ባይታ ንኸልኡት ከማና ደቀክትዮ ከንምህረትን ከነስልጥነሉን ኢና። ዝተዋህባናዮ ዕዮውን ብቐንዱ ኣገጸር ኩሉ ንደቀክትዮ ዝሃሊ ነገራት ብንቕሓት ከንቃለስን ገምዕባሊ ሕብረተሰብን ሃገርን ከንሰርሕንዮ። ብፍላይ ንሕና ከም ደቀክትዮ መጠን ቅድመ ኩነት ከነዘውትርም ዘለና ጥንቃቄታት፡ ፈሊጥና ኣለና። ኣዲታት ድማ አብ ደቀን ከስርጸኦ ዝግባእ ክብርታትን ነውርታትን ሕብረተሰብና እንታይ ምዃኑ ፈሊጠን ስለዘለዎ ብሓባር ክንሰርሓሉ ኢና።

ኣሲዮ ዓሊ- ንኡስ ዘባ ዓሲብ

እዚ ዝቐሰምናዮ ናይ ምሕደራን መሬትነትን ስልጠና አብ ስራሕና ሓጋዚ ኮይኑዮ ረቢብዮ። ከም አብነት ገምጥቃስ ንዝሓ ርእሰይ ኣነ ኣካዩዲት ስራሕ አብ ምምሕዳር ንኡስ ዘባ ዓሊክ ከም ምዃኒይ መጠን ነዚ ትምህርቲዚ መጠኑዮ ዝረብሰ ክብልዮ ጸኒሐ። ሕጂ ግና አብ ዝሓጸረ ግዜ ብሰፊሕ ክቐሰም ባቕዶ ኣለች። አብዚ ስልጠና ኣቀራርባና ናይ ምብህሃል ዓቕምና ብምዕባይ ነብስ ገምጋም ብምክያድ ኣገልግሎት ደልዮም ንዝመጽኡ ዜጋታት ብውሕሉል ኣገባብ ከንቅቡሉምን ከንሰምምምን ከም ዘለና ፈሊጥና ኣለና። ምስዚ ናይ መርሒነትን ምሕደራን ስልጠናውን ታሪኽን ኣማግባብላን

ሃገራዊ ማሕበር ደቀክትዮ ኤርትራ ከመይ ከም ዝመስል ሰፊሕ መብርሂ ተዋህቡናዮ። እዚኦ ቸኣ ንዓይ ሓንቲ ካብተን ፍሉያት ኣርእስትታትያ ነይራ። አብ ዓህላክ ተመሊሰ ድማ ኣብርቲዕ ክሰርሓላዮ። በዚ ኣጋጣሚዚ ድማ አብ ሃገራዊ ማሕበር ደቀክትዮ ዘይተወደበት ጓለክትዮቲ ክትህልወና ዮብላን ክብል እደሊ። ምክንያቱ ሃገራዊ ማሕበር ደቀክትዮ ኤርትራ መሃሪ ኣናቃቓሒ ሱኣሊ ዝኾነ ማሕበርዮ።

ዛህራ ሐሴን ዓብዱ- ንኡስ ዘባ ዓህላክ

አብዚ ዝተኻየደ ስልጠና ሃማደኤ ዘካይዶ ንጠፍታት እንታይ ምዃኑ ብገጸር ክፈልጥ ከኢለዮ። ለውጢ ካብ ነብስኻ ከም ዝጀመርን ተደሚሩ ድማ ሓደ ዝዚፍ ሓብራዊ ለውጢ ከምጽእ ከም ዝኸለፈን አብዚ ዝተሳተፍናዮ ስልጠና ከንፊልጥ ከኢልና ኣለና። እዞን ካብ ዝተፈለለዩ ንኡሳን ዘባታት ዘባ ማእከል ዝተዋጸእና ደቀክትዮ ቸኣ ትርጉም ዓመጽን በደልን፡ ባህልን ሕብረተሰብን አብ ልዕሊ ደቀክትዮ ከውርድዎ ዝጸንሑ ወጽዓታትን ብልጫታትን፡ ትርጉም ማሕበራዊ ፍትሒ ጥዕናን ሕብረተሰብን... ወዘተ። ዘርእሱቱ ሰፊሕ ትምህርቲ ወይ ድማ ስልጠና ቀሲምና ኣለና። ንሕና ነዚ ስልጠና ዝወሰድና ደቀክትዮ ድማ ከም ኣገላለጽ ናይቲ እንቐመጡሉ ሕብረተሰብ መጠን ነናብ ቦታና ተመሊስና ብግብሪ ክንሰርሓሉ ኢና።

መ/ም ሚሊን ግርማይ- ንኡስ ዘባ ሰሪጀቓ

ሃ-በሮም

መርሃዊ ታደሰ

ምስ ሰባት ብዘለዎ ናይ ምብህሃል ጥበብ ኣዚኻ ኢኻ ትምህርት ወትሩ ስሓቕ ዘይፍለየ ዓል 28 ዓመት መንእሰይያ። ናብ ከተማ ዓሰብ ብሰራሕ ምስ ተበገስኩ፡ ብቐረባ ንዝፈልጠ ሓኪም፡ ኣብ ከተማ ዓሰብ ኣብነታዊት ዓለንስተይቲ እንተላ ክሕብረኒ ተወኪሰዮ። “ንቓለ መሕትት ሕራይ ትበለክኩ ኣይመስለንን፡ ግና በዛ ቁጽሪ ተሌፎን ደዊልካ ክትረኽባ ትኽእል ኢኻ” ኢሉ ተሌፎን ምስ ሃበኒ፡ ብኣካል ከይደ ክረኽባ ስለዝወሰንኩ፡ ከድወለላ ኣይመረጽኩን። ዓሰብ ምስ ከድኩ ከኣ፡ ብኣካል ተረኺብና ኣዕለልና። ኣብ ሞንጎ ዕላልና ንቃለ-መሕተት ከም ዝደለኹዎ ሓቢረዮ። ንኣያሎ ደቓይቓ ኣይተቐበለትንን፡ “እዚ ምሳኺ ዘካይዶ ቃለ-መሕትት ንዓኺ ዘይኮነ ዝጠቅም፡ ካልኣት መንእሰይት ምስ ኣንብዎ ወይ ምስ ሰምዎም ብዘትክ ክምህርምዮ፡ ኣሰርኪ ስዒብን ከማኺ ክኾናን ክኾኑን ዝኽእሉ መንእሰይት ተማሃሮ ከም ዝህልዉ መቐም ኣይጠፍኣክን” ምስ በልኩዎ ግና እታ ስሓቕ ዘይፍለየ ዶክተር “እይ ብዘይ ምጻእ እንድኢኻ መጻእኻኒ፡ ሕጂ ዶሞ ልዕሊ 700 ኪሎ ሜተር ተጓዒዝካ ስቕ ኢላ ክመልስካ ኮይን፡ ደሓን በል ይኸኣልካ” ዝበለትኒ፡ ዕድምቲ ጋሻና ክኢላ ሓፊሻዊ ሓኪም ዶክተር ዮሳን ገብረሚካኤል እዩ ክትከውን - ሰናይ ንባብ፡-

♦ ከጉዳ ዶክተር ዮሳን እኺ መን ኢኺ?

ከም ሰብ ንጽር ዕላማ ዘለኒ፡ ብዝተኻእለኒ መጠን ምስ ሰባት ተረዳዳይኦን ተሓቓቓሒኦን ንሰባት እናሓዝኩን እናኣተባባዕኩን ከኺይድ ዝደሊ እየ። ብቐንዱ ከኣ ኣብ ዕላማይን ክበጽሖ ዝደሊ ደረጃን ዝዕንቅፈኒ ዘይፈቱ፡ ፈቓርን ስሓቕ ዘይፍለያን ሰብ እየ ኢላ እሓሰብ።

♦ በጺሕኩ ዘለኺ ደረጃ ናይ መን ወጽኢ ትዮ?

ኣጠቓሊላ ክርእዮ እንከለኹ ናተይ፡ ናይ ስድራ-ቤተይ፡ ናይ ኩሉም ቤተ-ሰባይን ሕብረተ-ሰባይን ወጽኢ ትዮ።

♦ ጽልዎ ዘሕደረልኪ ወይ ዘሕደርኩሉ ኣባል ስድራቤትኩም ኣሎዎ?

ኩልና እናተጻላለውና ኢና ዓቢና። እቲ ዝዓበየ ነቲ ዝነኣሰ እናጸለወ ከኺይድ ባህርዮዊዮ። ዓባይ ሓፍተይ ማለት ቦኹሪ ዝፋና ኤድን ብቅዱ-ኹዓን ድዛይን ምርቕቲያ፡ ሞዴል

ኮይናውን ትትጥፍያ። እቲ ምንኣሳ ኤፍሬም ሓወይ ብመካኒካል ኢንጅነሪንግ ምራቕዮ። ካብ ኣባይን ኣደይን ጀሚርካ እዚኣቶም ኩሉም ንዓይ ጸልዮምኒዮም ክብለካ እኽእል። እታ ምንኣሳይ ሓፍተይ ታሊታ ድማ ብስነ-ጥንቲ (ኣርኬዮሎጂ) ድሕሪ ምምራቕ ኣብ ኮምፕሽን ባህልን ስፖርትን ብምያኣ ትሰርሕ ኣላ። ስለዚ ከምቲ ንዓይ እቶም ዝዓበየ ኣባላት ስድራ-ቤተይ ጽልዎ ዘሕደሩላይ ኣነ ድማ ንታሊታ ሓፍተይ ጽልዎ ኣሕዲረላ ኢላ ከዛረብ እኽእል።

♦ ቁልዓ እንከለኺ ትብህጉ ዝከርኪ ሞያ እንታይ ነይሩ?

እቲ ናይ ፈለማ ሕልመይ ዶክተር ምዃን ነይሩ። ኣብ ሞንጎ ግና ኣስትሮኖሚስት ክኸውን ድልየት ነይሩኒ። ብዛዕባ ከዋኹብቲ ምጽናዕ ደስ ስለዝተበለኒ፡ ኣብ መወዳእታ ግና እቲ ናይ ፈለማ ዶክተር ናይ ምዃን ሕልመይ ሰዒሩ። ኣብ ጥሪ 2020 ብሓፊሻዊ ሕክምና ብማዓርግ ዶክተረይት ተመሪቐኹ።

♦ ናይ ሕክምና ትምህርትኪ ምስ ዛዘምኪ ኣባይ ክትምደቢ ትመርጺ ነይርኪ?

ዝኾነ ሰብ ዝሕሱ ዘለኹ ኮይኑ ክሰምዖ ይኽእልዮ። ኣነ ግና ካብ መጀመርታኡ ዓሰብ ክበጽሓኒ ድልየት ነይሩኒ። ከም ባህይ ኮኣ ዓሰብ በጺሑኒ። ቅድሚ ምምራቕይን ድሕሪ ምምራቕይን ድማ ክሳብ ሕጂ ኣብዛ ዝምኒያ ዝከበርኩን ሕጂውን እናፈተኹዎ ዝኸይድ ዘለኹን ወደባዊት ከተማ ዓሰብ ኣለኹ።

♦ ህዝቢ ከተማ ዓሰብ ከመይ ረኺብኩዮ?

ኣብ ኣስመራዮ ተወሊዶ ዓብየ። ትምህርተይ ዛዘመ ድሕሪ ምምዳባይ ዝፈለጥኩዎ ባህልን ሕብረተ-ሰብን ድማ ህዝቢ ዓሰብየ። ህዝቢ ከተማ ዓሰብን ከባቢኣን ኣዝዮ ሕውሰ፡ ጥዑምን ተቐባሊ ጋሻን ኮይኑ ረኺብየ።

♦ ኣብ ገምገም ባሕሪ ተቐማጥኪ ስለዘለኺ ንጽጋታት ባሕርና ከመይ ተተማቕርዮ ኣለኺ?

ብጽብቕ ኣስተማቕር ኣለኹ ኢላ እሓሰብ። ዓሳ እምነብየ፡ ኣብ ሓዲሓዲ ደሴታት ናይ ሃገርናውን ብንእሽቶ ጃልባ በጺሖ ኣለኹ። ትርፌ ግዜ ኣብ ዝረኽብኩሉ እዋንውን እሕንበሰየ። ነዚታት ደማሚረ ኹእ ንጽጋታት ባሕርና ምስ

ዶ/ር ዮሳን ገብረሚካኤል

ዘለኒ ጻዕቂ ስራሕ ኣዛማዶ ይጥቀሙሉ ኣለኹ ክብለካ እኽእል። ዕድል እንተደኣ ረኺብ ኹእ ኣብ ኩሉን ደሴታትና ክበጽሕ እሓሰብየ።

♦ ሓኪም ቅድሚ ምዃንኪ፡ ደም ለገሰኪ ትፈልጢዎ?

ደም ምልጋስ ኣዝዮ ደስ ካብ ዝተበለኒ ነገርዮ። እንተኹሽ ተማሃሪት ከለኹ ሚዛኒይ ትሓት ስለዝከበረ ኣይለገስኩን፤ ሕጂውን ሚዛኒይ ትሓት ስለዘለሁ ምስ ድልየተይ ኣይለገስኩን ዘለኹ።

♦ መጥባሕቲ ተካይዲ ምዃንኪ ሰሚዖ ኣለኹዎ፡ እንታይ ዓይነት መጥባሕቲ ኢኺ ተካይዲ?

ካብቶም ቀንዲ ዓባይቲ መጥባሕቲ ዝብሉም ከም ናይ ጸጸር ፍሓኛ፡ ሽንቲ-ሽተን (ጥብቕ መዓንጣ) ኤርንዶን ምጥላብ መዓንጣን ኣብዚ ቐረባ እዋን ዝጀመርኩዎ ድማ ናይ ወሊድ መጥባሕቲ ማለት መጥባሕቲ ሕርሲ እየ ዘካይድ።

♦ ነታ ፈለማ ዘካየድኩዎ መጥባሕቲ ከመይ ትዝከርያ?

ንባይኒይ ዝፈጸምኩዎ ናይ ሽንቲ-ሽተ መጥባሕቲያ ነይሩ። ሽንቲ-ሽተ ተመኩሮ እንተዘይብልካ ንኸትረኽባ ኣሸጋሪትያ፡ ኣብቲ ሽዕሉ እዋን ሲገጸይ ዝኾነ ዶክተር ዮሴፍ ዝኾነ

ዝቸበደኩም ነገር እንተሎ ጸውዑኒ ኢሉና ነይሩ። ኣነ ኹኣ ኣብቲ ናይ ፊልማ እዋን ባዕለይ ዝመርሖ ናይ መጥባሕቲ ግዜ ንኹንቲ-ሽተ ደልዩ ደልዩ ሰኢኒያ። ምስ መሳርሒታይ ንዶክተር ዮሴፍ ክንጽውዖ እናተበሃላና ግና ረኺቢያ። ምስ ክቱር ሓጎሳይ ድማ ዕውት መጥባሕቲ ኣካይደ።

♦ ኣብ እዋን መጥባሕቲ ብፍሉይ ዝተሓገስኩል መጻሕፍቲ እንተላ?

ብሰንኪ ሕማም ሽኩር ቁስሊ ምትዋይ ዝኣበዮ ሰብኣይ ነይሩ። ቁስሉ ትሕቲ ብርኪ ስለ ዝነበረ እታ ናይ መወዳእታ ምርጫ ትሕቲ ብርኪ ምቕራጽ እያ ነይራ። ኣነ ኹኣ ከም ዶክተር ቅድሚ ሽዑ ተሞክሮ ኣይነበረንን ጥራይ ዘይኮነ ርእየ እውን ኣይፈልጥን። ምስቲ ዝነበረ ረኽሲ ድማ ካብዚ ዓዲ ክሰዶ ኣይክእልን ነይረ። ስዝረይ ሓኪምውን ብርዳኡ ምክንያት ኣብቲ ቦታ ስለ ዘይነበረ ብተለፎን ኢና ተራዳዲእና። ሽዑ “ኣጃኹ ግበርያ” ኢሉኒ። ህይወቱ ምድሓን እታ እግሪ ክትቀረጽ ስለ ዝነበራ ንኣቁራርጻ ዝምልከት ሺድዮ እናረኣኹ ነቲ መጥባሕቲ ፈጸመዮ። እቲ ሰብኣይ ክሳብ ሕጃዪ ዘመስግነኒ ኣነውን ሓውዮ ግበሩ ስርሒ ከሰላስል ክርእዮ እንከለኹ እሕጎሱ።

♦ ዝኸወሐ ግዜ ዝወሰደኪ መጥባሕቲ ኢጋጢመቲዶ?

ክሳብ ሕጂ ዘካየድኩም መጥባሕቲታት መብዛሕቲኡ ትሕቲ ሰለስተ ሰዓታት ዝወሰደዮ። ናይ ሓዲ ኩነታቱ ክብድ ዝበለ ሰብ ግና ኣስታት ሰለስተ ሰዓት ዝወሰደለይ መጥባሕቲ ነይሩ።

♦ መጥባሕቲ ዘድልዮ ሰብ ከመይ ዝበለዮ?

ብዙሕ ነገራት ዝሓቆፈዮ። ንኡብነት ገለ ካብኡ ኣብ ኣካላት ናይቲ ሰብ ክኣለ ዘለዎ ካብ ንቡር ወጻኢ ዝኸሰት ነገራት ከም ጥረ-መሳሊ ወይ ረኽሲ ዘለዎ ሰብ መጥባሕቲ የድልዮ። ኣብ ገለ እውን ብኮስጥቲክስ ገጹ ዝተባላሸወ ሰብ ወይ ኣብ ኣካላቱ ንመልክዑ ዝድውን ነገራት ይወጽእዎ ብምጥባሕቲ ክኣለዮሉ ምስ ዝተሓትት መጥባሕቲ ይግበረሉዮ። ነብሰ ጸራት ደቀንክትዮ ኣብ ናይ ሕርሲ እዋን ነቲ ህጻን ብንብር ክሓርስኦ ማለት ክወልደኦ ምስ ዘይክእላ ብመጥባሕቲ ከም ዝገላገላ ይግበር። ስለዚ ብሕጻር ዝበለ ብመጥባሕቲ ክፍውሱ ዘለዎም ሰባትዮም።

♦ ኣብ እዋን መጥባሕቲ ፍሉይ ኣተኩሮ ክግበረሉም ዘለዎም ኣየኖት እዮም?

ፊልማ ኩነታት ናይቲ ሕመም ምፍላጥ ወሳኒዮ። ምክንያቱ መጥባሕቲ ክግበረሉ እንተደኣ ኮይኑ መደንዘዚ ክውጋእዮ። ስለዚ እቲ ጥዕናዊ ኣገልግሎት ክረክብ ተዳልዩ ዘሎ ሰብ ነቲ መደንዘዚ ክጻወር ይኽእል ድዩ ኣይክእልን ምፍላጥ የገድስ። ዓቕሚ ሰብካን ኩነታት ናይቲ ዘለኹዮ ናይ መጥባሕቲ ክፍልን ዘድልዮኻ መሳርሒታትን ብግብኡ ምድላውን ብደቂቕ ምፍላጥን እውን ወሳኒዮ።

♦ ካብ ተመኩሮኺ ኣብ ደቀንክትዮ ገሒ ዝርኣ ሕማማት እንታይዮ?

ካብ ተመኩሮይ ዝርእዮ ወይ ዝሰምዎ ረኽሲ ማህጸንን ብሰንኪ ክሸቦ ጓለንስተይቲ ዝኸሰቱ ሕማማትን እዮም ገሒናም ዝረኣዩ እዮም።

♦ ጠንቅን ሳብዬንን ረኽሲ ማህጸንን እንታይ እዮ?

ብጸታዊ ርክብ ዝመሓላለፉ ሕማማት ቀንዲ ጠንቂ ናይዚ ሕማም ክኸውን ይኽእልዮ።

♦ ቀንዲ ምልክታቱ ኹ?

ቃንዝ ኣብ ታሕታዊይ ክፋል ናይ ኩባድን፡ ሕማቕ ሽታ ዘለዎ ፈሳሲ ካብ ርሕሚ፡ ኣብ እዋን ርክብ ብርቱዕ ቃንዝ ምስ ዝሰማዓካ፡ ገለ ካብ ምልክታት ረኽሲ ማህጸንዮ።

♦ ብኸመይ ኣቕዲመን ክካላኸልኦ ይኽእላ?

ጽሬት ምዝውታር ኣገዳሲዮ። ዝኸነ ሕማቕ ስምዒት ክስመዐን እንክሎን ሕማቕ ሽታ ካብ ርሕሚ ምስ ዝፈሰነ ድማ ናብ ሕክምና ብምምጻእ ዘድሊ ክንክን ክገብራ፡ ከምኡ ድማ ኣብ ሰብ ሓዳር ግሉጹነት ምስ ዝህሉ፡ ሓዲ ካብቲ መሰረታዊ መፍትሒኡን መካላኸለኡን እዮ።

♦ ንጠንቅን ሳብዬንን መርዓ ትሕቲ ዕድመን ክሸቦን ኣመልኪትኪ ትብልዮ እንተሎ?

እቲ ጠንቂ ድሕርቲ ባህልን ልምድንዮ። ሳብዬ ኹኣ ኣዝዩ ኹቢድዮ። ንኡብነት ቃንዝ ኣብ እዋን ርክብ፡ ሞት ኣደን ዕሽልን ከምኡ ድማ ፊሰቱላ ኪጋጥም ይኽእል። ፊሰቱላ እንተደኣ ኢጋጢመ-ኹኣ ተነጽሎ ካብቲ እትነበረሉ ሕብረተ-ሰብ ኪጋጥም ይኽእል። ካብ ሕብረተ-ሰብ ተነጻጽሩ ክትሰርሕ ስለ ዘይክእል ከኣ ቀጥባውን ሞራላውን ሃሲዮ ክወርደካ ናይ ግድን እዮ።

♦ ዛጊት ክንደይ ፈኩሰትን ከበድትን መጥባሕቲታት ኣካይደኪ ኣለኹ?

ክሳብ ሕጂ ከበድቲ መጥባሕቲ ዝበሉም ኣስታት 90፣ ከምኡ ድማ ኣሳትት 200 ፊኮስቲ ዝበሉም መጥባሕቲታት ኣካይደ ኣለኹ።

♦ ኣብ መጥባሕቲ ህይወቱ ዝሰኣነ ሰብ ኢጋጢመቲ ይፈልጥዶ?

ክሳብ ሕጂ ፈጣሪ ይመስገን ኣብ ኩላን ዘካየድኩዎን መጥባሕቲ ሞት ኢጋጢመ-ኒ ኣይፈልጥን። ኩላም ሓውዮምዮም ነናብ ቦታኡም ተመሊሶም።

♦ ትመልከዮም ቋንቋታት?

ትግርኛን ኢጋግሊዝኛን። ካብ ኣብ ምዝራብ ኣብ ምስማዕ ደኣዮ ሓይሊይ እምበር ቋንቋ ዓረብ እውን እፈታትንዮ። ካብ ቋንቋ ዓፋር ድማ መስተዮ ማይ ዝኸና ቃላት ፈለጠ ኣለኹ።

♦ ዘይገበርኩም ኣልኪ ትጠዓሱ እንታይ ኣሎ?

ቋንቋታት ዓረብን ትግርን ናይ ብሓቂ ክመልከም እደሊ ነይረዮ። ኣብ ስፖርትውን ቴንስ ምጽዋት ኣዝዮ ዝፈቱ። ካብ መሳርሒታት መዚቃ ኹኣ ፒዮኖ ምህራም ደስ ይብለኒዮ። ፡ ዛጊት ነዚኣን ኣብቲ ዝድለ ስለ ዘዮብጻሕኩዎን ቅሩብ ይጠዓሰሰን።

♦ ናይ መጻኢ መደባትኪ?

ናይ መጥባሕቲ ሓኪም ምዃን ናይ ነዊሕ እዋን ድልዩተይዮ ነይሩ። ሕጂ ከኣ፡ ካብዚ በጺሐዮ ዘለኹ ደረጃ ንግዕሊ ትምህርትን ፍልጠትን ወሲኽ ክኣለ መጥባሕቲ ክኸውን ናይ መጻኢ መደባይዮ። ብተወሳኺ ቋንቋታት ዓረብን ትግርን ብዝገባኦ ክመልከን፡ ግራውንድ ቴንስን ፒዮኖን ድማ ጽብቕ ጌሪ ክለማመድን ሓሳብ ኣለኒ።

ትምህርቱ

“ራእይ ዘለዎ ዕላማ፡ ሽቶኡ ከወቅዕ ኣይጽገምን!”

ዓንዶም ግርማይ(ወዲ ደረሰ)

ትምህርቱ ኣብ ማሕበረ ቁጠባ ይኹን ንቐሓት ሕብረተ-ሰብ ልዑል ግደ ካብ ዝጸወቱ ዓውዲታት ሓደዮ። ወዮኳ፡ “ዘይተማህረ ነድሕን ዘይተወቐረ ነዮሕን” ተባሂሉ ዝምሰል። ትምህርቱ ኣብ ኣብ ምንባርን ምንብባርን ህይወት ደቂ-ሰብ ጽልዋኡ ዕዞዝ ምዃኑ ዘዛርብ ኣይከውንን። ወይዘሮ ርብቃ ሚኪኤል፡ ኣብ ንኡስ ዘባ ሰገይቲ ማዕረባ ኣብ እትበሃል ዓዲ ተወሊዳን ዓብያን። ዕድመኣ ንትምህርቱ ምስ ኣኸለ ኹኣ፡ ናብ ደቀምሓረ ተጓዲዛ፡ ኣብ ቤት ትምህርቱ “ፊደዝሚሽን” ክሳብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቱ ተኸታቲላ። ድሕሪዚ፡ ናይ ኮሌጅ ትምህርታ ንምቕጻል፡ ብ1984 ናብ ኢትዮጵያ ኮሌጅ ሕርሻ ጂማ ኣምራሓ። ድሕሪ ክልተ ዓመት (ብ1986) ብዓውዲ ሓፈሻዊ ሕርሻ ብማዕርግ ዲፕሎማ ተመሪቓ። ወይዘሮ ርብቃ ካብ ኮሌጅ ጂማ ድሕሪ ምምራቓ፡ ናብ ሃገራ ተመለሳ ብዝተመረቐትሉ ዓውዲ ኣብ ሚኒስትሪ ሕርሻ ስራሕ ጀመራ። ክሳብ 1996፡ ኣብ ብዙሕ ከባቢታት ኤርትራ እናተዘዋወረት ከምዝሰርሐት ድማ ትገልጽ። ብድሕሪዚ፡ ደረጃኣ ዘዕቢ ዕድል ማህደረ ትምህርቱ ረኺባ ጉዕዞኣ ናብ ሃገረ ኡጋንዳ ቀረፀ።

ወይዘሮ ርብቃ ዕድል ማህደረ ትምህርቱ ዝረኸበትላ ዓመት፡ ድሕሪ ምምስራት ሓዳራ ካብ ዓመት ዝሓልፍ ኣይነበረን። በኹሪ ዝ ዝኹን ሙሴ ወዳ ሽዕኡዮ ተወሊዱ። በዚ ድማ ንሙሴ ቦኹሪ ወዳን ሓዳሪን ንድሕሪት ገዲፋ ትምህርታ ክትቅጽል ናብ ኡጋንዳ ተጓዲዛ። ከምዚ ዓይነት ተርእዮ፡ ተሓቓቓፋ ኣብ ዝነበር ሕብረተ-ሰብና፡ ዘይንቡርዮ። እዚ ከይኣክል፡ ወይዘሮ ርብቃ እትኸዳ ሃገር ምስቶም ኣብኡ ዝጸንሐዋን ከምኡ ንትምህርቱ ኢሎም ካብ ካልኣት ኰርንዓት ዓለም ተጓዲዞም ምስኦ ዝተጸንበሩ ዜጋታት ካልኣት ሕብረተ-ሰብ ብብዙሕ ሸነኻት ዝግለጹ ፍልልያት ዝፈጥርዎ ብድሆታትን ክኸሰቱ ባህርያዊዮ። ነዮም ፍልልያት ኣጽቢብካን ብዓቢ ኸኣ ርዲምካን ምስ ዝተጸንበርካዮም ሕብረተሰባት ሓቢርካ ክትጎዓዝ ዓቕሊን ትዕግስቲን ዝሓትት ከቢድ እዋን ከምዝኸውን ኣየጠራጥርን።

ማሕበራዊ ሽግር ወይዘሮ ርብቃ ግን እዚ ዝተጠቐሰ ጥራይ ኣይነበረን። ዳዊት ጥራይዮ ናይ ዩኒቨርስቲ ትምህርታ ድሕሪ

ምዝዛማ ተወሊዱ። ሙሴን ምንኣሱ ሻርንን ግን እናተማህረትዮም ተወሊዶም። ተማሃሪት ርብቃ፡ ንኹሉዚ በዲሃ ብኸመይ ኣብ ዓወት በጺሓ? ከተብርሃለይ ተወኪሰያ። ኣብ ርእሲቲ ተካይዶ ዝነበረት ከቢድ ቃልሲ፡ ደገፍ በዓል ቤታን ኩሎም ዓጽመ-ሰጋን ፈተውቲን ከምዘይተፈልያ ገለጸትለይ። ብዓቢኡ ግን፡ “ሰብ ክበጽሖ ኣለኒ ዝብል ትልሚን ራእይን ኣበረሰ፡ ንትግባረ ስራሕ እንተድኣ ገስጊሱ፡ ከይተዓወተ ኣይዓርፍንዮ” በሃሊትዮ። ካብዚ ተበረሳ ነቲ ብትምህርቱ ክበጽሖ ኣለኒ ዝብል ራእይኣ ከተሰምር፡ ብሓደ ወገን ኣብ ልዕሊ ደቃ ግቡእ ኣልያን ምንክብኻብን እናገበረት፡ ትምህርታ እናተኸታተለት ከኣ ብቲ ካልኣ፡ ዕላማኣ ብምውቃዕ ኣብ ዓወት ክትበጽሖ ከምዘኸኣለት ተረድኣ።

ወይዘሮ ርብቃ፡ ድሕሪ ናጽነት ብ1995 ምስ ኣቶ ስምኡን ኣማኡኤል ተመርዕያ ሓዳር መስሪታ። ብ1997 ከኣ፡ ሙሴ ዝሰመዮቶ ወዲ ተበኩራ። ቀጺላ ብ1999 ሻርን፡ ብ2001 ከኣ ዳዊት ዝሰመዮቶም ጓልን ወዲን ኣስዒባ። ደቃ ኣብ ጐድና ኣኸቲላ ንዝረኸበቶ ዕድል ማህደረ ትምህርታ ኣብ ሽቶኡ ንምብጻሕ ብዙህ ጸዕሪን ከቢድ ስራሕን እያ ኣካይዳ። ይኹንምበር፡ ሓደ ሰብ ካብ ከባቢኡ ርሒቑ ክጎዓዝ እንከሎ፡ ናይ ባህሊ፡ ቋንቋ፡ ልምድ፡ ኣነባብራ፡ እምነት... ወዘተ ፍልልያት ከጋጥምዎ ንቡር እዮ። ኣብ ትምህርቲ ከኣ፡ ኣብ ኣገባብ ኣመሃህራ ካብ ዝፈልጦ ፍልይ ዝበለ ኣገባብ ክገጥም ቅቡል ነገርዮ። ናብ ኣተሓሕዝ እቲ እትመሃረሉ ዩኒቨርስቲ ኣቲኻ ክሳብ እትለማመዶን ትርዕሞን ጸዕሪ ዝሓትት ከቢድ ዕማም ክኸውን ይኸእልዮ። ምስዚ ዝተኣሳሰረ ተማሃሪት ርብቃ ዘይትርስዎ ዝኸሪ ኣለዋ። ክትመሃረሉ ኣብ ዝተጸንበረቶ ዩኒቨርስቲ፡ ኣብ ቀዳማይቲ ሰሚስተር ናይ ቀዳመይቲ ዓመት ከባድ ምንባራ ትዝክራ። ቀስ ብቐስ ክትለማመዶ ከም ዝኸኣለት ከኣ ተብርህ።

ኣደ፡ ዝዓበየ ናብራ ህይወት ስድራ ኣብ እንግድዕኣ ተሰኪማ ትጎዓዝ ኣካል ሕብረተ-ሰብ እያ። ካብዚ ብምብጋስ፡ ኣደ ኮንካ ቁልው ከተዕቢን ትምህርቶም እናተኸታተልካ ኣብ ዝለዓለ ደረጃ ከተብጽሖምን ይትረፍ፡ ምእላዮም ጥራይ ንበይኑ ከቢድ ዋጋ ዘኸፍል ዕማምዮ። እቲ ዕማም ዝያዳ ካልኣ ከቢድ ዝገብሮ፡ ቁልው ዝሰፍሖ ግዜኦም ካብ ምስ ኣብ ምስ ኣደ ዘሕልፍዎ ስለዝሰፍሑ እዮ። እዚ ነታ ኣደ ከቢድ ጸርዮ። ብዘይካዚ፡ ቁልዓ

ከም ቊልዕነቱውን ስለ ዝኸይድ፡ ኣብ ምእላዮ፡ ምስ መን ይኸይድን እንታይ ይገብርን፡ ትምህርቱ ከመይ ይከታተል፡ እንታይ ይሓሰብን ኣብ ምንታይ የድህበን? ዝተረፈ ጉዕዞ ማሕበራዊ ህይወቱ በየን ተቓንዶ ዓቢ ጉዳይዮ። ነዚ ኩሉ ባህሪን ጠባይን ኣጸጽዮን ኣጥዕያን እተለሊ ኣደዮ። እዚ ኩሉ ተደማሚሩ ድማ እዩ ኣደ መስትያት ኩሉ መዳያዊ ውሉዳ ከወይና ክትግለጽ ዘኸኣለ።

ትምህርቲ ንጓልንስተይቲ መሰረታዊ ነገር ምዃኑዮ ወይዘሮ ርብቃ እትኣምን። እዚ ይኹንምበር ንኣ ዝተማሃረትሉ ግዜ፡ መረዳኣታ ዝዓበየ ክፋል ሕብረተ-ሰብና፡ ውጥውጥ ንዝበለት ጓልካ፡ ብዓንተብኡ ተመርዕያ ሓዳርን ናብራን ገይራ ክትርእምበር፡ ትምህርቲ ተማሂራ ኣብ ዝለዓለ ደረጃ ክትበጽሖ ዝብል ኣመለኻኽታ ዝነበር ኣይከውንን። ወይዘሮ ርብቃ ግን ዕድላኛ ምንባራ ተዘንቱ። ወላዲኣ ኣቶ ሚኪኤል ካብዛ ዓለም ቀልጢፎምብሞት ይፈለዩምበር፡ ኣብ ትምህርቲ ደሓን መረዳኣታን ባይታን ዝነበሮም እዮም። ድሕሪ ሞቶም እውን፡ ካብ ወላዲታ ይኹን ኣሕዋታ ንኸይትመሃር ዝዕንቅጽ እትዝክር ዕንቅፋት ኣየጋጠማን። በዚ ድማ ብዘይሸኽፍታ ኸትመሃር በሪን ጥጡሕ ባይታን ክትምድምድን ከምዘኸኣለት ትገልጽ።

ትምህርቲ፡ ኣብ ህይወት ሓንቲ ጓልንስተይቲ መሰረታዊ ነገር ከምዘኸውን ምስ ሕብረተ-ሰብ ናይ ምርኻብ፡ ትርጉምን ጥቕሚን ብዓቢኡ ኸኣ፡ ባይታ ትምህርቲ ኣብ ምፍላጥን ምርዳእን፡ ነዚ ፈሊጣ ኸኣ፡ ንዝኣር ርእሳን ህይወታን እትዕብዮም ውሉዳ፡ ስድራኣን ሕብረተ-ሰባን ብግቡእ ኣለልያ ክትኣሊ፡ ክትመርሕን ከተማሕድርን

NOTE 8 PRO D CAMERA

ሙሴ ምስመርዓቱን ሳሮንን ዳዊትን አስቀዋለ (ደቃን ወ/ሮ ርብቃ)

ዘክሪያ ዓውዲዮ።

ወይዘሮ ርብቃ ብ2000 ዓ.ም. በዓውዲ ምግራብ ካብ ዩኒቨርሲቲ ኡጋንዳ ድሕሪ ምምራቅ፡ ኣብ ሃገራ ተመለሳ ኣብ ሚኒስትሪ ሕርሻ ስርሓ ቀጸላ። ኣብ ጨንፈር ሕርሻ ዞባ ማእከል ከም ብዓልቲ ሞያ ምግራብን እንስሳ ዘገዳምን ተመዲባ ድማ ንገ ዓመት ሰራሓ። ኣብ ግብራዊ ስራሕ ብዘሕት ተሞኩሮ ከምዝቐሰመት ከአ ተረድኦ። ዕማም ዓውዲ ስነ-ፍልጠት ዕቃብ ገራብን እንስሳ ዘገዳምን ግን ሰፊሕን ገፊሕን ስራሕ ድማ ከበድዮ። እቲ ዕማም ከበድ ካብ ዝገብርዎ ረጅሒታት ሓደ፡ እቲ ዝካየድ ንጥፊታት ምትእስሳሩ ምስ ዕቃብ ህይወት ፍጡራት ስለ ዝኹነዮ። ኣመለኻኽታ ወላዳ ኣብ ትምህርቲ ካብ ፈለማኡ ከምቲ ክብ ኢሉ ዝተጠቐሰ ሳላ ዝነበረ፡ ኣብ ህይወት ጉዕዞ ትምህርታ ብጽቡቕ ገስጋስ ከምእተዓወተትሉ እተዕልል ወይዘሮ ርብቃ፡ ንሳ ዝረኽበቶ ዕድል ኣብ ደቃ ክድገም ብዝነበራ ሃረርታ ከአ ደቃ ኣምሂራ ኣብ ዝብጻሕ ከተብጽሕ ዓጢቓ ተበረሳ።

ደቃውን ንመረዳኢታ ወላዲቶም ብዝግባእ ዝተገንዘቡ፡ ብሱላትን ኣብ ትምህርቲ ብዘይ መጠን ንፉዓትንዮም። ንጳዕሪን ሓቦን ወላዲቶም ጸውዮም ኣይጸግብዎን። ብቻላት ክገልጽዎ ሓሳባት ከምዝሓጽሮም ድማ ይዛረቡ። ከም ውጽኢት ናይዚ፡ ቦኹሪ ዝ መሴ ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ብምህንድስና ዓውዲ ዕደና ብቐዳማይ ዲግሪ ተመሪቐ፡ ኣብዚ እዋንዚ፡ ኣብ ኮሌጅ ማይ ነፍሒ ተሓጋጋዚ መምህር ከይኑ ዜግነታዊ ግብኡ ኣብ ምፍጻም ይርከብ። ምንኣሱ ሻሮን ተማሃሪት 5ይ ዓመት ዓውዲ MD ኮይና፡ ሕሳስ-ልደ ዳዊት ከአ፡ ኣብ ኮሌጅ ማይ ነፍሒ ዓውዲ ስነ-ቕመም (Chemical Engi-

neering) ናይ 4ይ ዓመት ትምህርቱ ኣብ ምክትታል ይርከብ። በዚ ድማ፡ ወይዘሮ ርብቃ ዝቐጽል ዓመት ሻሮን ብደክተረይት፡ ዳዊት ድማ ብምህንድስና ዓውዲ ስነ-ቕመም፡ ከምረቐ ብሃንቀውታ ኣብ ምጽባይ ትርከብ።

ሻሮን፡ ወላዲቶም ንዓኣን ኣስቀታን ብትምህርቲ ክብ ኣብ ዝበለ ደረጃ ንክትበጽሕ እትከፍሎ ዘላ ዋጋ ከምዝርድኣያ ገሊጻትለይ ኣብዚ ጉዳይ ብዛዕባ ወላዲትኩም

ብፍሉይ እትብልዮ እንታይ ኣሎ? ዓስቢዛ ብኹሉ መዳይ ከበድ ዋጋ ኣብ ምክፋል እትርከብ ወላዲትኩም እንታይዮ ክኸውን? ሕቶ ኣስሒባላ። ሻሮን ንወላዲታ፡ ምዕባዮም ጥራይ ዘይኩነ፡ ብትምህርቲ በሊጾም ዝረኣዩ ውሉዳት ንክኹኑ መዓንጠኣ ሸጥ ብምባል ዓጢቓ እትጽዕት ወናም ወላዲት ገይራያ ትገልጻ። “እሸንኳይዶ ወላዲኻ እሞ ድማ ከበድ ዋጋ እናኸፈለ ክብ ኣብ ዝበለ ደረጃ ዘብጽሓካን ክብጽሓካ ዝከራኸርን ሰብ፡ ሓንቲ መዓልቲውን ትኹን ጽቡቕ ዝገበረልካ ሞያኡ ክትዝከረሉዮ ዝግባእ። ብወገይ፡ ዓስቢ ወላዲ ዝብሎ ቀዳማይ ረጅሒ፡ ወላዲ ምስማዕ ከምዝደልዩ ምርዳእ ምክልልዮ። ወላዲ ትሰምምም እንተድኣ ከይንካ፡ ኣብ መንጎ ውሉድን ወላዲን ምውቕ ፍቕሪ ከምዘሎ ዘረጋግጽዮ።

ወ/ሮ ርብቃ ኣብ 2000 ዓ.ም

እቶም ነዚ ኣሚኖም ዝሕግዙ ወላዲ ኹኣ፡ ንረብሓ ውልዶም ክብሉ ዝከፍልዎ መስዋእቲ ምዃኑ ዝፈልጡዮም። ወላዲ ንውልዶም ብምልኣት ክሕግዙ ግን፡ ናይ ቦሓቂ ናታቶም ቅርጺን ኣቃውማን ሒዝካ ትጐዓዝ ምህላውካ ብግብሪ ከተረጋግጽሎም ኣለካ። ብወገይ ዓስቢዛ ንስለና ክትብል ከበድ ዋጋ ኣብ ምክፋል እትርከብ ወላዲቲይ፡ ኣብ እንግዳዳይ ከበድ ጾር ከምዘለኒ ዝኣምነሉ ጉዳይዮ።

ወይዘሮ ርብቃ፡ ደቃ ኣምሂራ ክብ ኣብ ዝበለ ደረጃ ከተብጽሕ፡ ኩኖ ኣደ፡ መምህር ደቃውን እያ። “ኣነ ፍቕሪን ድሌትን ትምህርቲ ስለ ዘለኒ፡ ደቀይ ተማሃሮም ጽቡቕ ክበጽሑ ሕልመይዮ ነይሩ። ስለ ዝኹነ፡ ደቀይ ብመዳይ ስነ-ምግባርም ይኹን ትምህርቶም፡ ካብ ግዜ ህጻንነቶም ብዕቱብ ሒዞ እናኹስኩስኩ ክሰርሓሉ ጀመረ። ምዕባይ ቁልዓ ኩሉ ዝፈልጠን ዝርድኣን ብዘይ መጠን ዓቕሊን ትዕግስቲን ዝሓትት ከበድ ስራሕዮ። ከመይሲ ኣብ ምዕባዮም ከም ኣደ፡ ብመዳይ ትምህርቲ ከም መምህር፡ ክሳብ ሕጂውን ዘየዕረፍክሉ ጾሪይ ከይኑ ዝቐጽል ዘሎ ስራሕዮ። ኣብ ትምህርቶም ከየሰናኸሎም ክብል ክሳብ ሕጂ እቲ ንሱም ከም ውሉዳት ኣብ ዝሃ ይኹን ኣብ ደገ ክገብርዎን ክለኣኸዎን ዝግባእ፡ ባዕሊዮ ዝዓምሞ። ኣብ ግዜ ፈተናኣም ክሕግዝም ክብል ዕረፍቲ ዝሓተሉ እዋናት ነይሩዮ። ደቀይውን እዚ ኩሉ ዝገብሮ ንስለ ረብሓኣም ምዃኑ ይርድእዎዮም።” ትብል ወይዘሮ ርብቃ። ደቃ እውን እዚ ኩሉ ሓሊፋ ፍረ ጳዕራ ክትሓፍስ ሃረር እትብል ወላዲት ምዃና ዝስቑርም ንቐሓትዮም። ድሮ ክብ ኢሉውን ከምዝተገልጸ፡ “ዝተረፉ ደቀይ ከምኡ ዮርእይን” እትብሎ ብኹሪ ዝሃ ዝኹነ መሴ ወዳ ተመሪቐ ብምያኡ ዜጋታት ኣብ ምፍራይ ይርከብ።

ቁልዑ ኣብ ምዕባይን ዘኹርዕ ውጽኢት እናመዝገቡ ትምህርቶም ክዛዝሙን ተራ ወላዲ ከመይ ክኸውን ኣለዎ? ርእይቶ ወይዘሮ ርብቃ ኣብዚ ሓሳብ፡ ትምህርቲ ማለት ካብ ቤት ናብ ትምህርቲ ምምልላስ ጥራይ ኣይኮነን። ተማሃራይ ዝበሃል፡ “ኣበይ ክበጽሕዮ” ዝብል ራእይ ዘለዎ፡ ካበይ ጀመሩ ናበይ ክበጽሑ ከምዘለዎ ዘለኒ ዝፈልጥን፡ መበገስን መዕለቢን ዕላማኡ ዝፈልጥዮ። ነዚ ክኸውን ንምግባር፡ ተራ ወላዲ፡ ኣብ ኣተኣላልያ ተማሃሮ ደቆም - ኣብ ኣዘራርባኦም፡ ኣካይዳኦም፡ ኣመለኻኽታኦም ወዘተ፡ ካብ መጀመርታ ክሳብ መወዳእታ ዕቱብ ምክትታል ከምዘድሊ ብምትሕስሳብ ሓሳብ ተካፍል።

ጥዕና

መንሸር ከሳድ ማህጸን አቅዳም ከተከላከሉ ዝክላል እዩ!

ምስጋና ሳሙኤል

ዶክተር ትብለጽ ተስፋሚካኤል፡ አብ ሆስፒታል ኦሮታ - ማእከል መወከሲ መወልዳን፡ ላዕለወይቲ ስፔሻሊስት ማህጸን፡ ጥንሰን ሕርሰን እዩ። ን30 ዓመት ዝኣከል ብሞያኡ ንህዝባ ብዝሃበቶ ኣገልግሎት ከኣ፡ ኣሸሓት ዜጋታት ሩፍታን ቅሳነትን ክረኽቡ ዝገበረት በዓልቲ ሞያ እዩ። ቀጻልና፡ ንመንሸር ከሳድ ማህጸን ኣመልኪትና ምስኣ ዝገበርናዮ ኣጲር ቃለ-መሕትት ይሰብ:-

* ብድሕረ ባይታኺ ከንጅምር?

ኣብ ኣስመራ ተወሊደ ናብዩ። ቀድሞይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርተይ ኣብ ኣስመራ ተማሂረ። ናይ ማህጸን ትምህርቲ ዕድል ረኽብ ናብ ሃገረ ኩባ ከይደ። ኣብኡ፡ ናይ ሜዲካልን ናይ ስፐሻሊዝቲን ትምህርተይ ምስ ዛዘምኩ፡ ብጋይኒ-ኦብስተትሪክስ (ብዛዕባ ማህጸን፡ ጥንሰን ሕርሰን ዘጽነዕ ዓውዲ-ስነ-ፍልጠት) ብዶክተራይት መዓርግ ተመሪቐ። ኣብ 1990 ካብ ኩባ ናብ ኢትዮጵያ-ብምምጻእ ከኣ፡ ከሳብ መወዳእታ 1992 ኣብ ሆስፒታል ጥቁር ኣንበሳን ሃረር ምብራቕ ኢትዮጵያን ተመዲቦ ብሞያይ ሰራሐ። ኣብ ጥሪ 1993 ድማ፡ ናብ ኤርትራ - ኣስመራ መጸኢ። ኣብ ከረን ተመዲቦ ድማ ከባቢ ሽዱሽተ ዓመት ምስ ሰራተኩ፡ ኣብ መወዳእታ 1998 ናብ ኣስመራ-ኦሮታ መወልዳን ሆስፒታል ተቐይረ። ከሳብ ሕጂ ከኣ ኣብ ማእከል መወከሲ መወልዳን ኦሮታ ተመዲቦ እስርሕ ኣለኹ።

* ሕራይ ዶክተር፡ ዕማማት ማህጸን እንታይ እዩ?

ማህጸን ኣሊ ካብ ስርዓተ መፍረ ጓለንስተይቲ ከወይኑ፡ ኣብ ውሽጢ ጐሎ ዝርከብ እዩ። ኣብ ጥንሲ ዘይብላ እክልቲ ጓለንስተይቲ ከኣ፡ ከንዲ ንእሽቶ ለማሪን ማለት 50 ግራም ክብደት ይህልዎ። ኣብ ኣነገሪ ጥንሲ ዘለዎ ጓለንስተይቲ ከኣ፡ ከሳብ 1 ኪሎ ግራም ክምዘን ይኽእል። ማህጸን ወርሓዊ ጽግያት ዝፍጠሩሉ፡ ኣብ እዋን ርኩብ ዘርኢ ወዲ-ተባዕታይ ኣብ ርኩሚ ምስ ፈሰሰ፡ ብክሳድ

ማህጸን ኣቢሉ ናብ ውሽጢ ማህጸን ኣለፉ ጥንሲ ምስ ተፈጥረ፡ እቲ ዕሽል ከሳብ ትሽዓተ ወርሒ ዝጥብዮሉ ኣገዳሲ ኣካል መፍረ እዩ።

* ከሳድ ማህጸን ከ?

ከሳድ ማህጸን፡ ጽብብ ዝበለ መእተዊ ክፋል ናይ ማህጸን እዩ። ካብ ጐሎ ወጻኢ ድማ ኣብ ውሽጢ ርኩሚ ዝርከብ እዩ። ስራሕ ከሳድ ማህጸን ድማ፡ ኣብ ማህጸን ዝፍጠር ወርሓዊ ጽግያት ብኸሳድ ማህጸን ኣቢሉ ንደገ ከምዘወጽእ ዝገብር፡ ዘርኢ ወዲ ተባዕታይ ኣብ ርኩሚ ምስ ፈሰሰ፡ ብኸሳድ ማህጸን ኣቢሉ ናብ ውሽጢ ዝኣለፈሉ መንገዲ እዩ። ብዘይካዚ፡ ኣብ እዋን ጥንሲ ከሳድ ማህጸን ኣጸቢቐ ስለዝዕጽ፡ እቲ ጥንሲ ኣብ ውሽጢ ማህጸን ከሳብ ትሽዓተ ወርሒ ከምዘጸንሕ ዝገብር እዩ። ከምኡ-ውን ኣብ እዋን ሕርሲ እቲ ከሳድ ማህጸን ከሳብ 10 ሰንቲ ሜትር ዝበጽሕ ይኸፈት እሞ፡ እቲ ሽሽል ብኣሉ ኣለፉ ክውሉድ ይሕግዝ።

* መንሸር ከሳድ ማህጸን ኣብ ዓለም ቀዳማይ ቀታሊ ኣብ ደቂ-ኣንስትዮ እዩ ነይሩ፤ ሕጂ ኹኣብ ከመይ ደረጃ ኣሎ?

ብርግጽ፡ እዚ መንሸር ዚ ኣብ ዓለም ቀዳማይ ቀታሊ ደቂ-ኣንስትዮ እዩ ነይሩ። ኣብ ዚ ግዜ ዘገና ብዝተኸየዱ ዝተፈለለዩ ፍወሳታን ንቕሓትን፡ ናብ መበል ሻዱሻይ ደረጃ ወራዱ ይርከብ። ካብ ቶም ዚሊ ሕማም ከምዘንቁልቁል ዝገበርዎ ድማ፡ ቀዳማይ፡ እዚ ሕማም ካብታ ዝጀመረላ ከሳብ ደረጃ መንሸር ዝበጸሕ ካብ 10-15 ዓመት ዝወስድ ስለዝኸነ፡ ኣብ ምፍጥሱ ዕድል ዝህብ እዩ። እቲ ካልኣይ ምክንያት ከኣ፡ ቅድሚ ኣብ ደረጃ መንሸር ምብጽሖ ዘሎ ናይ ዋህዮታት ለውጢ ከተለሊ ዝሕግዝ መሳርሒ ብምህላዉ፡ ብቐሊሉ ክፍወስ ዝኽእል እዩ።

* ናብ መንሸር ከሳድ ማህጸን ዘቃልዑ ኩነታት (risk factors) ኣየኖት እዮም?

ዶ/ር ትብለጽ ተስፋሚካኤል

እዞም ዝስዕቡ ካብ ቶም ናብ መንሸር ከሳብ ማህጸን ዘቃልዑና እዮም:-

1. **ብብዝሒ ምውላድ:-** እዚ፡ ብሰንኪ ብቐጻሊ ምልሕጻን ምቕዳድን ከሳድ ማህጸን፡ ብተደጋጋሚ ዕሽል ክውሉድ ከሎ ዚጋጥም ነድሪ ናይ ከሳድ ማህጸን ዘስዕብ እዩ።

2. **ብፍትው ጸታዊ ርኩብ:-** እዚ ከም ሕማማት ጀግል፡ ፍንጣጣ፡ ክለሚድያ፡ ከምኡ-ውን ኤች.አይ.ቪ ዝመጽእ ከወይኑ፡ ንከሳድ ማህጸን ዘጥቅዕ እዩ። ብሰንኪ ኣብ ከሳድ ማህጸን ዝመጽእ ነድሪ ከኣ፡ ናብ መንሸር ዘምርሕ ለውጢ ዋህዮታት የስዕብ።

3. **መርዓ ትሕቲ ዕድሙ:-** ኣብ ዚ ዕድመ ዚ፡ እቲ ኣብ ዋህዮታት ዘሎ መሳርዕ ቀልጢፉ ይመዛበል እሞ፡ ናብ መንሸር ዘምርሕ ለውጢ ይገብርን ይቃላዕን።

4. **ትሑት መነባብር ደቀንስትዮ:-** ብዛዕባ እቲ ሕማም ኣፍልጦ ዘይምህላው፡ ኣብ ትካሳት ጥዕና ዘይምሕራሰ፡ ነቲ ኣብ ከሳድ ማህጸን ክፍጠር ዝኽእል ማህሰይቲ ብኣጋኡ ዘይትምትዕርራይ፡ ስኣን ኣፍልጦ መከላኸሊ ጥንሲ ኣረሓሒቐካ ዘይምውላድ፡ ንመንሸር ከሳድ ማህጸን የቃልዕ።

5. **ሂዩማን-ፖቲላማ ቫይረስ (HPV):-** እዚ ቫይረስ ካብ ውሑዳት ሰሙናት ከሳብ

ዓመታት ተደጉሉ ዝጸንኦ እዩ። ስለዚ፡ ንዓሞኡ እዋን ሽጋራ ምትካኽ፡ መከላኸሊ ፕሮጂስቲን (Progesterone) ምውሳድ፡ እዚ ቫይረስ (HPV) ቀልጢፉ ከባዛሕን ከምዕብልን ዘተባብዕ እዩ።

6. ምስ ዘይተኸንሸቡ ደቂተባዕትዮ ጾታዊ ርክብ ምግባር

*** ንመንሽሮ ከሳድ-ማህጸን ብኸመይ ንክላኸሎ?**

1. ብዙሓት ቁልዑ ዘይምውሳድ
2. ሓደ ምስ ሓንቲ ጾታዊ ርክብ
3. ንዝኸነገረኸሲ ከሳድ ማህጸን ቀልጢፍካ ምሕካም
4. መርዓት ሕቲ ዕድመ ምውጋድ
5. ኣፍልጦ ሕብረተሰብ ብዛዕባ ሕማም መንሽሮ ከሳድ ማህጸን ክብ ምባል
6. ነፍሰ-ጸራት ኣብ ትካላት ጥዕና ንኸሓርሳ ምትብባዕ
7. ብዛዕባ መከላኸሊ ፕሮጂስቲን ኣፍልጦ ምዕባይ
8. ምኽንሻብ ደቂተባዕትዮ ምትብባዕ
9. ክታብት HPV ምውሳድ። እዚ ክታብትዚ ካብ 9-14 ዓመት ንዝዕድመኡን ኣዋልድ ዝወሃብ እዩ። (ሚኒስትሪ ጥዕና፡ ካብ 21-25 ሕዳር 2022፡ ንፊለማ ግዜ ኣብ መላእ ሃገር ወፍሪ ብምክያድ ዕዉት ክታብት ሂደማን-ፖፒሊማ ቫይረስ (HPV) ምፍጻም ዝከከር እዩ።)

10. ስፐክሉም (speculum) ኣብ ውሽጢ ርክብ ምእታው። እዚ፡ ነቲ ከሳድ ማህጸን ብዓይኒ ተዓዚብካ፡ ንከሳድ ማህጸን ኣዮዲን ብምልካይ ነቲ ዝተጎድኦ ክፋል ከተስተውዕሎ ዝሕግዝ እዩ።

11. መርመራ ከሳድ ማህጸን (Pap Smear) ብምግባር። እዚ፡ ነቲን ጾታዊ ርክብ ዘለዎን ደቂኣንስትዮ፡ ኮነታተን ተራእዮ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ሓደ ዓመት፡ ክልተ ዓመት ወይ ሰለስተ ዓመት ዝግበር ዓይነት መርመራ እዩ። እዚ መርመራ፡ ኣብ መንሽሮ ንዝርከቡ ለውጥታት ምክትታል ዝሕግዝ ከይኑ፡ ኣብ ተፈጻሚ ምዃራት ዝወረደ ሰለስተ ደረጃታት መጥቃዕቲ እውን ዝሕብር እዩ። እቲ ቀዳማይ ደረጃ መጥቃዕቲ፡ ውሑዳት ሞላራት ምስ ዝጥቅዑ ከይኑ፡ ፊኩሳ መጥቃዕቲ (Mild dysplasia) ድማ ይበሃል። እቲ ካልኣይ ደረጃ መጥቃዕቲ፡ ማእከላይ ብዝሒ ዘለዎም ሞላራት ምስ ዝጥቅዑ ከይኑ፡ ማእከላይ መጥቃዕቲ (Moderate dysplasia) ይበሃል። እቲ ሳልሳይ ደረጃ መጥቃዕቲ ድማ፡ ብዙሓት ሞላራት ምስ ዝጥቅዑ ከይኑ፡ ዝበኣሰ መጥቃዕቲ (Severe dysplasia) ይበሃል። እዚ ደረጃ፡ መንሽሮ ከሳድ ማህጸን ዝጅምረሉ መድረኽ እዩ።

12. ኮልፖስኮፒ (Colposcopy) ዝተባህለ ኣዕቢዩ ዘርኢ መሳርሒ ምጥቃም። እዚ ነቲም ተጠቒም ዘለዉ ሞላራት ብዓይኒና ብምርኣይ መርመራ ፓሲስሜር ንዝሃበና ውጽኢት ከነረጋግጽ ዝሕግዝ እዩ።

*** ዝተጎድኦ ከሳድ ማህጸን ቅድሚ ናብ መንሽሮ ምምዕባሉ እንታይ ክግበር ኣለዎ?**

ዝተጎድኦ ከሳድ ማህጸን ቅድሚ ናብ መንሽሮ ምልዋጡ ወይ ምምዕባሉ፡ ኣብ ግምት ክእትዉ ዘለዎም ነገራት፡ ሓደ ዕድመ ናይታ ጓለንስተይቲ፡ ካልኣይ፡ ብዝሒ ውላዳ፡ ሳልሳይ ድማ ደረጃ ናይቲ ኢንፎክሽን ዘሎ ጉድኣት

እዩ። የግዳስ፡ እታ ጓለንስተይቲ ዕድመኣ ንኣሸቶ ከይና ውላድ ክትውሰኽ እንተኾይና ከኣ፡ ነቲ ጉድኣት ናይ ከሳድ ማህጸን በዚ ዝስዕብ መንገዲ ነሕውዮ።

1. ፍወሳ ክሪዮቴራፒ (Cryotherapy)፡ እዚ ማለት፡ ነቲ ዝተጎድኦ ክፋል፡ ናይትረይት ኣክሳይድ (ኣሉታ 89 ዲግሪ ሰንቲግራድ) ወይ ካርቦን ዳይኦክሳይድ (ኣሉታ 65 ዲግሪ ሰንቲግራድ) ተጠቒምና ነሕውዮ።

2. ነቲ ዝተጎድኦ ክፋል ከሳድ ማህጸን ብኤለክትሪክ ነሕርር።

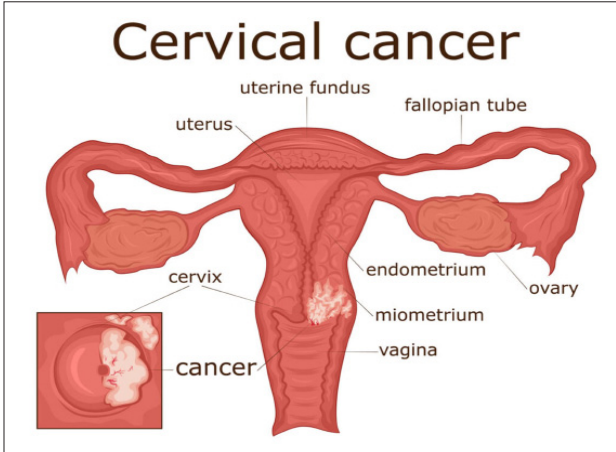
3. ላይዘር ንጥቀም።

4. ብመብጣሕቲ (conization or amputation) ከሳድ ማህጸን ምእላይ።

ብዘይካዚ፡ እቲ መንሽሮ ኣብ ከሳድ ማህጸን ጥራይ እንተሃልዮ፡ እታ ማህጸን፡ ከሳድ ማህጸንን ክልቲኡን እንቋቋሞት ብምሉእ ከምዝኣለ ይግበር። እቲ መንሽሮ ካብ ከሳድ ማህጸን ሓሊፉ ናብ ውሽጢ ማህጸን እንተሓሊፉ ከኣ፡ ማህጸን፡ ከሳድ ማህጸንን ክልቲኡን እንቋቋሞት፡ ሓደ ሲሶ (1/3) ላዕለዋይ ክፋል ርክብ፡ ከምኡውን ኣብ ጎሎ ዝርከቡ ጽክታት (lymph nodes) ብመብጣሕቲ ይኣለዩ። እቲ መንሽሮ ካብ ማህጸንን ከሳድ ማህጸንን ሓሊፉ ኣብ ካልኣ ክፍሊ ኣካላት እንተኣስፋሕፊሑ ድማ፡ ጸረ መንሽሮ ዝኹኑ መድሃኒታትን ጨፈርን ተጠቒምካ ከምዝሕግዝ ይግበር።

*** ተመሓላልፍዮ ለበዋ እንተለኪ?**

ንጥዕና ዝምልከቱ ጎሰጓሳትን ኣስተምህሮታትን፡ ብመራኸቢ ብዙሃን (ጋዜጣ፡ ቲቪ፡ ሬድዮ፡ መጽሔታት) ከምኡውን ኣብ ኣብዮተ - ትምህርቲን ብዝሓየለ መልከው ክቐጽል እለበዎም። እዚ ከኣ፡ ከሉ ህዝቢ መታን ከሰምዖን ክመሃረሉን፡ ብኸለን ቋንቋታት ኤርትራ ክኸውን ኣዘኻኸር። ኣብዚ እቶም ቀዳሞት ተዋሳኢቲ፡ ሚኒስትሪ ጥዕና፡ ሚኒስትሪ ዜና፡ ሚኒስትሪ ትምህርቲ፡ ሃማዲኤ፡ ሃማመተኤን ካልኣት መሻርኽቲን እዮም።

ቴ.ጠ.ገ

ብቅጥብ ርእሰይ ምክክላይ ካብቲ ዝኸርግሉ እዩ!

ግንደም ግርማይ (ወዲ ደረሰ)

ተ/ጋ. ገነት ተኸስተ

ኣብ እዋን 3ይ ወራር ወያነ፡ ኣብ ልዕሊ ትካላትን መንበሪ ኣባይቲን ነበርቲ ማይድማ ዝተፈጸመ ራሲያን ዝምታን መዳርግቲ ኣይነበሮን። ሽዕኡ ጥራሕ ኢዱ ዝተረፈ ሰብ ብዘሕዩ፡ ተበዲለ ኢሉ ሞራሉ ኣውዲቐ ዘይተንስእ ሰብ ግን የለን። ሳላ ለውሃትን ድንጋጽን ህዝቢታ ከተማ፡ ዘለዎ ንዘይብሉ ንዳግማይ ትንሳኤ ንኣድሕዱ ሳላ ዝተደጋገፈ፡ ንጥፊታት ህይወት ንግዲ ማይድማ ኣብዚ እዋንዚ፡ ድሕሪ 20 ዓመት ናብ ንብሩ ተመለሱ፡ እታ ከተማ ዓንቢባ ፋሕ-ፋሕ ኣብ ምባል ትርከብ ኣላ። ተጋ. ገነት፡ ሓንቲ ካብቶ ትካላቶም ተዘግቶም ጥራይ ኢዶም ዝተረፉ ሰብ ዋኒን እታ ከተማ እያ። ነብሸኻ ኣውጽእ ምስ ከብ፡ ቅርሺውን ትኹን ክትማላእ ዕድል ኣይረኽበትን። ሰላም ከወይኑ ከነታት ድሕሪ ምርግጋኡ ናብ ማይድማ ምስ ተመልሰት እንትርፎ ሚዛንን ስካፋላ መስቀሊ ኣቐሓን፡ ድኳና በረውረው ክትበል እያ ጸኒሓታ። ኣብ ምድሪ ቤት ከኣ ጨው፡ ቡን፡ ሽሮ፡ ዓደስ፡ በርበሪ፡ ሽኮር፡ ፊኖ፡ ኣብ

ማእከል ምድራቤት ተዳዊሶም ጸንሖቦ።

ተጋ. ገነት ተኸስተ ዝተጣየሰት ተጋዳሊትያ። ንሳ፡ ብ1973 ብሕርሻን መጓሰን ካብ እትናበር ስድራ ኣብ ኣውሊዕ ጸፋ ንኡስ ዘባ ደቀምሓረ ተወሊዳን ዓብያን። ካብታ ሽውዓተ ደቂ ዝፈረየት ስድራ ኣቶ ተኸስተ ስዩም መበል 4ይ እያ። ካብ 1993 ጀሚራ ከኣ ኣብ ንግዳዊ ስራሕ እናነጠፈት ኣብ ከተማ ማይድማ ትነበር ኣላ። ተጋ. ገነት ቁልዓ ከወይና ዕድል ትምህርቲ ኣይረኽበትን። ዓቕሚ ሄዋን ክሳብ ትበጽሕ፡ ዕድመ ቁልዕነታን ንእስነታን፡ ኣብ ስራሕ ጉስነት ተጸሚዳ ንወለዳ እናሓዘት እያ ኣሕሊፋቶ።

ካብ ግዜ ቁልዕነታ ኣትሒዛ ልዑል ናይ ምግዳል ባህሪ ከም ዝነበራ እትዘገብ ገነት፡ “ቁልዓ ኢኺ ዘለኺ - ኩንታል በሊዕኪ ምጺ፡” እናተባህለት ብዘሕ ግዜ ከም እተመልሰት ትሕብር። የግዳ፡ ድሕሪ ምሕራር ከተማ ባጽዕ ዕድል ረኺባ፡ ብትግራይ ገይራ 4ይ ርእሳ ንምዳ ወጺኣ። ኣብ ዓላ ባቡ ወተሃደራውን ፖለቲካውን ትምህርቲ ድሕሪ ምቕሳማ ከኣ ናብ መሳርዕ ተዋጋኢ ሰራዊት ተወዚዓ። ክልተ ዓመት ምስ ተቐለሰት ከኣ ናጽነት ከወይኑ። ኣብ 1994 ከኣ፡ ሰቢላዊ ህይወታ መታን ክትመርሕ ብ5 ሺሕ ብር ተጣይሳ። ንዕኣን ሒዛ ከኣ ሰራሕ ክትነበረሉ እትኽእል ቦታ እውን መረጸት።

ቦቲ ግዜ'ቲ ሓሙሽተ ሺሕ ብዘሕ ክሸምት ዘኽእል ዓቕሚ ነይርዎ። የግዳ፡ ነታ ኣብ ግዜ ቁልዕነታ እንትርፎ ጉስነት ካልእ ሞያ ዘይነበራ ገነት፡ እቲ ኩነታት ከይከበዳ ኣይተረፈን። ግና፡ ነተን 5 ሺሕ ብር መበገሲ ተጠቐማ፡ ኣብ ንግዲ ዓለም ክትነጥፍ ቁጶጻ ተበጊሳ። ድሕሪ ምጥያሳ ምስ በዓል ቤታ ዘትያ ዝሓሸትን ብዓቕሞም ሰራሖም

ክነበሩላን ክረብሑላን ዝኸእሉ ማይድማ ምዃና ኣሚኖም ከኣ ኣብታ ከተማ ክቕመጡ ወሰኑ። ካብ ናቕፋ ተበጊሳ ድማ፡ ናብታ ኣብ'ቲ ሽዑ እዋን ውዕወዕን ዕመርን ንግዳዊ ንጥፊታት ዝካየደላ ዝነበረ ሓውሲ ከተማ ማይድማ ኣበለት።

እተን 5 ሺሕ ብር ንሸቕጥ ዝውዕላ ጥራይ ኣይነበራን። ንመዓዲ መውጽኢ ሓዳር ዘገልግሉ መሰረታውያን ነገራት ማለት ዓራት፡ ድስቲ ኩስኩሱቲን ካልእን ካብኣን እዩ ነይሩ። ቦተን መውጽኢ ሓዳርም ምስ ዓደጉ ዝተረፋኡም ገንዘብ ገይርም ከኣ፡ ንስራሕ ሸቕጥ እትኸውን ዝተኸርየም ከም ቡን፡ ሸኮር ዝኣመሰሉ ቀንጠመንጢ ዝኢኦም ስራሕ ንግዲ ኣሃዱ ኢሎም ፈለመዎም። ማይድማ ከኣ ኣይሓሰመቶምን። ነበርታውን ብጽብቕ እዮም ተቐቢሎምዎም። ነቲ፡ “ሸይጠ ገንዘብኩም ዝመልሰልኩም ንብረት ሃብኒ፡” እናበለት ዝጀመረቶ ንጥፊታት ንግዲ ከኣ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናረበሓትሉ ከምትኸይድ ተሰቑራ። ርእሰ-ማል ኣጥርፊ ድማ፡ ብዓቕማ ንሰባት ከተበራብር ኣብ ዝሓለነትሉ ደረጃ ክትበጽሕ ክኢላ። ኣብ ከምዚ እንከሉ ከኣ፡ 3ይ ወራር ወያነ ኣጋጢሙ። ማይድማ ብሰራዊት ወያነ ተራሲያ ጥርሓ ምስ ተረፈት ከኣ፡ ገነት እውን ንዓመታት መርፍእን ፈትሊን ኣላጊባ ብጨቕቕ ዘኸዕበተቶ ሃብቲ፡ ተዘግታ ጥርሓ ተሪፋ።

ተጋ. ገነት ነቲ ኩነታት ክትገልጽ ከላ ከምዚ ትብል። “ኣብ 3ይ ወራር፡ ሰራዊት ወያነ እግሩ ዘንበረለን ዓዲታት ኩለን ተሃስየን እየን። ማይድማ ከኣ ካብተን ብኸቢድ ዝተሃሰያ እያ። ካብተን ኣዘየን ዝተሃሰያ ስድራቤታት ሓንቲ ድማ ኣነ እየ። ነብሰይ ከውጽእ ስለንዘበረኒ፡ ሳንቲም ጥሪ ገንዘብ ከይተማላእኩየ ጥራይ ኢዶይ ወጺኣ።

ኣብ'ቲ እዋንቲ ሱብ'ውን ይጠፍእ ስለ ዝነበረ፡ ብንብረት ክንዛረብ የምሕር ኣይነበረን።”

ሱብ ዋኒን ከትከውን በቐዓ ኣላ።

ገነት፡ ሕማቕ ኣጋጣሚ ከወይኑ ኣብ ሜዳ ዝመስረተቶ ሓዳር ድሕሪ ምጥያሳ፡ ነዊሕ ኣይቀጸለን። ብድሌት ክልቲኦም ነፍብራኦም

ገነት ኣደ ኣርባዕተ ደቂ እዩ። መንበሪኣ ዝኸውን ቤት ኣጥርያ፡ ደቃውን ግቡእ ትምህርቶም እናተኸታተሉ፡ ኣብ ትርፌ ግዜኦም ኣብ ድኳን እናሓገዘዋ ምስ ደቃ

ከመርሑ ምስ መጻምዳ ብምውሳን ተፈላልዮም። እዚ ኣብ'ቲ ፈለማ ሓደ ካብቲ ንገነት ብቐጠባ ንድሕሪት ዝመለሳ ረጅሒ ነይሩ። ነዚ ዝምታ ወያነ ተደሚሩዎ ባዶ ኢዳ ኣትሪፉ ብዙሕ ኣሳቕዮዋ እዩ።

ኣብ ጐድና ከወይኑ ክሕግዝ ዝኸእል ሱብ ዘይምንባሩ ከኣ፡ ሃስዮዋ እዩ። “ሱብ ብዘወደቐ ክተርፍ የብሉን፤ ናብራ ኩናት ስለዝኸነፊ ተንሲኡዮ ኪቃለስ ዘለዎ” ዝብል ኒሕ ሒዘዋ ግና፡ ንዝጠፈሸት ድኳና ክተበራበር፡ “ካባይ ይሕሹ።” ዝበለቶም ነጋዶ ንብረት እናምጽኡት ክትሰርሕ ተበገስት።

ኣብ'ቲ እዋንቲ፡ ነቶም ተዘሚቶም ጥራይ ኢዶም ዝተረፉ ሱብ ዋኒን ከተማ ማይድማ ዝኸውን ናይ መሕወዩን መበራብሪን ገዝባዊ ልቓሕ ብመንግስቲ ተፈቐዱ እዩ። የግዳ፡ ገነት ልቓሕ ናይ ገዝብ ካብ'ቲ ትፈርህ ምዃኑን ትዛረብ። በዚ ምክንያት ከኣ፡ ካብ ዘለዎም ዝተለቐሑን ንብረት ሸይጣ ዕዳኣ እናኸፈለት ትካላ ከተበራበር ተበጊሳ። ኣይሓመቕትን ከኣ፡ ኣብዚ እዋንዚ ሓንቲ ካብቶም ኣብታ ከተማ ዝነበሩ ዘለዉ

ጽቡቕ ህይወት ኣብ ምምራሕ ትርከብ። ንደቃ ንእንጌራ ክትብል ዘሕለፈቶ ሕሰምን መከራን እናዘንተወትያ ኣዕብያቶም። በዚ ድማ፡ ኣብ ልዕሊኣ ብዘይ መጠን ድንጋጽን ርህርህን ዝመልኦ ኣኽብሮት ከምዘለዎም ተወግዕ።

“ንስራሕ ክብገሳ ዝደልዩ ደቀንስትዮ ካብ ተመክሮኺ እንታይ ምኽሪ ትልግስለን?” ኣብ መወዳእታ ንተጋ ገነት ዘቐረብናላ ሕቶ እዩ። ዝሃበትና መልሲ ከኣ፡ ናይ ኣተሓሳስባ ደኣምበር ጾታ ዝፈለ ስራሕ ከምዘየለ የነጻር። ካብ ተጸባይነት ወጺኦ ኣብ ነብሱ እምነት ዘለዎ ሱብ፡ ንዘጋጥሞ ሽግራት መኪቱ ዝሰዕር ምዃኑ ከም እትኣምን ከኣ ትዛረብ። የግዳ፡ ሓደ ነገር ክትገብር እንተድኣ ተበጊስካ፡ ምውዳቕን ምትንሳእን ከምዘሎ ምፍላጥ ኣንዳሲ ምዃኑ ትሕብር። “እቲ ዘሻቕል ከኣ ምውዳቕ ዘይከነ፡ ወዲቕካ ዘይምትንሳእ እዩ” ከኣ ትብል። ወዲቐ ገነትንስእ ድማ፡ እቲ ዕዉት ዝበሃል ሱብ ምዃኑ ምእማን ከምዘድሊ'ውን ወሲኻ ተረድኡ። ኣብ መወዳእታ ከኣ ተጋ ገነት ይሕደን፡ ነቲ ነብሳ ክትክእል ምስ ተበገስት ዝገጠማ ተስፋ ዘቐርጽ ብድሆን መስገደልን ሰዒራ፡ ሎሚ ካብ ሱብ ከይተጸበየት ርኣሳ ክኢላ ብዓቕማ ክትነበር ምክኣላ፡ ምልክት ወዲቕካ ዘይምትራፍ ስለዝኸነ፡ ነተን ናብራኣን ክልውግ ዝብገሳ ደቂ ኣንስትዮ ብዝገገገመን ብድሆ ተስፋ ክቐርጽ ከምዘይብልን ትመክር።

ዲያቦላዊ “ገድሊ ገደል፡ ዘይምግዳል በደል”

ዜም ተጋ. አሰኔ ተሰጋብር

የሴኖ ሃይለማርያም

ዜም ተጋባሊት አሰኔር ተሰጋብር፡ ንህዝባዊ ግንባር ብንጸሐፊት ዝተጸንገረቶ፡ ከሳብ ዕለተ ናጽነት ብረታ ካብ ዝገና ከዋውረደት ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ንዚ ዓመታት ምስ ጸላኤ ዝተኳሸሐትን ዝተራባረበትን እያ፡ ልግዕ ንጸሐፊት ዝናጽነት ዝመጠወት ብጸይቲ አሰኔር፡ ቀዳማይ ዕማም ምርግጋጽ ናጽነት ሃገር ብዓወት ምስ ዛዘመት፡ ነቲ ብሰንኪ መውጋእቲ ንዚጋጠማ ጸገም ሕክምናዊ ሓገዝ ንምርካብ ንወጹኢ ሃገርያ ኣምራሓ፡ ሕክምና እናገበረት ከኣ ገድሊ ኣየቋረጸትን፡፡ኣብዚ ሕጂ እዋን ኣደ መንበር ሃማይኤ ሰሜን ኣመሪካ ብምዃን ቃልሳ ትቐጽል ኣላ፡፡ መጽሔት ኣግኡዞ፡ ምስ አሰኔር ዘካየደቶ ቃለ-መጠይቅ ይሰብ:-

♦ ብድሕረ ባይታኺ ከንጅምር?

ነዚ ዕድል ስለዝተዋህበኒ ኣመሰግን፡፡ አሰኔር ተሰጋብር ሰለሙን እበሃል፡፡ ካብ 2000 ጀማረ ከኣ ኣብ ላስቪንጋስ - ኣመሪካ እየ ዝቐመጥ ዘለኹ፡፡ በዓልቲ ሓዳርን ኣደ ክልተ ውሉዳትን እየ፡፡ ሓላፊት ሃማይኤ ሰሜን ኣመሪካ ኩይና ከኣ እሰርሕ፡፡ ክልቲኣም ደቀይ ኣብ ሃገራዊ መኸተ ምሳይ ሓቢሮም እየም ዝሰርሑ፡፡ ከም ሃማይኤ ሰሜን ኣመሪካ ከኣ፡ ምስ ከሉም መሻርኽትና ማለት ኤምባሲ፡ ህግደፍ፡ ሃገራዊ ሽማግለ፡ ማሕበረኮም፡ ሕድሪ፡ መንእሰያት ህግደፍ... ሰጢምና ኢና ንጥፈታትና ነካይድ፡፡

♦ ንጥፈታት ሃማይኤ ሰሜን ኣመሪካ?

ሃማይኤ ንምዕርነትን መሰልን ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ዝቐመጥ ሃገራዊ ማሕበር እየ፡፡ ኣቃውማ ሃማይኤ ሰሜን ኣመሪካ ደማ፡ ናይ ነዊሕ ዓመት ዕድሙ ዘለዎን መሰረት ዘንበረን ኩይኑ፡ ሃማይኤ ኣብ 1979 ካብ

ዝቐውም ኣትሒዙ ከሳብ ሕጂ ድልዳልን መሰረት ዘለዎን ኩይኑ ይቐጽል ኣሎ፡፡ ንሕና ደማ፡ ነቲ መሰረት ኢና ንቐጽሎ ዘለና፡፡ ኣብዚ ግዜዚ፡ ኣብ መላእ ግዝኣት ኣመሪካ እግርና ዘየንበርናሉ ቦታ የለን፡፡ ኣቃውማና ደማ፡ ኣብ ሸምንተ ዘባ እዩ ዝምቀል፡፡ ኣብ ነፍሲ-ወከፉ ዘባ ክልተ ናይ ዘባ ሓለፍቲ ኣለዎ፡፡ ብተወሳኺ፡ ኣብ 47 ከተማታት ኣመሪካ ንኡስ ጨንፈር ሃማይኤ ኣለና፡፡ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ንኡስ ጨንፈር ሃማይኤ ከኣ፡ ሰለስተ ኣካየድቲ ሓለፍቲ ኣለዎና፡፡ ኣብ መኸተን ተሳታፍነትን ደቀንስትዮ ልዒል ተራ ዘለዎ ስርዕ ኣኺባታትን ውዳቢታትን እናሰራዕና ኢና ንፊታትና ነካይዶ፡፡ በዚ መሰረት፡ ካብ 16 ዓመት ንላዕሊ ዝኹነት ኤርትራዊት ነቲ ማሕበር ከትጽንበር ብቐጸሊ ንጉሰጉሳ፡ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ቀዳም፡ ካብ ሓምሽተ ከሳብ 16 ዓመት ዝዕድሜኦም ተሰዓ ኤርትራውያን ቁልው ቋንቋ ኣደ ከምዘመሃሩ ንጉበር፡ ባህልናን ልምድናን ከምኡ ደማ ታሪኽ ኤርትራዊት ጓሰንስተይቲ እንፋልጠሉ መደባት ንሰርዕ፡ ኣብ ፌስቲቫላትን ዝተፈላለዩ ሃገራዊ ምትኽኻባትን እጃምና ነበርክ፡ መደባት መኸተ ሃገር ነካይድ፡፡ ሸምንተ መጋቢት ኣጋጣሚ ተጠቐምና፡ ረዚንን ክበርን ኣመጽጽኦ ታሪኽ ኤርትራን ኤርትራዊት ጓሰንስተይቲን ነላሊ፡ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ሰለስተ ወርሒ፡ ሽዑሽተ ወርሒን ዓመትን ጽብጽብን ገምጋምን ንጉበር፡፡ ናይ ብሓቂ ዕዉት ስራሕ ኢና ነካይድ፡፡ ብተወሳኺ፡ ኣብ ውሽጢ ሃገርና ፕሮግሬክቲታት ማእከላት መሰልጠኒ ደቀንስትዮ ኣበገሰና ደማ ንሰርሕ፡፡

ዛጊት ኣብ ሰንዓፊን ናቕፋን ከሉ ዘማልኤ መሰልጠኒ ማእከላት ክንሰርሕ ከለና፡ ኣብ ባጽዕ ደማ ክሰርሕ ተበጊስና ንርከብ፡፡ ከም ኤርትራውያን ተቐማጦ ሰሜን ኣመሪካ፡ ዝገጥመና ብድህታት ብዙሓት እየም፡፡ እቲ ዕላማ ከኣ፡ ምስሊ ሃገርን ምስሊ ሃምደኤን ደዊንካ፡ ንኣድነትን ሃገራውነትን ዝትንክፍ ነገር ንምንዛሕ እ፡፡ ሕጂ ግና ሳላ ጽንዓትናን መኸተናን ርዒሞምን ተሳቢሮም ኣለዉ፡፡

♦ ብኸመይ ንሚዳ ተሰሊፍኪ?

ኣብ ህዝባዊ ግንባር እየ ዓብዩ፡፡ ንኺጋደል ዝገበረኒ፡ ብቐንዱ ጽልዋ ስድራቤተይን ዝዓበኹሉ ኣከባብን ከምኡ ደማ ዝነበረ ከቢድ ናይ መግዛእቲ ግዜን እየ፡፡ ካልኣ፡ ቅድመይ ክልተ ኣሕዋተይ ንገድሊ ወጸኦም ስለዝነበሩ፡ ንኸርክቦም ተወሳኺ ድርኺት ኩይኑኒ፡፡ ስለዚ፡ ብ2 ነሓሳ 1976፡ ክጋደል ናብ ህዝባዊ ግንባር ካይደ፡፡

♦ ሚዳ እዋ ከመይ ጸኒሐክን ብኸመይ ተወሃሂድክን?

ገድሊ ገደል እዩ፡ ዘይምግዳል ከኣ በደል እየ፡፡ ገደል ክበሃል ከሎ፡ ከቢድን መሪርን፡ ዕርቃንን ጥማትን፡ መውጋእቲን መስዋእቲን ዘለዎ ማለት እየ፡፡ ስለዚ፡ ገድሊ ሓቕኛ ተጽዋርነት ዝሓትት፡ መስገደላዊ ህይወት ዘለዎ እየ፡፡ ንዓይ ከኣ፡ ፈለማ ምስ ተጽንበርኩ፡ ብጽብቕ እየም ተቐበለሙኒ፡፡ ምረት ናይ ገድሊ ቀስ ብቐስ እናገለጸ፡ መዓንጣይ ሸጥ ኣቢሊ ኪቃለስ ከምዘለኒ ሓቢሮሙኒ፡፡ እቲ፡ ብሰንኪ ምረት መግዛእቲ፡ ብጸላኢ ኣብ ልዕሊ መንእሰያት ዝፍጸም ዝነበረ ናይ ምሕራድን

ምቕታልን ስጉምቲ ከአ፡ ንመውጋእቲን መስዋእቲን ተቐቢልኩዮ ከትቃለስ ዓቢ ድርቢት ስለዝኸነካ፡ ብወዝይ ንድሊ ጽብቕ ንቕሓትን ድልውነትን ሓዘዮ ፈለመዮ። ንዓይ፡ ገድሊ ህዝባዊ ግንባር፡ አባይን ኣዲይን ከወይኑዮ ኣዕቢዮኒ። ኣብ ምዕባለይ-ሱር ብተኸዊለውጢ ኣምጸኡ፡ ከም ጓለንስተይቲ ብዛዕባ መሰለይን ማዕርነተይን ተቢዐ ኪቃለስ፡ ማዕረ ብጽተይ ከጉዳይን ከጋደልን ዝኸኣለኒውን ንሱ እዩ።

ስለዚ፡ ገድሊ ምስ ለመድካዮ ጥዑም እዩ፡ ንዓይ ከአ፡ ምስ ብጽትካ መዓት ዳርጋ ገዓት ከወይኑዮ ረኺቢዮ። ንድሊ ህዝባዊ ግንባር

ግን፡ ሓያል ከግን ከትጻወርን ከጽሞምን እንተዘይከኣልካ፡ ከቢድን ዕጥቕኻ ዘፍትሕን እዩ። ንብዙሓትውን ዕጥቕም ኣፍቲሑዎም፡ ግዳይ ገደሩዎምን ይገብርምን ኣሎ። ኣነ ግን፡ ንድሊ ህዝባዊ ግንባር ኣሚኒ ስለዝተቐለስኩሉ፡ ስለዝሰንከልኩሉ፡ ንእስነተይ ስለዝመጠኸኩሉ፡ ሕድሪ ናይቶም ዝተሰውኡ ጀጋኑ ብጽተይ ሓዘ ከሳብ ሕጂ ብግቡእ ይጉዮሉ ስለዘለኹ፡ ብሓበንዮ ዝቐጽሎ ዘለኹ። ምስጢር ዓወት ገድሊ ህዝባዊ ግንባር ከአ፡ ደቀንስተዮን ደቂ ተባዕተዮን፡ መንእሰያትን ዓባይቲን፡ ሓፋሽ ውድባትን ካልኣን እናበለ ንህዝቢ ኤርትራ ብብማሕበራዊ ቦታኡ ዝፈጠሮ ውዳበን ንቕሓትን እዩ።

♦ ድሕሪ ታዕሊም ናባይ ኣበልኪ?

ድሕሪ ታዕሊም ናብ ብርጌድ፡ 4፡ ቦጦሎኒ 1፡ ሓይሊ 2፡ እዩ ተመዲቢ። ዝተመደብኩላ ኣሃዲዱ ዓዲ ቐይሕ ጸኒሓትኒ። ሽዑ፡ ኮነታት ዓዲ ቐይሕ ሕማቕ ነይሩ። ኣነን ብጽተይን፡ ሓይሱቲን ንኣሽቱን ኢና ዝነበርና፡ ናይ ምውጋእ ድሊትና ግን ልዑል ነይሩ። ኣጋጣሚ ከወይኑ፡ ምስ ኤልሳ ተሰፋጋብር እትበሃል ዓባይ ሓፍተይ ኣብ ሓዲ ሓይሊ በጸሐኒ። ለተብርሃን ተሰፋጋብር እትበሃል ምዕባይ ኤልሳ ሓውትና ከአ ኣብ 2ይ ቦጦሎኒ ነይሩ። ስለስተ ኣሓት ኣብ ሓዲ ብርጌድ ነይርና ማለት እዩ። ንምረት ገድሊ ከአ ኣብ ጉድኒ ከልተ ዓባይቲ ኣሕዋተይ ከወይኑ ከቋደሶ ጀሚረ። ብድሕሪዚ፡ ንኣሲታት ሽዳሽተ ዓመት ኣብ ብርጌድ 4 ምስ ጸናሕኩ፡ ቅድሚ ምጀማር 6ይ ወራር 1982፡ ካብኡ ወጸኡ፡ ምስታ ሽዑ ዝቐመት ብሓላባይ ትምህርት ዝነበረት ሓዳስ ቦጦሎኒ 73 ተጽንቢረ፡ ነቲ ንክልተ ዓመት ምድላዋት ዝተገብረሉ መሪር ኩናት 6ይ ወራር ድማ ተሳቲፊዮ።

♦ ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ዝነበረ ብጻይነትን ተወፋይነትን ብኸመይ ምስጸክዮ?

ናብ ሓይልታት ምስ መጻእካ፡ እቶም ቀዳሞት ዝጸንሑኻ፡ ከም ኣባታትካ፡ ዓባይቲ ኣሕዋትካ ሓንጉፋይ ኢሎም ስለዝቐበሉኻ፡ ንህይወት ገድሊ ቀልጢፍካ ኢኻ ትለምዶ። ህዝባዊ ግንባር ድማ፡ ንሓይሱቲ ኣባላት ከመይ ጌርኻ ትሕብሕቡም ጽብቕ ገይሩ ዝፈልጥ እዩ። ስለዚ፡ ኣብ ጉድኒኻ ከወይኑዮ ኣጃኻ እናበሉ ስለዘተባብዑኻ፡ ህይወት ተዋጋኢ ሰራዊት ኣይከብደካን እዩ። ተመዲቢ ንከበሳ ናብ ሓይልታት ከመጽእ ከለኹ፡ ኣዝዩ ጥምየትን ቁሪን ነይሩ። መሻርፍ ውድብ ኣዝዩ ሕጽረት ስለዝነበር፡ ካብ ህዝቢ ኢና ንምጉብ ዝነበርና። ግዜኡውን ብዘይካ ስለስተ፡ ዳርጋ ከላን ከተማታት ኤርትራ ሓራ ዝወጽኡልኦ እዩ። ሽዑ ስለስተ ጉዳይም ተጋደልቲ ዝጸንሑኒ። ንሳተን፡ ኣብ ዓዲ ቐይሕ ዝተሰውኡት ለቲቪዳን፡ ኣብ ባጽዕ ዝተሰውኡት ለቲያን ኣብ ዒላበርዕድ ቀዳማይ ወራር ዝተሰውኡት ጓል ተኸለን ከወይኑን፡ ኣዝዩን ሓያላት፡ ንውትህድርና ዝተሰርሓ ቆማታት፡ ብሬን ኤም-16 ዝግጠቓ

ተዋጋኢትን ካድራታትን ነይረን። ጅግንነት ናይዝን ምሳይ ዝነበራ ስለስተ ጀጋኑ ተጋደልቲ እንክዝከር፡ ብዘይ መጠን እዩ ዝሕበን። ከሉ ጥምየትን መከራን ብኸመይ ይሰር ካብኣተን እዩ ተማሂረዮን ወሪሶዮን። ስለዚ ኣየጋዩኻንን።

ሽዑ፡ ብድዕመ ንኣሽቱኳ እንተነበርና፡ ካብ ታዕሊም ኣትሒዝና ግን ልዑል ድሊት ነይሩና። ናብቲ ትምደባን ሃንቀው እትበሉን ቦታ ውግእት መስዋእቲን ከምዘሎ ተረዲኡካ ኢኻ ትኸይድ። ዮግዳስ፡ ኣብ ብጽትካ ዚጋጥም መስዋእቲን ከቢድ መውጋእቲ፡ ኣብቲ ፈለማ የሰንበደካ እዩ። ንዓይ ከአ፡ ለተቪዳን ምስ ተሰውኡት ንክልተ መዓልቲ ናይ ብሓቂ ሕማቕ ተሰምዑኒ። ብድሕሪዚ ግን፡ ኣነውን መዓንጣይ ሸጥ ኣበለ ሕድራ ከተማብር ንቐድሚት ክስጉም ከምዘለኒ ዝያዳ በሪህላይ። ንመስዋእቲ ናተይ ኢላ ተቐቢለዮ ማለት እዩ። ካልኣ፡ ኣብ ሓይልታት ጥምየትን ዕርቃንን ኣሎ። ካብ ብጽተይ ክሓምቕ ዮበለይን ስለትብል ግን፡ ዋላ ጓል ኩን፡ ኣብ ከሉ ማሕበራውን ወተሃደራውን ኮነታት ክትዋባእ ትግደድ ኢኻ። ስለዚ፡ ድፋዕ ክኸፍቱ ድፋዕ ትኸፍቱ፡ ገረብ ክቐርጹ ገረብ ትቐርጹ፡ ምግብና ክኸዱ ምስኡም ትኸይድ፡ ዋርድያ ክወጽኡ ዋርድያ ትወጽእ፡ ማይ ክወርዱ ማይ ትወርድ፡ ኣብ ከሉ ንጥፈታት ማዕሪኦም ትነጥፍ። ህይወት ሓይልታት ግን፡ ዘይብተኽ ሰንሰለተ ምውርራስ ዝንጸባረቐሉ ስለዝኸነ፡ እዚ ከሉ ብድህታት መሊሱ እዩ ዘትብዓካን ክትወፈ ዝገብረካን። ኣነ ከአ ልዕሊ ሰባይ ኣይሰራሕኩን፡ ንዝተዋህበኒ መምርሒ ሰውራ ግን ከም ከሉ ኤርትራዊ፡ ብጅግንነትን ተወፋይነትን ስለዝፈጸምኩ፡ ሕብንቲ እዩ።

ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ወይ ሓልደታት ዝያዳ ዝምስጠኒ፡ ትብዓትን ጅግንነትን ደቀንስተዮ ተጋደልቲ እዩ። ሓንሳብ ምስ ነኸሳ ከምህ ዘይብላ ምዃንን ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ኢኻ ትርእዮ። ካብ ድፋዕ ውረዳ ከይበሃላ ናይ ሸውዓተ ሸምንተ ወርሒ ጥንሰን ሓቢኣን ከይተፈልጣ ኣብ ድፋዕ ዝጸንሓ ማእለያ ኣይነበረኝን። እዚ ከአ፡ ንብጽተን ንኸየግድዳ፡ ንመስዋእቲ ድሉዋትን ካብቲ

ሐንሳብ ዝኣመናሉ ዕላማ ተንከስ ከምዘትብላ ዘንጸባርቕን እዩ። ስለዚ፡ ቦቲ ኣይ፡ ቦቲ ሓፍቲ፡ ቦቲ መራሒት፡ ቦቲ ተዋጋኢት፡ ቦቲ ኣዋጋኢት፡ ቦቲ ሓኪም፡ ቦቲ ምልክት፡ ቦቲ ወሊዳ ግጅና ተፍራ... ኮታ ከሉ እያ ትኸውን። ንተራን ኣበርክቶን ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ወዲልካ ሓዲርካ ገሊጽካ ዘይትጸግቦ እዩ።

♦ ታሪኽ ኣዲይ ሓረጉ እስከ ኣዕልልና?

ታሪኽ ኣዲይ ሓረጉ፡ ሓቀኛ ታሪኽ ከዐይኑ፡ ዛንታ ትብዓትን ጀግንነትን ኤርትራዊት ኣዲ እዩ። ኣብ 1978 - ቅድሚ ምዝላቕ ዘሎ ከነታት እዩ ዝነበረ። ሽዑ፡ ናይ ትግብር መጥቃዕቲ ከነካይድ ኢና መጸእና። መስዋእቲን መውጋእቲን ንኸነውሕድ ከኣ፡ ከሉ ግዜ ኣንደር ግራውንድ ድፋዕ ንኸዕት፡ ካብ ድርፎን ሰይፈሺ (16) ንኣግራብ እናምኣጸእና፡ ድፋዓት ኣስመራ ንሰርሕ ነይርና። ንኣስመራ፡ ብሚኒኮላ ዘይኮነ ብዓይንና ንርእያ ስለዝነበርና፡ “ሽውዓተ ቃድራ ተራፋትኩም” ኢና ንበሃል ነይርና። ኣስመራ ዕዳጋ ወዲሉ ዝመጽእ ህዝቢ ምሉእ መዓልቲ ከንርእዮ ንውዕል። ምስ ጸላኢ ከኣ፡ ጸሊም ጽርግያ ጥራይ ይፈልየና ስለዝነበረ፡ ድምጽን ንስምዑ፡ ኣስቃጥላውን ይድርብያልና ነይረን። ብሰንኪ ሓያላት ሃገራት ግን፡ ካብ ኣፍንጫ ኣስመራ ከነጸላኩ ተገዲደና። ቅድሚ ምንስሓብና ግን፡ በርቃዊ መጥቃዕቲ ገይርና ከሳብ እንዳ ኮካ ኣብጸሕናና ኢና። ኣብቲ መጥቃዕቲ፡ ብሸንኽ ጸጋምና እንዳ 23፡ ብምገና ከኣ እንዳ ኣርባዕተ ነይርና። ብጾትና ሓሊፎምና እንዳ ኮካ ምስ በጽሑ፡ ግና ተመለሱ ተባሂልና።

ሽዑ፡ ጸላኢ ናብ ንቡር ድፋዕ ንኸምለስ ጸረ መጥቃዕቲ እዩ ኣካዩዱ። ንከሉ ብፊንጂ ሓጺሩዎ ስለዝነበረ፡ ፊንጂ ሃስዩና እዩ። እንዳ ሸቃጊ ምስ በጸሕና፡ ወዲ እንድርያስ ዝበሃል ብጻይና ዝረገጸ ፊንጂ ንከላትና ትልምጽና። እቲ ፊንጂ ተላጋጊቡ ስለዝነበረ፡ ሓንቲ ምስ ተፈንጀረት ተተክሱ ንኸልና ለኪሙና። ሳልሳይ ርእሰይ ከኣ ይህረም። ኣብ ክልቲኡ ሰለፊይን ኩብደይን ከኣ ብርቱዕ መውጋእቲ የጋጥመኒ። ብጾተይውን ከምኡ ከቢድ መውጋእቲ የጋጥመኒ። ጸገወይኒ ጓል ተላ

ንብላ ሓፋሽ ውድባት ድማ ምሳና ትወድቕ። ከንገጅም ከለና ህዝብና ማዕረፍ እዩ ውጉኣት ዘውጽእ፡ ሰወኣት ዝቐበርን ጢያይቲ ተተሰኪሙ ዘቐበለናን ዝነበረ። ምሳናውን ይስዋእ ነይሩ። ሽዑ ቀልጢኩም ሰወኣትን ውጉኣትን ኣልዕሉ ተባሂሉ። ተሰኪሞምና እናኸዱ ግን፡ ጸላኢ እግሪ እግርና ስዒቡ። ብጾትና፡ ንሰወኣት መታን ከልዕሉ፡ ኣነ ንዝርከቦም ኣርባዕተ ውጉኣት፡ ኣብ እምባደርሆ ዝዛ ኣዲይ ሓረጉ፡ ደንደስ ጸሊም ጽርግያ ከጽንሑና ተገዲዶም። ምስቲ ዝነበረ ዒፍ-ዒፍታ፡ ዓይኒ ሓዙ መስዋይ ነይሩ። ኣዲይ ሓረጉ ድማ ተቐቢለናና። ሓፋሽ ውድባት ጸገወይኒ ጓል ተላ ራብዓይቲ ርእሰና ከኣ፡ ምስ ኣዲይ ሓረጉ ኣርባዕተ መዓልቲ ንገብር። ብወገይ፡ ክልተ ሰለፊይ ተሓምሺሾ ብዙሕ ደም ስለዝፈሰሰ፡ ዝነበረ ቀዝሒ ተደራብዎ ክትንስእ ኣይከእልን ነይረ።

ኣዲይ ሓረጉ ተረቢሽን ላዕልን ታሕትን ክብላ ምስ ረኣኹውን፡ “ኣምሓራ መጸኢም ድዮም” እብለን። ንሰን ግን፡ ደሓን ሰቕ ጥራይ በሊ ይብላን። ኣምሓራ ግን ድሮ ንዓና ሓሊፎምስ ድፋዮም ተመለሰም ነበሩ። ኣዲይ ሓረጉ፡ ልኻይን ትክን ገይረን ንዝኣኦን ዒግ እናበላየን፡ ቁስለይ እናደረዘ ዝሕከማይን ከይደቀሳ ዋርድያ እናወጽኦ ዝሕልዎይን ዝነበራ። ኣብ ሞንጎ፡ ዲግ ዲግ ዝብል ድምጺ እስምዕ እሞ፡ “እዞም ብጾተይ ተሰዊእም ዲዮም” እብለን። ሰንባድ ዝተሓወሶ ድምጺ ገይረን፡ “ኣይተሰወኡን፡ ብጾትኩም ተሰኪሞምኹም መታን ክኹዱ፡ ዓራት ኢና ንሰርሓልኩም ዘለና” ይብላን። ኣነ ከኣ፡ ንዝረባኣን ኣሚኒ፡ ኣብቲ ዝነበርኩዎ ሰፍራ ኩይን ምስ ቃንዛይን ሕበጥ ኣካላተይን ቃልሰይ ቀጸልኩ። ድሕሪ ኣርባዕተ መዓልቲ፡

ተሰኪሞምኒ ብምውጻእ፡ ኣብ ገረማ - ሕክምና ብርጌድ ኣብጽሑኒ። ንብጾተይውን ከምዚ ናተይ ተሰኪሞምዎ ይመጽኡ ኣለዉ እዩ ዝብል ነይረ። ክሕከም ዝኣተኹዎ ዝ፡ እንዳ ኣዲይ ቅዱሳን ትብሃል ሓትነይ ብምንባሩ ተወሳኺ ጸገም እዩ ገጢሙኒ። ኣብቲ ከባቢ ክንቀሳቐስ ከለና ንሓትነይ እረኽባ ነይረ እዩ። ተሰኪሞምኒ ምስ መጽኡ ከኣ፡ ሓትነይ “ኣታ እዚኹ በየን ዝመጽኦ ውጉእ እዩ...” እናበለት ብሰንባድ ትቐበለና። ብድምጺ ስለዘለሸኹዋ፡ ንነጻላይ ብስነይ ነኺሰ ገጸይ ኣጉልቢብ፡ ሰቕ በልኩ። ዘወልዲ ዝበሃል ዝነበረ ሓኪምና ከኣ፡ “እዚ ኣትዮዮ ዘለኹ ዝእንዳ ሓትነይ ስለዝኸነ፡ ስመይ ከይትጽውዓኒ፡ ከም ወዲ ገይርካውን ምሳይ ተዋሳእ። እንተኸኣልካ ድማ፡ ካብዚ ዝቀልጢፍካ ኣውጽኣኒ” እብሎ፡ ከተለልዩኒ ስለዘደለኹ። ንሳ ከኣ፡ “ኣታ ወዲ ዲኻ ጓል፡ እስከ ርእሰኻ ተኸፊቶ...” እናበለት ትርብሽኒ ነበረት። ኣነ ግን፡ ክሳብ ዝመሲ ንነጻላይ

ብስከይ ነቢሲ ምክፋትን ምዝራብን ይላባዩ። ምስ መሰባ፡ ሓትኒይ ቅዱሳን ከይፈለጠት፡ ካብ ገረሚ ንደቕሱ ተቐይረ። ሓንቲ እግረይ መጥባሕቲ ተገይሩላይውን ንዝለዓለ ሕክምና ናብ ፍልፍል ተሰጋጊ።

ጸኒሐ ምስ ሓተትኩ፡ እቶም ክልተ ተጋደልቲ ብጸተይን ጸገወይኒ ጻል ተላ ሓፋሽ ውድባትን ምስውሓም አረጋገጸ። አዲይ ሓረጉ ኣብ ገዛኡ ከምዝቐበርአም ድማ ፈሊጠ። ሓፋሽ ውድብ ጸገወይኒ ጻል ተላ፡ ጻልቲ ከባቢ ስለዝነበረት፡ ደቂ እቲ ዓዲ መታን ከይርእዩዋ፡ አዲይ ሓረጉ ባዕላ ብተንከብትን ነጻላን ጠቐሊላያ፡ ካብቶም ክልተ ዝተሰውኡ ብጸት ፈልዮ ኣብ ገዛ ቀበራታ። ነቶም ክልተ ብጸት ድማ፡ ደቂ-ዓዲ ጸዊዓ ኣብ ውሽጢ ገዛ ቀበራቶም። ከይበኸቦትን ከይሰንበደትን ከኣ፡ ነዚ ከሉ ፈጸማቶ። ናጽነት ኩይት ምንጋር ሰውኣት 1991 ክሳብ ዝኸውን ድማ፡ ኣብ ገዛ ቀበራቶም ጸኒሐ። ምስጢራውነትን ንቕሕትን፡ ጅግንነትን ትብዓትን ኣዲይ ሓረጉ ከዝከር ከለኹ ብጣዕሚ እዩ ዝገርመኒ። መወዳደርቲውን የብሉን። ናይ ከሉን ኤርትራውያን ኣዲታት ታሪኽ ጅግንነትን ትብዕኢትን ብምዃን ከኣ፡ የሓብነኒን የኹርዓንን።

ናጽነት ምስ ኩነት፡ ድሕሪ ስለስተ ወርሒ'የ ኣስመራ ኣትዮ። ክኣቱ ከለኹ ብእምባደርሆ ስለዝመጸእኩ፡ ናብ ገዛኡ ተጠውዮ ምስ ኣዲይ ሓረጉ ድሕሪ 13 ዓመት ተራኺብና። ኣዲይ ሓረጉ፡ ቆርቢታ ጸዕዳ፡ መልክዓ ሽኮሪና እያ ነይራ። ሽዑ ግን ኣራጋ፡ ሽይባን ጎቢጣን ጸኒሓትኒ። ከሉ ነገር ተዘኪሩኒ ድማ በኸኹ። ሓንቑ ስዒመ፡ ከምደዘትፈልጠኒ ሓበረ ከኣ፡ ከምለስ ምዃነይ ነገረያ ኣስመራ ኣትዮ። ኣብ ግዜ ምውጻእ ኣስከሬን ሰማኢታት ዓዲ ያቆብ፡ ምስ ሓፍተይን ኣበይን ናብኡ ንኺይድ። ብዛዕባ ታሪኽ ኣዲይ ሓረጉ ከኣ ኣዕለልኩምም። ብድሕሪዚ ናብ ኣዲይ ሓረጉ ከይድና፡ ብጽብቕ ድማ ተቐቢላትና። ቤተሰብ ዲኹም ምስ በለትና፡ ኣበይ፡ “ቤተሰብ ኣይኮንኡና፡ ግና ቤተሰብ ክንከውን ኢና መጸእና” ይብላ። ነቲ ንሳ ዝፈጸመቶ ዛንታውን ኣዕለልናያ።

ክትኣምነና ኣይከኣለትን። መውጋእቲይ ምስ ኣርኣኹዋ ግን ኣሚና። ተሓቕቑፍና እናበኸና ተሰዓዓምና፡ ቤተሰብውን ኳንና።

ብዛዕባቶም ምሳይ ተወጊኦም ዝመጽኡ ብጸተይ ምስ ተወከስኩዋ፡ ኣነ ጥራይ ብህይወት ከም ዝመጸእኩ፡ ስለስቲኦም ብጸተይ ግና ተሰባይኦም ከምዝመጽኡዎ ምስ ሓበረትኒ፡ ኣብ ረዚን ዝኸሪ ሓሳባት ጥሒላ ንብዓተይ ኣዛረኹ። ምውጻእ ኣስከሬን ሰውኣት ከባቢ እምባደርሆ ምስ ኩነት፡ ኣስከሬን ክልተ ተጋደልቲን ሓንቲ ሓፋሽ ውድባትን ካብ ውሽጢ ገዛ ተፋሒርም ናብ ኩባሪ ቦታኦም ከምዝግዕዙ ከምዝገበረት ድማ ሓበረትና። እዚ ክትዛረቡሉ ቀሊል'ዩ፡ ክትጉበር ግን ኣዝዩ ከቢድ እዩ። “እዞም ደቀይ፡ ታቦተይ ንሸኹም፡ ሓንቲ መዓልቲ ከኣ፡ ኣብ ናይ ኩባሪ ቦታኹም ክትግዕዙ ኢኹም” እናበለት ን13 ዓመት ኣብ ገዛ ከምዝሓለወቶም ድማ ኣዘንቲያትልና። መዓንጣኣ ሸጠ ስለዘበለት፡ ሓንቲ መዓልቲውን ትኹን በኸያ ከምዘይትፈልጥ ሓበራትና። ስለዚ፡ ብወገይ ነደይ ሓረጉ ገሊጸ ኣይጸግባን እዩ። ብዙሕ ዝፈጸመቶ ካልእ ጅግንነትውን ኣሎ። ንኡብነት፡ ንብጻይቲ ትሪንዳድ (ሸማይነሽ) ጸላኢ ክሕዝ ለይቲን ቀትሪን ኣብ ዝሃድነሉ ዝነበረ ግዜ፡ በዓል ኣዲይ ሓረጉ እየን ጀሉበያን ካልኣን እናኸደና ብህይወት ዘድሕናኣ ዝነበራ። ከድዓት ኤርትራውያን ሱብ ክቕትሉ ለይትን ቀትሪን ዝዛ እናኸሕከሉ፡ በዓል ኣዲይ ሓረጉ ግን ብጸላኢ ተኸቢቢን ከለዋ፡ ማዕረ ክንደይ ምስጢራውያን ኩይነን ምስ ገድሊ ምትእስሳር እናገበራ ንሰውራ ኤርትራ ስለዘወትኦ፡ ንውዕሎኣን መግለጺ ኣይትረኽበሉን ኢኻ። ኣዲይ ሓረጉ ኣብ 2018 እያ ምስ ዘኹርዕ ታሪኽ ብሞት ካብዛ ዓለም ተፈልዮ። እዚ ታሪኽን ጅግንነትን ኤርትራዊት ጸላንስተይቲ ካብ ባሕሪ ብጭልፋ እዩ።

◆ **ብዛዕባ መውጋእቲኺ ኣዕለልና?**

ኣብ ኩናት መውጋእቲን መስዋእቲን መውጋእቲን ልሙድ እዩ። መውጋእቲ ድማ ስልማት እዩ። ተጋዳላይ ህዝባዊ ግንባር ካብ ክልተ ክሳብ 27 ግዜ እዩ ተወጊኡ።

ኣነ ከኣ፡ ነታ ንፊለማ ግዜ ኣብ እምባደርሆ ዚጋጠመትኒ መስበርቲ ስለፍ ዘስዓበትላይ መውጋእቲ ሓዊስኩ፡ ክሳብ 11 ግዜ ኣብ ኣፍልበይ፡ ርእሰይን ካልእ ኣካላተይን ከቢድ መውጋእቲ ኣጋጢሙኒ እዩ። እታ ዝኸፍኤት ግና፡ ኣብ 1988 ኣብ ኣፍልበይ ብጥይት ዚጋጠመትኒ መውጋእቲ እዩ። እዚ ከሉ መውጋእቲ ግን፡ ካብ ስራሕ ጠጠው ኣየበለንን። ሓውዮ ተተመሊሰ ምስ ብጸተይ ይምክት ነይረ። በዚ ኣጋጣሚ፡ ነቲ ለይቲን ቀትሪን ድቃስ ዘይነበረ፡ ካብ ባሕሊ መንጢሉ ህይወት ተጋዳላይ ዘድሕን ዝነበረ ሕክምና ህዝባዊ ግንባር፡ አመሰግን።

◆ **መውጋእቲኺ ዘስዓበልኪ ቀዋሚ ሕግም ኣሎ ዲዩ?**

ኣብ ምፍራስ ናደው እዝ 1988፡ ኣብ ኣፍልበይ ብጥይት ተወጊኦ ንዊሕ ሰዓታት ስለዝወደቐኩ፡ ንፋሳ ኣትዩኒ እዩ። እታ ጥይትውን ክሳብ ሕጂ ስለዘላ፡ ከም ሳዕቤት ሕግም ኣዝማ ኣምጺኣትላይ ኣላ። እንተኹነት፡ ሕክምና ይረኽባ ስለዘለኹ፡ ዝጸወር ሕግምን ቃንዝን እዩ ዘለኒ። ልዕሊ ከሉ ሓንጉላይ ስለዝተቐበሉ፡ ሕግም ከወይኑ ኣይሰመዓኒን እዩ። ካብ ከሉ ነገርውን ኣየትረፈንን። ናጽነት ኩይት ክልተ ዓይኖም ዘይርእዩ፡ ክልተ እግርም ተቐጺጾም ብዓረብያ ዝኸዱ፡ ርእሶም ተሃሪሞም ኣብ ብርቱዕ ቃንዝ ዝኩቡሩ ብጸትና እኮ ኣለዉ። ስለዚ፡ መውጋእቲ፡ ዓቕመይን ኣነ ዝኸእሎን እዩ።

ጤግን ሕብረተሰብን

‘ጾታዊ ምትካር’ ከም ማሕበራዊ ጸገም ንርእዮዶ?

ሚክኤል ጸጋይ

እሙና ጻል ዝወተይያ። ሓደ እዋን ከይረኣኸዋ ቀንዮ ብኣጋጣሚ ተራኹብና። እንታይ ድኣተጣፊ እና። በልክዎ። ንሳ፡ ብዋያኣ ትሰርሓሉን ርቡሕ ደሞዝ ትኸፈለሉን ናይ ግሊ ስራሕ ምርካባ ገለጸትለይ። እንተኾነ ድሕሪ ሓደ ወርሒ ዳግማይ ኣብ ዝከትወዕል ስለዘስተወዳልኩ ኩሓታ ግድን ነይሩ፡-

“ረኽቡዎ ዝበልኩኻ ስራሕንጽዮ ገዳይያ።”

“እንታይ ስለዝተረኽበ?”

“እቲ ዋና ደስ ኣይበለንን።”

“ስለምንታይ?”

“ዘረበኡ እዱብ ኢዱ ዕሩፍ ኣይኮነን።”

ካብ ኣመት ዘረባእ እቲ ደስ ዘየበላ፡ ጾታዊ ምትካር sexual harassment እዩ ዝኸወን በልኩ። ጾታዊ ምትካር፡ ‘ጾታዊ ምትካር’ ወይ ‘ጾታዊ ድፍረት’ ወይ ‘ጾታዊ ምስርጣይ’ ተባሂሉ ከትርጉም ዝከኣል ሃገራት ከም ግህሰት ዝርእዩኦ ማሕበራዊ ጸገምዮ። ኣብዚ ጽሑፍዚ ብጾታዊ ምትካር ተጠቒሱ ኣለዎ።

‘ጾታዊ ምትካር’ sexual harassment ንጸላንስተይቲብዘይድሌታ ወይ ትነጽን ምህላዋ ርኣይኸሎ ንስጋዊ ርክብ ደጋጊምካ ብሕሶ ምጭናቕ፡ ብዘይምኽንያት ኣካላታ ምትንካፍ፡ ምህራም፡ መንገዲ ምዕጋት፡ ንግብረ-ስጋ ንምግዳዳ መሰላታ ምኽልካል፡ ኣብ ትሰርሓሉ ወይ ትመሃረሉ ቦታ ናይ ሕንኪ (ግብረ-ስጋ ሓዘል) ዕላላት ከም ትሰምዕ፡ ስእልታት ከም ትርኢ ምግባር ወዘተ. የጠቓልል። ኣብ ሓይሎ ሃገራት ከኣ ከም ዝበን ተራእዮ የቐጽዑ።

ጾታዊ ምትካር ዋላ ኣብ ጐደናታት ዝዘወተር ይኹንምበር ቀንዲ ዝፍጸሙሉ ቦታታት ኣብ ኣብያተ-ጽሕፈት፡ ኣብ ቦታ ስራሕን ኣብያተ-ትምህርትንዮ።

ብምኽንያት ዓውሎማን ቅልጠፍ ርክብን ኣይናተይን ከበሃል ዝጸንሐ ልማድ ኣብ ቅርንጥጥ ኣብ ዝረኣየሉ ዘመን ኣለና። ንኣብነት መንእሰያት ክልቲኡ ጾታ ባዕላቶም ተፋቂሮም ዝምርዓዉሉ ኣገባብ መወሰበ (marriage through romantic love) ኣብ ከም ሃገርና

ዝመሰሉ ያታውያን ሕብረተሰባት (Traditional societies) ልሙድ ኣይጸንሐን። መርዓ ብወለዲ ክብገስን ክጸንበልንዮ ልምድና ጸኒሑ። ብኣንጻሩ ኣብ ‘ስልጠናት’ ሃገራት፡ ደቅና ቦቲ ናጻ ኮይናም ዝመስረትዎ ፍቕሪን ዝፈጸምዎ ስምምዕን መሰረት ኢና ነመርዕዎም። እዮም ዝብሉ። እንተኾነ ሎሚ ነቲ ምዕራባውያን ዝብልዎ ዝመስል ልምዲ ኣባና ይተኣታዩ ኣለዎ። መንእሰያት ባዕላቶም ተላልዮም (ተፋቂሮም) ንመርዓ ክወሰኑ ወለዲ ከኣ ብሓገጡ ክጽንበርዎ፡ ንርእን ባዕላትናውን ንሳተፎን ኣለዎና።

ጾታዊ ምትካር ወን ኣይጸገመይንዮ ዝበሃል ኣይኮነን። ምኽንያቱ ዋላ ኣብ ምዕራባዊ ዓለም ከም ሓደ ማሕበራዊ ጸገም ፍሉጥ ኣይነበረን። ድሕሪ 1970'ታትዮም ሞያውያን ከም ኣርእሲቲ ከሃረብሉን ክጽሕፍሉን ዝጀመሩ። ጸኒሑ ኸኣ ብሕጊ ዘቐጽዕ ኮይኑ ተኣዊጁ። sexual harassment ብዝብል ቃል ከኣ ተወኪሉ።

ከምቲ ልዕል ኢሉ ዝተገልጸ ጾታዊ ምትካር

ኣብ ኣብያተ-ትምህርትን ኣብያተ ስራሕን ዝርኣ ይኹንምበር መርኣዮኡ ተመሳሳሊ ዮ።

“ብዘይድሌታን እናነጸገቶምን” ዝብሉ መፍትሕ ቃላት ከይዘንጋዕና እዞም ዝስዕቡ ተግባራት መርኣዮታት ጾታዊ ምትካርዮም፡-

* ናይ ኣፍቕርን ዓርኪይ ኩንን ተደጋጋሚ ሕቶታት፡ ምልኣኽ ኣብ ጾታዊ ርክባት ዘድሃቡ ደብዳቤታት፡ ምድዋል ቴለፎን፡ “እቲ ናይ ሓደ መዓልቲ ሓሲብኩሉዶ? ይጸበኩየ ዘለኹ።” “እንታይ ድኣ ቆጸራ ጠሊምኪ?” ... ወዘተ.

* ብዛዕባ ቅርጽ፡ መልክዓን ኣክዳድናኣን ርእይቶ ምድግጋም “መልከዐኛ ኢኹ! እዛ ጻል እዚ ቅርጽ ክጽብቐ!” መልክዕ ናይ ሓንቲ ምስታ ካልኣ ምንጽጻርን ምድራጅን፤

* ክትከይድ እናደለየት መንገዳ ምዕጋት፡ ክትዛረብ ምቕላብ፡ ደድሕራኣ ምስዓብን ናብ ዘበለቶ ምክትታልን፡ ምፍርራሕን ማህረምትን፤

* እክለኩ ዓርካዮ ምስኡ ትዘወርያ። ኣረ ኣወዳት ትለዋወጥያ፡ ዘይባህርያዊ ግብረ-ስጋውን ትወዕሎያ ወዘተ ዝብል ወረ ምንዛሕ፤

* ብኣነወርቲ ቃላት ምጽራፍ (ብዕልግቲ፡ ብጽብጽ፡ ብረመጣ፡ ከልቢ...ወዘተ)፤

* ኣብ ቦታ ስራሕ ወይ ኣብ ቤት ትምህርቲ (ካምፓስ) ኮነ ተባሂሉ ኣብ ዘላቶ ወይ ኣብ ተጽናዕሉ ወይ ተዕርፈሉ ናይ ሕንኪ ወይ ግብረ-ሲታዊ ዕላላት ብቐጥታ ይኹን ብመልክዕ ጭርቃንን ኣሸመርን ምዃውታር። ስራሕ ወይ ትምህርቲ ጠቀስ ዝርርብ ብፍላጥ ናብ ግብረ-ሲታዊ ዕላላት ምጥምዛዝ፤

* ደቀንስትዮ ኣብ ዝጥቀማሉ መተሓላለፊ ወይ ዓይኒ ምድሪ ወይ መሕጽብ-ኑብሲ ወልቀ-ስም ብምጥቃስ ወይ ብዘይምጥቃስ ሲታዊ ርክብ ወይ ፍቕሪ ጠቀስ ቃላት ምጽሓፍ ወይ ምስክል፤

* ጽዩፍ ስእልታት (ፖርትፖብ) ወይ ጽዩፍ ቃላት ብመልእኹቲ ናብ ሞባይል ምልእኹ፤

* ግብረ-ሲታ ዘርእዩ ናይ ኣኣዳወን ገጽን ምልክታትን ወሲታታትን ናብታ ጓለንስተይቲ ምዃውታር፡ ዓይኒ ምጽቃጥ፤

* ዘይምኹዶ ኣካላዊ ምትንኻፍ፡ ምሕቓፍ፡ ምጽጋዕ፡ ምድህሳስ፡ ምፍሕፋሕ፡ ሕወነታዊ ዘይኮነ (ብጾታዊ ስምዒት) ምስዓም ገጽን ኢድን፤

* ህያብ ምሃብን ኣምሳዩኡ ግብረ-ሲታ ወይ ንዕኡ ዝመስል ጉንዖ ምሕታት፤

* ምስጢራ ንምፍላጥ ህርድግ ምባል፤

* ስእላ ናብ መራኸቢ ብዙሓን ወይ ሞባይላት ምዝርጋሕ፡ ብሕልፊ ከኣ ንስእላ ብጥብብ ካሜራ ነውሪ ከም ዝፈጸመት ምምሳልን ምዝርጋሕን፤

* ንግብረ-ሲታ ፍቓደኛ እንተዘይኮይና ዕቤት፡ ወሰኽ ደሞዝን ዕርፍትን ምክልካል፡ ዝኸረረ ከኣ ካብ ስራሕ ምስገጃ፤

* ብዘይጉዳይ ናብ ቤት ጽሕፈት ምጽዋዕ ወይ ንወልቃዊ ጾታዊ ርክባት ቀልጢፉ ንዝወሰነ ጉዳይ ከም ትመላለስ ምግባርን . . ካልኣትን፤

ኣብመርኢያታት ጾታዊ ምትካር ገለገጥ-ቢታት ከኸራኽሩ ይኸእሉዮም። ንኣብነት፡-

- ጾታዊ ዕላላትን ምትንኻፋትን ደቀንስትዮ

ባዕላተን ዝደልዩኦን ዘበግስኦንዮ።

- ህዝብና ተሓቓፋፊን ሕወስን ምበር ተራሓቐኛ ኣይኮነን። መንእሴት ክልቲኡ ጾታ ኣብ እዋን ጉብዝናኦም ኣካላዊ ቅልስ፡ ምድግ-ዳግን ኣብ ጓይላ ሂር ክብሉ ይሓድሩ። ስለዚ ንኹሉ ከም ጾታዊ ምትካር ምርኣይሲ፡ “ናይ ኣይተተንክፉኒ፡ ኣይተቐረብኒ” ልማድ ዘተኣታቱዩ ኣይኮነን? (ኣብ ገለ ሃገራት ኣብ ሓደ ስድራ፡ ኣብ ናብ መደቀሲ ጓሉ ወይ ሓወ ናብ መደቀሲ ሓብቱ እንተኣትዮም ብሕጊ ዘካስሱዮ።”

- ህያብ ከም ጾታዊ ምትካር እንተተወሲዱ፡ ሰናይ ተግባርን ምድግጋፍን ድኣ እንታይዮ?

- ወዲተባዕታይ፡ ዓቕመ ሄዋን ንዝበጽሖት ‘ብመልክዕን ብጠባይን ደስ ትብልኒ ኢኺ፡ ፍቓድኪ እንተኹይኑ ንመርዓ መሪጸኪ ኣለኹ።’ ኢሉ እንተገለጸላ ጉድኣቱ ኣበይዮ?

- ጾታዊ ምትካር ዘቐጽዑ ወይ ዘኸሕሱ ሕግታት ኣለዉና ድዮም?።

እዞም ክርክራት ዚእም (arguments) ግምት ዝወሃበምን እናተነጸሩ ናይ ሓባር መረዳእታ ዝርከቡሎምን ክኹኑ ይግባእ። እንተኹነ ከፊላዊ መልሶም ኣብቲ ንጾታዊ ምትካር ዝተዋህበ ትርጉምዮ ዝርከቡ። ኢታ ጓለንስተይቲ፡ ዘይተቐበሎ፡ እትጸልኦን እትኹን፡ ምዃና ብግልጺ ይኹን ብዘተፈላለዩ መርኢያታት እናገለጸትኩላ ዝቐጽል ወይ ደው ዘይብልን እንተኹይኑዮ። ብዘይካዚ ባህሊ ምትሕውዋስን ምብጽጻሕን ይሃሉ ምበር ሰባት ኣብ ዉሱን እዋናት ብሕትናን ስቱርነትን ይደልዩዮም። ቦታ እንተዘይጸቢቡና፡ ዝኣኸሉ ደቅና ብሕቱዉ መደቀሲ ክፍሊ ኣይምደለዩን ድዮም? ብዛዕባ ህያብ፡ ኣብ ዕላማኡ እንተዘይተፈላለና ንወዲ ይኹን ንጓል እንወፍዮ ህያብ ወይ ሓዝ ሰናይ ተግባር ምዃኑ ፍሉጥዮ። ካልኣ፡ ዕድሚኡ ዝኣኸለ ወዲ ንኣንቲ መዘናኡ ጓለንስተይቲ እንተፈተዋ፡ ምስኣ ናይ ምዝማድ ሓሳባት ክቕርብ መሰሉዮ። እንተኹነ ኢታ ጓል ዝሃበቶ እወታዊ ወይ ኣሉታዊ መልሲ ከኣ ብኣኹብርት ክቕበል ግዴታ ኣለዎ።

ምጉብዕባዕ ዝተሓወሶ ንዓይ ይጥዓመኒ፡ ‘ግድን ሕራይ ብልኒ እዩ ዝጽላእ።’ ባዕላተንዮን ዝደልዩኦዮ’ ዝብል ዓማሚ ርእይቶ ቅቡል ኣይኮነን። ገሊኡን ዝኸተለኦ ካብ ስነ-ምግባር ወጽኦ ዝበለ ኣገባብ ንኹሉን ደቀንስትዮ መዐሪ ክኸወን ኣይግባእንዮ።

ክስትዉዓል ዝግባእ ነጥቢ ኣሎ። ጾታዊ ምትካር ዳርጋ ፈጸሙ ናብ ፖሊስ ወይ ቤት ፍርዲ ብክሲ መልክዕ ኣይቀርቡንዮ። ምስ ብዱላትዮ ዝተርፍ። እንተቐረበዉን ብሃሪመኒ፡ ጸሪፉኒ ሞባይል ኣሕዲጉኒ ጥራይዮ። ይታረፍ ጾታዊ ምትካር ብዙሕ ካብ ዓመጻዊ ምግባስኳ ወሺጢ ሕሩር ኮይኑ ከም ዝተርፍዮ ዝፍላጥ። ጾታዊ ምትካር ብሕጊ ዝተዘርዘረ ዘይምዃኑ ወን ተወሳኺ ሕጽረትዮ። ስለዚ ከኣ ዝተፈጸሙ ጾታዊ ምትካር ብኣሃዝን ዓይነትን ኣብ ጸብጸብ ሰፊርም ስለዘይቀረቡ፡ ኣብ ሃገርና ጾታዊ ምትካር የለን ምባል ዘጋገዮ።

ንምጥቕላል፡ ጾታዊ ምትካር እንተሳዕራ ምቐኢ ናይ ትምህርትን ስራሕን ሃዋህው የለን። መንእሴት ኣብ ትምህርቶምን ስርሓምን ከዩድህቡን ከዩፍርዩን መሰናኸል ይኸወን። ጽልኣት ኣሕዲሩ ምጥንጣን ስራሕን ትምህርትን ከስዕብዉን ይኸእልዮ። ስለዚ ኣብ ጉዳይቲ ዓመጻዊ ምግባስን ግብረ-ሲታዊ ምትካርን ጥራይ ከይተደረገና ንጾታዊ ምትካር ኣብ ግምት ዘእተወ ተወሳኺ ዝበናዊ ሕግታት ክህልዉና መሰረታዊዮ። ኣካዩድቲ ትካላትን ቤት ጽሕፈታትን ከምኡዉን ዳይረክተራት ኣቢያተ ትምህርቲ ምስ ትካላት ሕግን ጸጥታን እናተሓበሩ ካብ ጾታዊ ምትካር ሓራ ዝኾነ ከባቢ ክፈጥሩ ኣገዳሲ ዕማምዮ። ኣብ ትካላቱ ወሽጣዊ ዲሲፕሊናዊ ሕግታት ክወጽኡን ብቐጻሊ ክመሓየሹን ኣብ ተግባር ዝውዕልሉ ስሩዕን ኮላል ዘይብሉን መስርሕ ክርክር ክህሉን ኣድላዩዮ። ቀንዲ ግን ኣፍልጦ ሕብረተሰብ ብፍላይ ከኣ ኣፍልጦ መንእሴት ምእንቲ ክዓቢ፡ ዉሁድ ጸዕሪ ማሕበራትን ዝምልከቶም ሚኒስትራታትን፡ ከምኡዉን ምትሕብባር ናይ ወለዲ፡ መምህራን፡ መራሕቲ ሃይማኖትን ዓበይቲ ዓድን ተደላዩዮ።

ማህደር ታሪክ

ጸርጊ ብርሃን አብቲ ጸላም

ካልሹም መሐመድ

አብቲ ንሳ ትኑበረሉ ዝነበረት ከባቢ ምህር አዋልድ ዘይሕሰብ ኣብ ዝነበረሉ እዋን ከተመሃር ዕድል ዝረኸበት ተጋዳሊት ዛህራ ጃብር ዑመር ሓያ ዕድለኛ እያ ከንብል ንኸእል። አቦኣ ብርቱዕ ሃገራዊ ስምዒት ዝነበሮም ውላዶም ፍቕሪ ሃገር ከም ዝሓድሮም ዝገበሩ ወላዲ እዮም። ደቆም እውን ብቲ ኣብ ልቦም ዝሓደረ ፍቕሪ ሃገርን ስምዒትን ኣይግንዛእን ብምባል ኣብ ሰውራ እጃቦም ኣበርኪቶም፡ ገለ ክፋሎም ከኣ ሂወቶም በጅዮም። ያሕያ ጃብር ዝበሃል ሓዋ ኣብ ኢጣልያ ዶክተር ኮይኑ ምስ ተመረቐ ብሞያኡ ህዝቡን ሰውራኡን ከገልግል ኣብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ተሰለፉ ንሞያ ብምእታው ብሞያኡ እናገልገለ ብነፋሪት ውግእ ኢትዮጵያ ኣብ ንኡስ ዕድሚኡ ብመስዋእቲ ተፈልዩ። ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝነበረ ጃዕፈር ሓዋውን ብመስዋእቲ ሓሊፉ። ዑመር ዝበሃል ሓዋ ኣብ ካይሮ ካብ መስረትቲ ማሕበር መንእሰያት ነይሩ።

ኣቶ ጃብር ኣብ ትምህርቲውን ኣዝዮም ግዳሳዮም ነይሮም። ኣብቲ ግዜቲ እጹብ ድንቁ ዝበሃል ተበግሶ ወሲዶም፡ ኣብ ዓሊ ግድር ንኡስ ዘባ ተሰነይ ምስ ህዝቢ ተሓባቢሮም ካብ ሱዳን መምህራን ቆጶሮም

ንኣዋልድን ኣወዳትን በበይኖም ክፍልታት መዲቦም ብእንግሊዝን ዓረብን እተምህር ቤት ትምህርቲ ከፊቶም። ሸው እዋን ኣብቲ ከባቢ እስላም ኣዋልድ ኣብ ዓለማዊ ትምህርቲ ክኣትዋ ብርቂ እዩ ነይሩ። ሎሚ እታ ቤት ትምህርቲ ብስም ስወእ ያሕያ ጃብር ትጽዋዕ ኣላ። ዛህራውን ኣብኣ ሻድሻይ ክፍሊ ዛዚማ። ሻብዓይ ክፍሊ ከትከፍት እያ እናተባህለ ሓድ ንሳ ይኹን ስድራኣ ኣብ ሓሳብም ዘይነበረ ኩነታት ተኸሲቱ። ሞያዊ ትምህርቲ ከትቀስም ንኣስመራ ዘኸይድ ዕድል።

ኣብ ቤት ትምህርቲ ነርስ ኣስመራ ሓንቲ ኣመራካዊት ነርሲን ዝመሃራ ኣዋልድ ምስ ተቐረባላ ከላን ደቂ ከበሳ ክርስትያን ኮይኑና። ንኹሉ ሕብረተሰብ ኤርትራ ዝወቐላ ስለዘይኮና ካብ መታሕት እስላም ክሕወሳኣን ኣለወን በለት። ኣይትረኽቡን ኢኹ ምናልባሽ እንተረኽቡኪ ካብ ዓሊ ግድር ፈትኒይ ብልዎ። ቦታ ዝተሓበረታ ንዓሊ ግድር ከደት። ካልኣይ ደረጃ ኣይብጽሓን እምበር ውሱናት ዝተማህራ ኣዋልድ ረኸበት። ንኣስመራ ወሲዳ ከተምህረን ፍቓድ ወላዲ ጠየቐት። ደቅና ኣይንሰድድን ዝበሉ እኳ እንተነበሩ ኣቶ ጃብር፡ 12 ክፍሊ ኣይብጽሓን ይኸእላ እየን እንተ ኢልኪ ግን ውሳድየን በሉ። ሓንቲ ዓመት ቋንቋ እንግሊዝ ተማሃረን ነርሲን ከመሃራ ኣየጸግመንን እዩ ክኣትዋ ይኸእላየን ብምባል ወሰደተን። ብኸምዚ ዛህራ ምስ ሓሊማ ሓውታን ከዲጃን ዘይኮበን ዝበሃላ መተግብይታን ንኣስመራ ከደት። ሓሊማን ከዲጃን ትምህርቲ ቀልጢፈን ገደፋኡ። ዘይኮበ ኣሕመድ ትምህርታ ኣጠናቂቓ ተመሪቓ። ዛህራ ግን መኻልፍ ኣጋጠማ።

ኣብ ሰሳታት ቀጻሊ ሰላማዊ ሰልፍታት ኣንጻር ስርዓት ሃይለስላሳ ይካየድ ነይሩ። ዛህራውን ተሳተፈት። ንምንታይ ትኸዲ? ተጠየቐት። ኢትዮጵያ፡ ሃገርና ከትገድፈልና ኢና ንደሊ። ኣብኡ ክሕግዝ ከኣ ግብኣይዮ

መለሰት። እምበኣር 'ሕማቕ ገይረ፡ ድሕሪ ሕጂ ኣይደግምን ይቐረታ ይገበረለይ ኢልኪ ጽሑፍ ኣቐርቢ' ተባህለት። ኣይተቐበለቶን። ከምኡ ካብ ዘይገበርኪ ትምህርቲ ክትቅጽሊ ኣይትኸእልን ኢኹ ተባሂለ። ካብ ትምህርቲ ነርስ ተሰገገገ። ኣይትምህርቲ ኣይሰራሕ ከኣ ኮነት። እንተኾነ መሓመድ ስርር ዝበሃሉ ፈታዊ ኣቦኣ ኣብ መንግዲ ኣየር የመን ስራሕ ረኸቡላ። ኣብኡ ናይ በረራ ኣኣንጋዲት (ሆስተስ) ኮይና ኣስመራ-ዓደን ክትመላለስ ጀመረት። ውድብቲ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ስለዝነበረት ከኣ፡ ነቲ ዕድል ተጠቒማ ዶክመንታት ገደሊ ካብ ኣስመራ ንዓደን ተብጽሕ እሞ ኣብኡ ተባዚሑ ድማ ይዝርጋሕ ነበረ።

እቲ ስራሕ ሓደገኛዮ ዝነበረ። ሓደ ኣገልጋሊ ኢትዮጵያ ዝነበረ ኤርትራዊ ዝዝርጋሕ ዘሎ ጽሑፋት ንሳ ተምጽኦላ ኢሉ ንኤምባሲ ኢትዮጵያ ሓበረላ። በዓልቲ ቤቱ ውድብቲ ስለ ዝነበረት ካብዚ ሰብኣይ ተጠንቀቂ ትብላ ነይራእያ። እታ ትፍራሕ ዝነበረት መዓልቲ ከኣ መጸኣ። ኣምባሳደር ኣብ ቤትጽሕፈቱ ጸዊዑ ጽሑፋት ናይ ሸፋቱ ተምጽኢ ኣሸኪ ኢሉ ሃደዳን ኣፈራረሓን። ንሳ ግን ፍጹም ኣይወዳልክዎን ኢላ በኸየት። ደሓን በሊ ሕጂ ብድንጋጽ ገዲፈኪ ኣሎኹ ድሕሪ ሕጂ ግን ኣብ ከምዚ ተግባር ምስ ትውዕሊ ክትእሰሪ ኢኹ ኢሉ ኣፋነዋ። ንሳ ግን ቀጸለቶ። ሕጂውን ትጥርጥራ ዝነበረት ኢትዮጵያ ዝወደበታ መሳርሕታ ሓደ መዓልቲ ዛህራ ከይፈለጠት ዝወደቐታ ወረቐት ኣልዒላ ንኣምባሳደር ሂባቶ። ብድሕሪዚ ካብ በረራ ናብ ናይ ቤትጽሕፈት ስራሕ ተመዲባ ኣብ ኣስመራ ተወሰነት። ስቕ ግን ኣይበለትን። ሰውራዊ ስርሓ ብካልኣ ኣገባብ ቀጸለቶ። ጅምሖ ኣሕመድ ዓሊበኹት ዝበሃል ኣብቲ ኩባንያ መሳርሕታ ዝነበረን ብጸያ ሓላፊ ውዳብ መንእሰያት ክኸውን እንከሎ ንሳ

ሐላፊት ውዳቢደቀንስትዮ ኮይና ተመደበት። ብዙሓት ከአ ወዲባ። ካብተን ቀዳሞት ዝወደበተን በዓልቲ ቤት ሼኽ ኢብራሂም ሱልጣን፡ በዓልቲ ቤት እድሪስ ሐመድ ኣደም ይርከባኣን።

ክልቲኦም ወርሓዊ ክፍሊትን ወፊያታትን ውዳቢቶም ጠርኒፎም ንኣቕርዶት ይወርዱ።

መእተዊቶም ቤት ናይ ዘይነብ መሓመድ መሓ ትበሃል ውድብቲ ኮይና፡ እቲ ትሕዝቶኦም ተቐቢሉ ህሉው ኩነታት ሰውራ ዝገልጸሎምን ናይ ስራሕ መደብ ዝህበምን ማሕመድ መሓመድ ሳልሕ ዝበሃል ተጋዳላይ ነበረ። ከምዚ ኢሎም እናሰርሑ ኣብ 1966 ሓደ መዓልቲ ተፈሊጣ ከም ዘላን ከትቅተል ስለ እትኸእል ቀልጢፋ ካብ ሃገር ከትወጽእ ከምዘለዋን ተሓበራ። ተቐላጢፋ ትኬታ ቆሪጸ ናብ ያሕያ ሓዋ ዓዲ ጣልያን ኣተወት። ኣብኡ ትምህርታ ከትቅጽል ድሊት ነይሩዋ። ሓዋ ግን ዓረብ ስለዝኸለ ኣብ ካይሮ ከይዳ ከትመሃር ኣማኸራም መለሰ ንካይሮ ተጓዕዘት። ኣብኡ ኣብ ቤት እድሪስ ሐመድ ኣደም ኣተወት። ሼኽ ኢብራሂም ሱልጣን ህላወኣ ምስ ፈለጡ ጓለይ ኢኺ ከሳብ ቦርዲን ትረኽቢ ምሳይ ኩኒ ኢሎም ቤቶም ከፈቱላ። ስለስተ ወርሒ ዝኸውን ከሳብ ቦርዲን ሕልዋን ዝኸፈትን ቦታ ትረክብን ምስኦም ጸንሐት። ኣብ ካይሮ ናይ ካልኣይ ደርጃ ትምህርታ (12 ክፍሊ) ዛዚማ ወረቐታ ተቐበለት።

ውራይ ትምህርታ ጥራይ ግን

ኣይገበረትን። ደቀንስትዮ ንጠፋት ተሳተፍቲ ሓርነታዊ ቃልሲ ክኾና ከትውድብ ጸዓረት። ኣብ '67/68 ምስ ቅድመኣ ኣብ ካይሮ ዝጸንሐት ኣምና መለኪን ትርክብን በዓል ከዲጃ ሓምድ ልጃጅ፡ በዓልቲ ቤት ኢብራሂም ሱልጣን፡ እድሪስ ሐመድ ኣደምን ካልኣትን ተኣኻኺቢን ሓደ ውዳቢ ደቀንስትዮ ፈጠረን። ኣደ መንበር ኣምና

መለኪን ምክትላ ከኣ ዛህራ ጃብር ኮነት። ውዳቢ መታን ክሰፍሕ ኣብ ሱዳን ከይደን ጨናፍር ከቐማ ብመሪሕነት ተሓበረን። በዚ መሰረት ኣብ ካርቱም፡ መደኒ፡ ገዳርፍ፡ ከሰላ ጨናፍር ኣቐማ። ኣብ ዘዝኸዳኦ ደቀንስትዮ ብሓሳን ተቐበላለን። ድሕሪዚ ሜዳ ኣትዮን ክውድባ ተመደበ። ካብ ዓደን ብባሕሪ ድሕሪ ብዙሕ መከራ መሬት ኤርትራ ረገጸን ንውሽጢ ሜዳ ኣትዮን ወደባ። መጀመርያ ኣኩዳድናኣን ጸጉረን ኩሉ ኣቃውማኣን ነተን ዝውደባ ጋሻ ስዝነበረ ይሃድማኣን እኳ እንተ ነበራ፡ ቡባቕሩብ ከእምነኣንን ክውድብኣንን ከኣላ። ናይ ሜዳ ዕማመን ምስ ወደኣ ንሱዳን ተመለሰን ደሃይ ናይተን ዝወደባኣን ገበራ። እዚ ኩሉ ዕዮ ኣብ መንጎ ትምህርቲ ኣብ ናይ ዕረፍቲ ግዜኣን እየን ዝዓማኦ ዝነበራ።

ወይዘሮ ዛህራ ኣብ መወዳእታ ሰሓታት ኣብ ኣልጀርያ ዩኒቨርሲቲ ከትኣቱ ዕድል ማህደረ ትምህርቲ ረኺባ ኣብኡ ከኣ ብሕጊ ተመሪቓ። ትምህርታ እናተኸታተለት ምስ ካልኣት ተማሃሮ ብጾታ ኣልጀርያውያን ጉዳይ

ኤርትራ ከተፍልጥን ደገፎም ከትረክብን ዝገበረቶ ምንቅስቃስ ብፍላይ ኣብ ደቀንስትዮ ኣይተዓወተን። ኤርትራ ኣንጻር ኢትዮጵያ ተዋጊኦ ናጽነት ከትርክብ ትኸእል ዝብል ሓሳብ ከመጸሎም ኣይከኣለን። ሽዑ እዋናት ካብ መግዛእቲ ፈረንሳ ናጻ ወጸኦም፡ ስርዓተ ትምህርቶም ካብ ፈረንሳይኛ ናብ ዓረብኛ ይቐየር ነበረ። እታ ዩኒቨርሲቲ ትምህርቲ ብዓረብኛ ኣብታ ናይ በዓል ዛህራ ኮርስ እያ ጀመራ።

ዛህራ ትምህርታ ምስ ወደኣት ምለእ ግዜኣ ንኣገልግሎት ሰውራ ወፊየቶ። ውድባ ናብ ሶርያ ከይዳ ዜጋታት ከትውድብ መዘዛ። ሐላፊት ጨንፈር ሶርያ ከኣ ኮነት። ኣብታ ሃገር ዝጸንሓ ኣኹብሮትን ምትሕብባርን ተቐባልነት መሰል ናጽነት ኤርትራ ኣዝዩ ዘደንቐ ነበረ። ንኤርትራውያን ዕድል ማህደረ ትምህርቲ ከፊታ ስለዝነበረት ብዙሓት ተማሃሮ ነይሮም። ብዘይካዚ ብዙሓት ደቀንስትዮ ኣለይቲ ሕመማት ኣምሂራ ናብ ምእላይ ውጉኣትን ሕመማትን ተጋደልቲ ከነጥፉ ክኣለን። ዓረቓውን ካብኡ ብዘይፍለ።

ማሕበር ደቀንስትዮ ጨንፈር ሶርያ ዕድላት ማህደረ ትምህርቲ ኣብ ምርኩብ ዓቢ ግድይሩዎ። ሓደ እዋን ን12 ዝኾኑ መንእሰያት ዕድል ትምህርቲ ኣብ ዓረቓ ምስ ረኽባሎም ከመይ ኢሎም ኣብታ ሃገር ይበጽሑ ዓቢ ግድል ኮነ። ፕረዚደንት ዓረቓ ሳዳም ሓሲን ብናይ ስራሕ ምብጻሕ ሱዳን ምስ መጻ እቲ ጸገም ሰምዖም፡ ምሳይ ይወስዶም በለ። በዚ ከኣ እቶም ተማሃሮ ጥራይ ዘይኮነ ንኣምናን ዛህራንውን ተማላኣን። ኩሎም ብነፋሪት ፕረዚደንት ንዓረቓ ብዘይ ጸገም ኣተዉ። ትምህርቶም ወዲኦም ድማ ንሜዳ ኣተዉ።

ኣብ ሰሓታት ድሕሪ ምውዳብ ከዓጥቃ ድለዋት ዝነበራ ደቀንስትዮ ውሕዳት ኣይኮናን። ዛህራ ኣብ ኣስመራ ከላ ብ1965 ጁምዓ ዑመር ራሕማ ሳልሕ፡ ሰዓድያ ተስፉ ዝበሃላ ሓርበኛታት ንሜዳ ከም ዝኸዳ እንተኾነ ንሜዳ ዘይኮነ ንሱዳን ከም ዝሰደድወን ሓበሬታ ነይሩዋ። ደሓር ግን ከም ዝኣተዋ ሰማዒ።

ዛህራ ኣብ 70ታት ኣብ ፖለቲካዊ መሪሕነት ኣትያ ኣብ ካርቱም ሓላፊት ቤትጽሕፈት ናይቲ ውድብ ኮይና ክሳብ እቲ ፋሕ ዝበለጸሐ መድረኽ ጸኒሐ። ኣብቲ ክልቲኣን ውድባት ንምስማር ዝግበር ዝነበረ ተበግሶታት ውን ዓቢ ተስፋን እምነትን

ጓሎም ኣብ ሓራ ኤርትራ ንሃገራን ህዝባን ከተገልግል ምስ ረኣዩ ባህታ ፈጢሩሉም።

ዛህራ ኣብ ሓራ ኤርትራ ምስ መጽት ብኡ ንብኡ ምስቲ ዝተማህረቶ ዓውዲ ሕጊ ኣብ ዝዛመድ ስራሕ፡ ኣብ ኮሚሽን

ዕጥቀን ዘይፈትሓ ዘይሃድማ፡ ዘይጃጅዋ እየን። ህዝባዊ ግንባር ነዚ ዓቕሚኪ ብግብኡ ኣብ ረብሓ ሃገር ኣውግላዮያ። ኣብ ኩሉ ክህልዎ ዕድል ከፊታትላን። መንእሰያትና ውን ካብ እናታተን ኣይፍለያን እየን። ኣብ ሰላምን ናጽነትን ይዓብያ ስለዘለዎ ዝበለጸ ዕድል ትምህርቲ ረኺቢን ክንዲ ምንታይ ዓቕሚ ከም ዘለወን የርእያና ኣለዎ። ከም ድላየን ከይሰጉማ ዝዕንቅፍ ምስ ኩነታት ቁጠባ ሃገርና ዝኸይድ ጸገማት ክህሉ ይኸእል ዩ። ነዚ ግን ብሓባር ኢና መፍትሒ ክንደልየሉ ዝግበእ፡ መንግስቲ ውን ቆላሕታ ክትገብረሉ ኣድላዩ እዩ። ደቀንስትዮ ማለት ሃገር ስለዝኾነ፡ ንሰን ብጸገመን ምስ ዝበኸራ ሃገር ስለትጉዳእ፡ እዛ ሀገር ጠማትሓ ብዘትቅ ዩ። ምዕራባውያን ከይደለዩዎ ብሓይሊ ህዝባ ናጻ ሃገር ስለዝኾነት ከይትህሉ ዝግበር ተጽብኣታት ዝተሓለሸ እዩ። መንእሰይ ደገ ከወጽእ ዝግበር ምድፍፋእ መወዳእታ ዘለዎ ኣይኮነን። ነዚ ተረዲኦም መንእሰያት ብፍላይ ከኣ ኣዋልድ ንስደት ወጊድ እንተበላ ዝበለጸ ምርጫ እዩ። ምክንያቱ እቶም ክወጹ ዝደፍኦም ናይ መጻኢኦም ፋዕራ የብሎምን። ኣደዳ ከልቦትቦትን ግፍዒን እዩም ዝኾኑ ዘለዉ። ስለዚ ሃገርካ እያ ክብረትካ፡ ነዓኣ ከነማዕብል ጥራይ ንጽግር እዩ ለበዎ ተጋዳሊት ዛህራ ጃብር።

ኣንበራ ዝከኣላ ትንቀሳቀስ ነይራ። እንተኾነ ከምቲ ዝተመነዮ ስምረት ክልቲኡ ውድባት ኣብ ምዕራፉ ከይበጽሐ ተጋድሎ ሓርነት ካብ ሜዳ ኤርትራ ወጸኦ ፋሕፋሕ በላት። ናብ ብዙሓት ውድባት ከኣ ተፈናጨለት። ዛህራ ሰወእ መሓመድ ሰዒድ ናውድ ምስ ዝመርሓ ውድብ ተጠርኳት።

ቅዋም ተመደበት። ድሕሪኡ ኣብ ኮሚሽን ምጥያስ ተጋደልቲ፡ ቀጺላ ኣብቲ ኩናት ወያነ ዝተወላሳሉ እዋን(1998) ኣማሓዳሪት ከተማ ከረን ነበረት። መንእሰያት ሃንደበት ሓዳርምን ናብራኦምን ገዲፎም ስለዝኸተቱ፡ ኣንስቶም ኣብ ጥራይ ዝ ምስ ቆልዑ ተሪፍና እንታይ ትሕግዝና ኢለን መጽኣኣ። ዛህራ ኣነ ካብ ህዝቢ ኣዋጺኦ ገንዘብ ከውህበክን እየ ንሸኽን ድማ ሰራሕክን ብልዓ በለተን። ከም ቃላ ካብ ህዝቢ ብወፊድ ገንዘብ ኣክበትላን። 300 ኣቢላን ዝኾና ሓሓመሽተ ሚእቲ ናቕፋ ሃበተን። ብኡ ተበጊሰን ከኣ ናብራኣን ከመርሓ ክኣለን፡ እቲ ዝሰርሓሉ ዝነበራ ቦታ ክሳብ ሎሚ ህዝቢ ከረን ሱግ ዛህራ ጃብር ኢሉ ይጽወዎ ኣሉ። ህዝቢ እንተ ኣገልገልካዮ የኸብረካ፡ ዝኾነ ካድር ንህዝቢ ከገልግል እምበር ህዝቢ ከገልግሎ ምስ ዘይጽበ ህዝቢ ዓጻፋ እዩ ዘኸብር በሃለት እያ ዛህራ። ኣብዚ ሕጂ ዘላቶ ኣብ ሚኒስትሪ ጉዳያት ወጻኢ ሓላፊት ክፍሊ ምምሕዳርን ፋይናንስን ልዕሊ 20 ዓመት ኣገልገላና ውን ተገልግል ኣላ።

ዛህራ ካብ ተመክሮኣ ተበጊሳ ንደቀንስትዮ ክትገልጽን ከላ ፈተውቲ ሃገር፡ ተወፊይቲ፡

ኣብ መጀመርያ 70ታት ምስ በዓልቤታ ውላድ ንምርካብ ንሕክምና ናብ ካይሮ ከዱ፡ ብዝተገብረ ሕክምና ድማ ጓል ተበኩሩ። ኣመት ሓዳሪን ናብራኣን ጥራይ ክትገብር ግን ምርጫ ኣይነበረን። ቃልሲ ትቕጽለሉ መንገዲ ኣናደየት። ከምዚ እንከለዉ ኤርትራ ናጻ ምስ ወጸት ንብጽታ ናይ ዮሃና መልእኽቲ ንስደድ በለቶም፡ ቅልጥፍ ኢሉ ዝቐበላ ኣይረኽበትን፡ መልእኽቲ ከይተላእከ ሰወእ መሓመድ ሰዒድ ናውድ ዝርከበም ሓንቲ ጉጅላ ንኤርትራ ኣትዮም ናብቲ ዝቐወም ዝነበረ ሃገራዊ መንግስቲ ተጸንበሩ።

ኣብደ ጃብር ክእሰሩን ክፍትሑን ነይሮም፡ ማእሰርትን መስዋእትን ደቆም ተጻዊሮም ዕድመ ሂብዎም ዕድሎም ከኣ ጸቢቑ ናጽነት ኤርትራ ብዓይኖም ክርእይዎ በቑም።

መኣረምታ

ተጋዳሊት ሓዋ መሓመድ ሰውእቲ ተባሂሉ ኣብ ቁ.37 ኣግክዞ ዝወጸ ብጌጋ ምዃኑ ምስናይ ይቕሬታኡ ንሕብር።

ተጋዳሊት ሓዋ

“ንምረያም ክመሰል’የ ዝፍትን”

ተጋ. ምብራቕ ተወልደ

መሓመድ እድረሰ መሓመድ

“ከረንነዓይ እቲ ናይ ቅድሚ ገድሊ ንእስነተይ ዘሕለፍኩላ ብፍሉይ ትዝታ ዝዝከራን ምጭውቲ ከተማያ።” ትብል ተጋዳሊት ምብራቕ ተወልደ። ከረን ነቲ ብኣኽራናት ዝተኸበ ኣቀማምጣኣ ምስቲ ምሑዝ ሽታ ማንነት፡ እቲ ዘይምኖ ጓይላ ኣዋልድ ከረን፡ እቲ ፋልን ዕጣንን፡ ንግደት ማርያም ደዓሪት፡ እቲ ናይ ሓባር ሃይማኖታዊ ባዓላት፡ ኣከዳድናን ስልማትን ብሄራትና፡ ወዘተ. እቲ ልዕሊ ኩሉ ሓድነትን ስኒትን ደቂ ከረን ኣብ ተዘክሮ ምብራቕ ፍሉይ ጦብላሕታ ኣለዎ።

ምብራቕ ኣብ ኣስመራ ኣእትተወልደት፡ ጓል ኣርባዕተ ዓመት ምስ ኮነት ስድራኣ ከረን ስለዝቐየሩ፡ እቲ ናይ ንእስነት ተዘክሮኣ ኣብ ከረን ዝተነድቀዩ፡ ንሳ ካብ መዋእለ ህጻናት ከሳብ ሓምሻይ ክፍሊ ኣብ ቤት ትምህርቲ ኤድሞንዶ ዲ ኣንቶን ተማሂራ። ካብኡ ከትቅጽል እንተኸይና ግን ናብ ኣስመራ ከትኸይድ ነይሩዋ። ኣብ ኣስመራ ምስ ሓፍታ ተጸጊዓ ካብ 6ይ -8ይ ክፍሊ ኣብ ፕሪንቺፕ ካብኡ ንሓላ ድማ ኣብ ቪቶርያ ቦቴን 9ይ ወዲኣ ናብ 10ይ ክፍሊ ሓለፈት።

ኣብታ 10ይ ክፍሊ ዝኣተወትላ ዓመት (1977) ከረን ብህዝባዊ ግንባር ካብ መግዛእቲ ሓራ ስለዝወጸት፡ ከተማ ተጋደልትን ገድልን ኮነት፡ እብዚ እዋንዚ ኣይኣ ንምብራቕ ኣዲይ ቅድስቲ መቕርባ መይቱ ስለዝነበረ ንመልቀስ ናብ ኣስመራ ደየበት። ሽዑ ኣይኣ በቲ ኣብ ከረን ዘሎ ህሉው ኩነታት ተጋደልትን መካብብርኣም እናተገረመት ንደቂ ኣስመራ ከተዕልል እንከላ ምብራቕ እቲ ብዛዕባ ገድሊ ዝምልከት ዕላል ኣመና መሰጣ። ሽዑ ንምብራቕ መሓዛኣ ዝነበረትን ጽብቕ እትፈልጣን ንእሽቶ ሓፍታ ንተጋደሊት ኣብረሃት የማን ኣብ ከረን ምስ ረኸበታ ንሳ ትኹን ብጾታ ኣብ ህዝቢ ዝነበረ ትሕትናን ርህራሄን ከተዕልላ ከላ፡ እቲ ዕላል ንምብራቕ ኩሉ ሃማን ቀልባን ክስሕብ ግድነት ኮነ።

በዝንካልእን መንፈሳ ናብ ከረን ብረራ ኣለዋ። ካብ ኣዲይ ኣይተርፍን ኣላ ድማ ኣብ ሳልሳይ ወርሒ ምሕራር ከረን ናብ ከረን ወረደት። ሓፍታ ግን ሰከፍታ ነይሩዋ። ንምንታይ መንእሰይ ኣብቲ እዋንቲ ኣይኮነን ካብ ሓራ መሬት ካብ ውሽጢ ጸላኢ ከይተረፈ ንኪጋደል ናብ ሜዳ ይውሕዝ ነይሩ። ሓፍታ ንምብራቕ ንኣዲይ ቅድስቲ “እዛ ጓልኪ ናብ ከረን ሒዝኪ እንተኸይድኪ ኣይከትረኽብዮን ኢኺ” ከትብል ነቲ ዝመጽእ ኩነታት ተረዲኦቶ ነይራ።

ከምቲ ዝተባህለ ምብራቕ ከረን እትው ምስ በለት እቶም ከተማ ከረን ሓሪርም ዝነበሩ ተጋደልቲ ኩልንትኣም ደስ በላ። ብፍላይ ተጋደልቲ ደቀንስትዮ ሓጸር ስረ ተኸዲነን ጋምበለ ወድየን ዕጥቅን ከላሽንን ተሓገጠን ማዕረ እቶም ደቂ ተባዕትዮ ተጋደልቲ ኪጋደላ ምስ ረኣየተን ዝያዳ ተሓገሳ። ነታ እትፈልጣ ከረን ድማ ኣብ ልዕሊ ጽባቕኣ ጽባቕ ዝወሰኸት ኮይኑ ተሰመዓ።

ምብራቕ ከይደንጎሎት ኣብ ሓፋሽ ውድባት ተመዝጊባ ኣባል መንእሰይት ብምዃን ኩሉ ካብኣ ዝጥሉብ ከተማልእ ተዳለወት። ኣብታ ብመንእሰይት ተመስሪታ ዝነበረት ጉጅለ ባህሊ ኮይና ድማ ከም ተዋሳኢትን ኣናውንሰርኻይና እጃማ ከተበርከት ጀመረት።

ወለዳ ኩነታታ ምስ ረኣዩ ናብ ኣስመራ ክመልሱዋ ፈተኑ። ምብራቕ ግን ድሕሪ ደጊም ናብ ሳሕል እንተዘይኮይኑ ናብ ኣስመራ ከትምለስ ኣይመረጸትን። “ኣብ ከረን ዝጸንሓኒ ኩነታት ናብ ኣስመራ ዝመልስ ኣይነበረን” ከኣ ትብል። ምብራቕ ካብ ሲቪላዊ ንጥፊታት ሓሊፋ ምስቶም ብፊተውራሪ ዝፍለጡ መንእሰይት ብረት ከትሸከም ግዜ ኣይወሰደትን። ምስ ካልኣት መሳተኣ ንኣርበዕተ ወርሒ ወተሃደራዊ ታዕሊም ቀሲማ ከም ምላሻ ከተማ ከረን ኮይነን ተራኣን ኣበርከታ። ምብራቕ ኣብዚ ደረጃዚ ዘበጸሓ ትርኢት ናይታን ተጋደልቲ ጥራይ ዘይኮነ እቲ ዝሓደራ

መግዛእታዊ ጦብላሕታ ትዝ ስለዝበላ “እዛ ሃገር ናጽኳታ ከትረከብ ኣለሞ” ዝብል ኣበሃህላ ኸኣ ኣብ ሓንጎላ ተኸዚኑ ነይሩ።

ምብራቕ ብንእሽቶኣ ኣብ ከባቢ ከረን ዝተፈጸመ ዘስከሕከሕ መግዛእታዊ ግፍዒ ብፍጹም ኣይረሰዓቶን። “ንእሽቶ ህጻን እንከለኹ ድማትዝይብለኒ፡ ወትሩ ተኸሳ፡ ሞትን ግፍዕን ኣለ። ወተሃደራት ኢትዮጵያ ማሪኽናዮም ዝብሉዎም ተጋደልቲ ተሓኔ ረሳታቶም ኣብ ጎደናታት ከረን ተሰጢሑ ነይሩ። ንእሽቶ ከለኹ ቤት ትምህርትና ኣብ ከባቢ ቤት ጽሕፈት ፖሊስ ስለዝነበረ ሓደ ዜጋ ብማሕቕቲ ክቐተል ብዓይነይ ርእየዮ። ኣብ ፈርሻ እኽለ ሰባት ብማሕቕቲ ክቐተሉ ብዓይነይ ርእየዮ። ኣብ ከባቢ ከረን ዘላ ዶና ዝወረደ ጃምላዊ ህልቂትውን ብፍጹም ኣይርስዮንዮ። ሽዑ ኤለመንታሪ ከሎና ካብ ቤት ትምህርቲ ምስ ተፈደሰና ብወገን ብለዎ ሳሕል ትኪ ናብ ሰማይ ክዓርግ ምስ ረኣና ከይተረደኣና ናብኡ ገጽና ጎፍና። ኣብቲ እዋንቲ ብደም ዝተሓጸባ ኣደታት፡ ኣካላቶም ዝተቆራረጹ ሰባት፡ ብደም ዝተሓጸባ መርዑትን ጎራዙን፡ ነፍሰን ከውጽኣ ናብ ከረን ከኣትዋ ዝረኣኹዎ ዘስከሕከሕ ትርኢት ከሳብ ሎሚ ኣይርስዮንዮ። ኩሉ እቲ ኣብ ልዕሊ ህዝብና ዝወረደ ግፍዒ ቅጅል በለኒ። ሽዑ ብሰንኪዚ ንወርሒ

ሐሚመ ነይረ። እዚ ኹሉ ብፖለቲካኳ እንተዘይተገኘው ካብ ልቦይ ኣይወጽኦን። እናበለት ሃገርና ኤርትራ መሰላ ብመግዛእቲ ከምዘተሓረማ ካብ ሽዑ ክርደኣ ከኣለ።

ምብራቕ እዚታት ኣብ ሓንጎላ ስለዝነበረ ክትጋደል ናብ ሳሕል ነቐላ ኣፍዓበት ምስ በጽሓት ተጋደልቲ ካብ ኣፍዓበት ናብ ከረን መሊሶማ። ኣብ ከረን ኮይና ደማ ምስቶም ኣብኡ ዝነበሩ ብፊተውራሪ ዝፍለጡ መንእሰያት ወተሃደራዊ ታዕሊም ቀሲማ ካርቤን እትበሃል ብረት ተዋህበት። ኣብ ሓራ ከረን ደማ ነቲ ብወድብ ዝተዋህባ ሃገራዊ ዕማም እናፈጸመት ብገብረ 1978 ካብ ከረን ክትጋደል ናብ ሳሕል ነቐለት። ግን ካብታ ስድራ ንበይና ኣይነበረትን።

ዝርዝሕ እናነበወት ነቶም ሰለስተ ደቃ ናብቲ ዓዲ ገድሊ ሳሕል ኣፋንያን ብሰላም ከምለሱዋ እናተተሰፈወት ንድሕሪት ተረፈት።

ምብራቕ ናብ ሳሕል ክትነቅል እንከላ እቲ እዋን መሪርን ሓርጎጽንጽ ዝበዝሐንጽ ነይሩ። “ንምንታይ?” ትብል ንሳ ትቐጽል፡ ኣብቲ ጽንኩር እዋን ምዘላቕ መንእሰያት ጥራይ ኣይኮነን ዘንሰሓቡ፡ ኣዲታት፡ ምስ ደቀን ገለ ኣብ ማሕዘል ገለ ኣብ ሓቕፊ፡ ሰራዊትና ብወገኑ ለይትን መዓልትን ይገድ፡ ነፈርቲ ኩናት ብዘይ ዕርፍቲ በቲ ዕቡድ ሕጭጭታኦን ልቢ ሰባት እናሓጸባ ይውዕላ፡ ወግእ ብኩሉ ኩርጎንቲ ይቐጽል፡ ደብዳቤ ከበድ ብረትውን ብዘይ ዕርፍቲ ይሃምም። ምስዚ ኩሉ ከኣ ሱብ ይጓግዝ።

ኣብ ማእገርና ተሰኪምና ዝበዝሕ ጉዕዞና ብለይቲ ጸላም ተኸልኩልና ኣብዝወግልናና ከይሓደርና ኣብ ጉዕዞ እናተግለምና ሳሕል ክሉ ዝበጽሓናና ኮይኑ ይሰመዓኒ ነይሩ። ካብቲ ካብ ከረን ዝተበገስናና ከየዕረፍና ደማ ናብቲ ናብ ዶብ ሱዳን ዝቀራረብ ዓራግ በጺሕና ታዕሊምናውን ኣብ ዓራግ ዛዚምናና። ኣብ ክፍሊ ታዕሊም ጥራይ 8 ኣዋርሕ ጸኒሕና። ድሌት ስለዝነበረ ግን ኩሉ መሰናኸልን ዕንቅፋትን መኪትናና” ትብል።

ሓቂዩ እምነትን ድሌትን እንተሉ ዘይሕለፍ የለን። እዚ ብዘይካ ጉዕዞን ስራሕን ዕረፍቲ ዘይነበር 8 ኣዋርሕ፡ እቲ ፈለማ ዝተዋህበኦ ወተሃደራዊ ክዳን ኣብ ዝገበን ማህመድ፡ ሳኢን ብሓቂ ኳ እንተተላገበ ኣብ መጠረሽታ ሓቂቹ ተረፈ። ይሕመቕ ይጽብቕ ብመሰረቱ ሳኢን ዘይነበረውን ብዙሓት ነይረን። በዓል ምብራቕ ብዕሩቕ ዝገበን ቁርን ጸሓይን ሳሕል እናተጸወራ ምእንቲ ሃገርን ህዝብን ክብላ ናብቲ ሓቂ ተኣግዶዎ ዝነበረ ምድሪ ገድሊ ተሓቂሰን እቲ ኣብ ከረን ዝፈለመ ወተሃደራዊ ታዕሊምን ኣብ ዓራግ ብዓወት ዛዚመን ናብቲ ዝተመደበኦ ኣሃዱታት ተወዝዮ።

ምብራቕ ኣብ ወርሒ ሓምላ 1979 ናብ ክፍሊ ዜና ስቲድዮ ደምጺ ሓፋሽ ተመደበት፡ እቶም ንመጀመርታ ግዜ ኣብ ስቲድዮ ዝጸንሐዋ ተጋደልቲ ደማ ሓሙሽተ ኣዋልድን ሓዲ ወድን ነይሮም። ንሳቶም ደማ የሴፍ ኪዳነማርያም ማርያም ኣሰረሰ፡ ዙፋን ኣፈወርቂ፡ ለምላም የሴፍን ኣስቴርንግም። የሴፍን ብጽቱን ደማ ንምብራቕ ኣጃቪ እናበሉ ሰለይ ክብሉዋ ጀመሩ። ሽዑ ብቐዕ ስቲድዮኳ እንተዘይነበረ፡ ብሳላ ተወፋይነት ናይቶም ኣብኡ ዝሰርሑ ዝነበሩ ብጽት ደምጺ ሓፋሽ ሓንቲ መዓልቲውን ተሰናቢላ ኣይትፈልጥን። ደምጺ ሓፋሽ ደማ ካብ ሰማያዊ ሳሕል ናብቲ ክሳብናጽነት ዝነበረቶን ሃገር ሓኹራ ሃገራዊ ግብኣ ክትፍጽም እንከላ ምብራቕ ንፍዕቲ ቴክኒሻን ኮይና ብትግሃት ሰውራዊን ሃገራዊን ዕማማ ክትፍጽም ክኣላ።

ምብራቕ ብዛዕባ ስቲድዮ ደምጺ ሓፋሽ ዝነበረ ተመክሮን ስራሕን ጽብጺብካ

ምብራቕ ተወልደ፡ ስዉኣት ማርያም ኣሰረሰ፡ ዙፋን ኣፈወርቂ፡ ለምላም የሴፍን ኣስቴርንግም ደምጺ ሓፋሽ

“ንእሽቶ ሓዋ ወዲ 10 ዓመት ቀያሕቲ ዕንባባ ኮይኑ ቀዲመዋ ናብ ሳሕል ወራዳ። ምንእሰ ምንእሳውን ኣብ ቀያሕቲ ዕንባባ ከረን ነይሩ ደሓር ንሱውን ናብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ተጸንቢሩ። ኣዲይ ቅድስቲ ደማ ናይቶም ቡብሓድ ናብ ሳሕል ዝኹዱ ደቃ እናሓሰበት ንምብራቕ ክትፋነዋ እንከላ ዝበለታ ለበዋ ክሳብለመጊ ኣይረሰዓታን። ኣብ መግባብሩ ክትነሰብ እትነበር ስለዝመሰላ እዛ ጓለይ ካብዚ ንእሽቶ ሓውቲ ንሸቲ ትሕሺ ክጥንቀቕ መዓድዮ፡ ነፋሪት ክትመጽእ ከላ ክሕባእ ንገርዮ። ንሱ ንእሽቶዩ ሓንቲ ኣይፈልጥን። ሕድርቲ እዛ ጓለይ ነዚ ቆልዓ ኣመቱ ግብር መደቀሰኡውን ኣይፈልጥን።” ብምባል ሓላፍነት ኣሰኪማ

ኩሉ ጉዕዞ ብእግሪዮ። “ኣነ ቅድሚ ሽዑ ብእግሪይ ነዊሕ ተጓዲዞ ኣይፈልጥን። ሓፋሽ ወድባት ኮይንና ኣብ ክንክን ውጥኣትን ስንቅን ዕጥቅን ንተጋደልቲ ተሰኪምና ለይትን መዓልትን ብዘይዕርፍቲ ጎቦታት ንሓኩርን ንወርድን፡ ዋርድያ ንወጽእ፡ ኣብ ኣስመራ ተማሃሪት ከለኹ እንዳ ሓፍተይ ማይ ተመናይ ብኣውቶበሰ ቁጽሪ ክልተ ኣብ ኣፈፊት ቤት ትምህርቲይ ይወርድን ከምኡ ደማ ናብ ዝይ ይምለስ ነይረ እምበር ብእግሪይ ክንዲዚ ተጓዲዞውን ኣይፈልጥን። ኣብ ስትራተጂካዊ ምዘላቕ ግን ኣይኮነን ዶ መካይን ነፃና፡ ነቶም ናብ ክፍሊ ታዕሊም ዝወርዱ መንእሰያትን ጽንማትን ወድን መካይን ዝበሃል ኣይነበረን። መቐለን ድስቲ ኹስኩሳትን ስንቅናን

አይወዳኝን ያለኝ ካብተን ኣብ ስቲድዮ እትፈልጠን መሳርሕታ ፍሉይ ዝኸሪ ዝገደፈለትዝታ ዓገን ኣለሎ።

“ካብ ታዕሊም ናብ ዜና ምስ ተመድብኩ ኣብ ስቲድዮ ዝጸንሐኒ ኣዋልድ ብዘይካ ለምለም ሰለሱተ ኣርባዕተ ዓመት ቅድመይ ናብ ገድሊ ዝተጸንበራ ብዕድመውን ቅሩብ ዝመርሓኒየን። እዞን ተጋደልኲ ብጣዕሚ ይፈትዋኒ ነይረን። ማይ ከንወርድ ምስኣን ይወስዳኒ ከም ንእሽቶ ሓፍተን ዝኾነ ሓለፋ ይገብራለይ። ደሓር ዙፋንን ኣስቴርን ናብ ካልእ ቦታ ተቐየረን። ሚርያም ዓገን ምሳይ ብዙሕ ጸኒሓ ኣብ ገድሊ ኩሉ ብጻይካ ኳ እንተኾነ ሚርያም ዓገን ልዕሊ ኩሉ ብጻይተይን መሓዘይን ኮይና።

ብጠባይ ኩሉዮ ዝፈትዋ፡ ሓራሲ እንከላ ካብ ክቱር ፍቕሪ ብጾታ ሓንቲ መዓልቲ ሚርያም መረቕ ክትሰቲ ኣለዋ ስለዝበሉ ካብ ህዝቢ ማሕሰእ ኣምጺኦም ሓሪዶምላ። ዓገን እታ ህጻን ኣይጸንሐትን ቀልጢፋ ተጎዲኦታ። ሚርያም ካብ እንዳ ሓራሳት ምስ ተመልሰት ኣብ እዋን ሻድሻይ ወራር ሱብ ይኸትት ስለዝነበረ ሚርያምውን ምስ 8 ብጾታ ናብ ድፋዕ ተበገሰት። ኣብቲ ኩፍት ድማ ተወጊኦ ኣብ ዓምበርቡ ምስ መጽት ሓቲተላይ። ዓገን ኣይተራኸብናን። ሚርያም ኣብ ዓምበርቡ ስለዘይረኽበትኒ

ደብዳቤ ገዲፈትለይ ከይዳ። እቲ ደብዳቤ ክልተ ገጽዮ፡ ብዕለት 16-8-1982 ጽተጻሕፈ ደብዳቤ ክሳብ ሎሚ ዓቂቡዮ ኣለኹ።

ድሕሪ እቲ ወራር ደርፊ ከንመልእ ናብ ናቕፋ ምስ ከድና በዓል ቤታ ሰውእ ኢሲያስ ፍላጎኝ ረኸብ። ንሳውን ድሕሪ ሰሙን ካብ ድፋዕ ስለዝወረደት ተራኸብና። ገለ ካብ ትሕዝቶቲ ደብዳቤኣ ነቲ ኣብ ስቲድዮ እንከላ እሰምዝኸበርና ደርፊ ጃልዬ ንግሌዛስ ዝግሃል ኢጣልያዊ ደራፋይ እንተረኸብኪ ስድድላይ ኢላትኒ ስለዝነበረት ነታ ከሴት ሓዘ መጽዮ ነይረ። ነታ ካሴት ሂባ ብሓንሰብ ቀኒና። ድሕሪኡ ኣነ ናብ ቦታይ ተመሊሰ ንሳውን ናብ ድፍዓ ከይዳ። ብዙሕ ዓገን ኣይጸንሐትን ተሰዊኡ፡ በዓል ቤታ ወዲ ፍላጎኝውን ድሕሪኡ ብዙሕ ኣይጸንሐትን ኣርኪቡዋ ተሰዊኡ። መጀመርታ ጓሎም ደሓር ንሳን ንሱን ተሰዊኦም። ስለስትኣም ኣብ ሕቕኤ ሳሕል ምድሪ ሓርበኛታት ዓሪፎም። ኣነ ድማ እቲ ደብዳቤኣ ከምቲ ውላዳ ክሳብ ሎሚ ምሳይ ዓቂቡዮ ኣለኹ። ምስቶም ቀዳሞት ክዕልል ኣብዝደልየለን ስእልታት ገድልን ተጋደልትን ኣብ ዝርእየለን እዋን፡ እቲ ደብዳቤ ኣሃን ንእኽን ኣይንራኽብን ንኸውን፡ ንእኺ ዓገን ክሳብ ዘለኹ ነቶም ድሕራኺ ዝመጽኡ ብጾትኪ ከምቲ ቅድሚ ሕጂ

እንገብሮ ሓግዝዮም፡ ምዓድዮም፡ ደረጃኦም ከም ዝልዕል ግበሪ፡ ነብሰኺ ኣማዕብሊ፡ ሱብ ኣኽብሪ ዝብል ትሕዝቶ ኣለዎ።

ሚርያም ኣሰረሰ ኣብ ልባይ ትነብር ኣላ። ኣብዚ ዝገብሮ ቃለመጠይቓት ድማ ከይዘከርኩዋ ሓለፈ ኣይፈልጥን። ወትሩ ነዓኣ ከመስልየ ዝጽዕር። ጓል ወሊዶ ነይረ እንተዝኸውን ሚርያም ከሰምያ እሓሱብ ነይረ፡ ዓገን ኣነ ኳ እንተዘይሰመኩዋ የሴፍ ኪዳነማርያም ጓሉ ሚርያም ሰማዋ ኣሎ። ንህላዌና ትርጉም ዝህቡ ዘለዉ ሰማእታትናዮም። ሕጂ ካብቲ ዝሓለፍናዮ መድረኽ ኣብ ዝበለጸ ንነበር እንተሃለናውን ናብ ገድሊ ዘውጽኣና ዕላማ ንኸይንርስዕ መንገዲ የትሕዝና። ኣብ ገድሊ 13 ዓመታት ንእስነታይ ኣሕለፈ። ሎሚ ናጻ ምስ ኮንፍ ነቲ ኣብ ዘበነ ገድሊ ኣብ ሜዳ ዘሕለፍናዮ ጽንኩር እዋን ብምረቱን መቐረቱን ንኮንፍ ዝሓለፈ ከምዘይኮነ ክንርዳእ ኣሎና። ኣብ ስርሓይ ንጥፍትን ውፍይትን ክኸውን ከምዘለኳ፡ ዝጥብዩንን ዝንእሱንን ክኸብር፡ ዘበላሹ ሱብ ብፍላይ መንእሰይ ቡቲ ዝከላለኒ ከምዕድን ክሕብርን ኣለኳ። ሚርያም ከምኡያ። ትሕትቲ፡ ርህርህቲ፡ ብጾታ እትኣሊ ወፍይቲ፡ ተጋዳሊት ነይራ። ንሕና ድማ እቲ ድሕሪቲ ስለዝሓልፍ ንዓኣ ከንመስል ንፍትን። እዛ ብደምን ረሃጽን ዝተረኸበት ክሳብ ሎሚ ድማ ኣጣጢሓ ዘይረገጸት ሃገርና ሓደ መሰናኸል እንተሓለፋ ካልእ መስገደልኳ እንተጸንሓ ብሳላ ተወፋይነት ወረሰቲ ሕድሪ ዝኾኑ መንእሰያትና ኣብ ተስፋ ዘለዎ መድረኽ በጺሕና ኣሎና።

ምብራቕ ብ1991 ናጽነት ኮይኑ ብመንገዲ ሳሕል ናብ ከረን ክትኣቱ እንከላ፡ ነቲ ኣብ ሕዳር 1978 ናብ ሳሕል ምእንቲ ናጽነት ክትበገስ እንከላ ኣደኣ ዝተላበዋታ ምስ ዘከረት ዓገን ፍሉይ ስምዒት ዓለላ። ምክንያቱ ንሳን ሓደ ሓዋን ብሂወት ኳ እንተተመልሱ እቲ ትላበወሉ ዝነበረት ንእሽቶ ሓዋ ዓገን ሞባእ ናጽነት ኮይኑ ተሰዊኡ። ኣደይ ቅድስቲውን ፍቓድ ኣምላኽ ኮይኑ ብሂወት ኣይጸንሓታን።

ሰውእቲ ምርያም ኣሰረሰ ምስ በዓል ቤታ ሰውእ ኢሲያስ ፍላጎኝ

ተጋ. አድያም (እ.ፋ) - ወናኒት ሃብታም ተሞከሮ

ራሄል በርህ

ዓመተ-1978፡ ከም ኩለን ኣብ ዓውዲ ኣዋርሕ ዝሰፈራ ዓመታት፡ ናታ ፍሉይ ዝኸርታትዮ ዘለዋ፡ ዝኸሪ ምቅይያር ወተሃደራዊ ሚዛንን ስትራተጂካዊ ምዝላቕን፡ ስርዓት ደርግ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ሓንሳእን ንሓዋሩን ብምድምሳስ፡ ሰውራ ኤርትራ ንበረ ያ ነበረ፡ ንምግባር ብዝነበሮ ጥሙሕ፡ ሸሹ ዕለብ ሰራዊት ኣዝማቲ ናብ ኤርትራ ከውሕዞ ከሎ፡ ብኣንጻሩ መንእሰያት ኤርትራ ህላወ መሪሕ ውድባምን ሓፋሽ ህዝባምን ከረጋግጹ ናብ ሳሕል ከም ውሕጅዮም ዘርዮም፡

ሸቡ-ጓል 19 ዓመት ጎርዞ ዝነበረት ተጋዳሊት አድያም ሓጎስ ኣስገዶም ከኣ፡ ኣብቲ ርሱን ወተሃደራዊ ኩነታት ያ ኣብ መሳርዕ ህዝባዊ ሰራዊት ንምስላፍ ንሳሕል ወራዳ፡ ደቀንስትዮን ፊተውራሪ ደቂተባዕትዮን ዝዕለሙሉ ሰፍራ ብሌቓት ስለዝነበረ ንኣስታት ስለስተ ኣዋርሕ ወተሃደራዊን ፖለቲካውን ትምህርቲ ቀሲማ ንምደባ ድልውቲ ኮነት፡

አድያም ናብ ገድሊ ከትሰለፍ ከላ፡ ኣብ ኣእምሮኣ ዝነበረ ስኢ ድሕሪ ታዕሊም ኣብ ቅድመ ግንባር ተሰለፋ ወተሃደራት ጸላኢ ከትቀትልን ከትማርኽንዮ ነይሩ፡ እንተኾነ ምስ መኪና ዝተተሓሳዘ ሞያ ከትቀስም ትምህርትን መጽናዕትን ናብ ዝበሃል ኣሃዱ ክፍሊ መጓዳዝያ ተመዲባ፡

ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፡ ኣብ ሳሕልን ካልኣ ሓራ ቦታታትን መንግስቲ ዝተኸለ ውድብዮ ነይሩ፡ ካብቶም ቅርጺ መንግስቲ ዘተሓዘዎ ዝተፈለለዩ ክፍልታትን ኮሚሽናትን ሓደ ክፍሊ መጓዳዝያዮ፡

እተን ካብን ናብን ግንባራትን ደጀንን፡ ሰራዊትን ሎጂስቲክን ጽዒኑን ከም ደቂ ሕድርትና ብጸላም መብራህቲ ወለዐን ዓቕብ ደይበን ቁልቁለት ክወርዳ፡ ጎላጉል ጥሒሰን ሩባታት ክስንጥቻ መሬት ዝወግሐን ዓባይትን ንኣሽቱን መካይን እንተዘይነበራ፡ እቲ ህዝባዊ

ግንባር (ሻዕቢያ) ቡብኣዋኑ ዝሓፍሶ ዝነበረ ድመቕ ዓወታት ኣምባይ ምተሓሰበን፡

ትምህርትን መጽናዕትን እምበኣር፡ መካኒክ፡ መራሕቲ፡ መካይን፡ ኤለትሪኬስታ፡ ጎሚስታ...ወዘተ. ዝኣመሰሉ ሞያውያን ንምምልማል ኣብ ማህሚመት ዝበሃል ቦታ ዝቐመ ማእከል ስልጠናዮ ነይሩ፡ ብ1978 ካብ ዝሰልጠኑ ሓደስቲ ኣባላትቲ ውድብ ሓንቲ ድማ አድያም ነይራ፡

ከም ውጽኢት ኢንዱስትሪያዊ ሰውራ፡ መኪና ብምዕብላት ሃገራት ተማሂዳ ናብ ሃገርና እንተኣተወት፡ ናውቲ ዝሰመየሉ ቋንቋ ናይ ባዕዲ ብምጻኑ፡ ህዝባዊ ግንባር ከም ኣካል ናይቲ ቋንቋታት ኤርትራ ብፍላይ፡ ባህሊ ኤርትራ ድማ ብሓፊሻ ንምምዕባል ዘካይዶ ዝነበረ ቃልሲ፡ ናውቲ መኪና ብቋንቋ ትግርኛ ኣስማት ወጸኣሉ ስልጠንቲ ክመሃርዎ ጀሚርም ነይርምዮም፡

እቲ ኣገባብ ዋላኳ ኣብ ግብራዊ ስራሕ ቀጻልነት እንተዘይነበሮ ኣብ ኣእምሮ አድያም ግን ልክዕ ከም ኣብ ከውሒ ዝተወቐረ ጽሑፍዮ ሰፊሩ ዝርከብ፡ 45 ዓመት ንድሕሪት ተመለሰ ንተበግሶን ጸዕርን ህዝባዊ ግንባር እናድኣቸት፡ ነቶም ሓደስቲ ኣስማት እናጠቐሰት ተዘክሮታታ ተሓድሰ፡

-አልቢሮካም -ወጣም ዘገኒ

-ፒስቶን -ዋጽጫ

-ቦላኖ -በራሪ መንኲርኲር

-ፋቶ -ሓጣጥ ዘይቲ

-ስቴርሶ -ጉልሻ

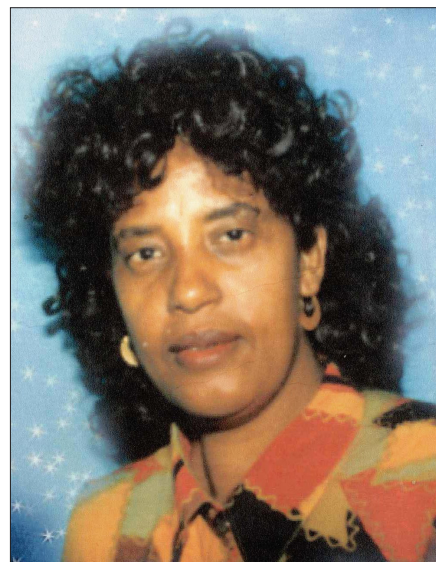
-ፍሪኖ -ልጃም

-ፍሩሰቶን -ዓፋላይ

-ኣቶላቶሪ -ወሃቢ ነዳዲ

-ዲናም -ፈጣሪት

- ሞተሪኖ -መተንኢ

-ፖምፓ ዴል ኣኳ- መናፍሕ ማይ

-ፖምፓ ዴል ኣልዮ- መናፍሕ ዘይቲ

- ማርቴሊ-ብላንቼሪ - ዓንቃሪ...እዚ ዝርዝር ብዘሕዮ፡

አድያም ድሕሪቲ ሸሞንተ ኣዋርሕ ዝወሰደ ስልጠና ጽገና መኪና (መካኒክ)፡ መቀያየሪ ኣቕሑት መካይን (spare parts) ኣብ ዝተሓዘሉ ማእከላይ መኸዘን ጋራጅ ዓራግያ ተመዲባ፡ ዓራግ ኣቐዲሙ መዓስከር ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ (ጀብሃ) ዝነበረ ኮይኑ፡ ህዝባዊ ግንባር ሰቡን ንበረቱን ዓቂቡ ናብ ስሕል ከዘልቐ ከሎ ዝሰፈረ ውሑስ ደጀንዮ፡

ኣብ ሜዳ 'ኢፋ' ዝበል ሳጓ (ስም መኪና) ዝጠበቓ አድያም ንኣስታት 2 ዓመት ኣብ ዓራግ ድሕሪ ምስራሕ፡ ናብ ጋራጅ ስዋኪን-ሱዳንያ ተቐይራ፡ እቲ ጋራጅ ካብን ናብን ሱዳንን ሜዳን ንዝገብሩላ ዓባይትን ንኣሽቱን መካይን ኣገልግሎት ዝህብ ብምንባሩ፡ ኣዝዩ ልዑል ኣገዳስነት ዝነበሮ ኣሃዱ ክፍሊ መጓዳዝያ ህዝባዊ ግንባርዮ፡

እቲ ዝተመደበትሉ ስራሕ ተመሳሳሊኳ እንተነበረ፡ ኣብኡ ዝጸንሐ ብጻይ ብሕማም ምኽንያት ክቐጽል ስለዘይከኣለ፡ ኣብቲ

ጽዕቆ ስራሕ ዝካየዱሉ ጋራጅ ክትሰርሕ ንግዚኡ ክብድ ኣልዋዩ። ምክንያቱ፡ እቲ መቀያየሪ ኣቕሑት ኣዝዩ ብዙሕ ኣብ ርእሲ ምንባሩ፡ ብዘመናዊ ኣገባብ ዝተቐመጠ ስለዘይነበረ፡ ዝተሓተተቶ ንብረት ብቐልጡ፡ ክትቐርብ የጸግማ ነይሩዮ። ስራሕ መፍትሒ ናይ ኩሉ ሽግር ምዃኑ ልዑል እምነት ዝነበራ ተጋዳሊት ኣድያም ግን፡ ነቲ ስለጥ ኣገልግሎት ዝደሊ ሞያ መለኻ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽራ ከተእትዎስ ግዜ ኣይወሰደላን።

ኣብቲ ሞያ ዝዘገለጸሉ ብቐሳት ዘረጋገጽ ፍጻመ ከኣ፡ ኣብ ገዳርፍ ሱዳን ናብ ዝነበረ

ተወፋይነት...ወዘተ.

ኣድያም ፍሉይ ሞያኣ ምሕደራ መቀያየሪ መካይን ድኣ ይኸንምበር፡ ኣብኡ ጥራይ ዝተሓጸረትውን ኣይነበረትን። ኣብ ኩሉ ስርሓት ናይ ጋራጅ ብንጥፈት ትዋሳኢ ነይራ እያ። ምክንያቱ፡ ባህሊ ሰውራ ባህሊ ዓያይነትን ኣፍራይነት ስለዝነበረ።

ወርሒ ለካቲት 1987 ኣብ ጨንፈር መጻዓዝያ ብዝተገብረ ምቕይያር፡ ኣድያም ናብ ጋራጅ ዓንበርቡብያ ተመዲባ። ኣብኡ ግን ከምቲ ናይ ጋራጅ ስዋኪን ዘይኮነስ ናይ ቶዮታ ዝዓይነተን መካይን መቀያየሪ ኣቕሑት

ድሕሪ ምሕራር ባጽዕ፡ ጸላኢ ነታ ከም ነረርኡ ዝቐጽራ ከተማ ከምልሰ፡ ህዝባዊ ግንባር ድማ ንቐድሚት ብምስጋስ ዕድመ መግዛእቲ ክኸትም ሓያል ምርብራብዮ ተኻይዱ። ጸላኢ ንጎሲጎሲ ህዝባዊ ሰራዊት ክዓግቶ ኣይከለን። ስለዚ ድማዮ ኣብ ልዕሊ ዝተሰብረ ኣርዑት መግዛእቲ ብ 24 ግንቦት 1991፡ ኪዳን ምህረት መዓልቲ ናጽነት ኤርትራ ዝተበሰረ።

ካብ ሸቃ ሓጎስ ኣስጎዶምን ወይዘሮ ጸሃይቱ በራኺን ዝተባህሉ ስድራቤት ብ1962 ኣብ ኣኸርያ ተወሊዱ ዝገባበዩት ኣድያም ስድራ

ጋራጅ ተቐይራ ሸሞንተ ኣዋርሕ ኣብ ዝነበረትሉ እዋን፡ ንኣስታት 20 ዝኾኑ ተጋደልቲ ወያኒ ንኣተሓሕዝ መቀያየሪ መካይን ክትምህርም ብሓለፍታ ንዝተዋህባ ትእዛዝ ብምሉእ ርእሱ ተኣማንነት ከተተግብሮ ምክኣላዮ።

ኣድያም (ኢፋ) ንዝተወሰነ እዋን ኣብ ጋራጅ ገዳርፍ ድሕሪ ምጽናሕ፡ ናብ ጋራጅ ስዋኪንያ ተመለሳ። ሽዑ ተመዲቦም ንዝመጽእዎ ሓደስቲ ኣባላት ድማ ክእለታን ፍልጠታን ብምቕሳም ልክዕ ከምኣ ነቲ ሞያ ከምዝመልከዎ ገይራ። ምክንያቱ፡ ሓዲ ካብ መትከላት ህዝባዊ ግንባር “ዘይተማህረ ይመሃር፡ ዝተማህረ ይመሃር” ዝብልዮ። ቅድሜኻ ዝጸንሑ ብጸት ተሞክሮኦም የቐስመኻ፡ ንሸኻ ድማ ነቶም ብድሕራኻ ዝመጹ ተመክሮኻ ተወርሶም። መስርሕ ምውርራሕ ኣብ ትምህርቲ፡ ኣብ ጅግንነት፡

ጥራይያ ትዕቅቡን ተመሓድርን ነይራ። መሰረት ናይዚ ሕጂ ወኪል ናይ ዝተፈለለያ ኩባንያታት ጃፓን ዝኾነ “ዓንበርቡብ ሼር ካምፓኒ” ከኣ ንሱዮ።

ህዝባዊ ግንባር ወደባዊት ከተማ ባጽዕ ንምሕራር፡ ብ1990 ዘበገሶ ወፍሪ “ስርሒት ፈንቅል” ንኣድያም ካብ ቀዋሚት ናብ ተንቃባቻሲት ተሓዚት መቀያየሪ ንብረት ክትቐየር ኣገዲድዋዮ። ምክንያቱ፡ ኣብቲ ስርሒት ዝተበላሸዎ መካይን ኣብ ግዜኡ ብቐልጡ፡ ክጽገኑ ስለዝነበረን። ስለዝኾነ ድማዮ እቲ ጋራጅ ብግዚያውነት ካብ ዓምበርቡብ ናብ ደግድግታ ብምቕያር ስርሒት ከሰልሰል ጀመሩ። ኣብቲ ኩነት ናይቲ ብወገን ጋራጅ ዓምበርቡብን ሂምበልን ዝተበገሰ ናይ ኤነትረን ማርቸድስን መቀያየሪ ኣቕሑት ዝሓዘ ኣሃዱ ተራቀሊል ከምዘይነበረ ብምጥቃስ ከኣ ትሕበን።

ቤታ እውን ልዑል ፍቕሪ ሃገር ከምዝነበሮም መድሃኒትን ካልእን ኣብ ገዝኦም ተሓበሉ ብኣኡግ ናብ ሜዳ ይኸይድ ከምዝነበረ ትዝክር።

ድሕሪ 13 ዓመት ዓርቢ መዓልቲ ኣስመራ ደበኽ ኣብ ዝበለትሉ፡ መለኮዒ ዘይርከቦ ድርብ ሓጎስዮ ኮይኑዎ ንኣድያም፡ ወራይ ናጽነት ኤርትራን ወራይ ናይታ ክትምርዎ ዝጸንሓታ ሓብታን።

ህዝቢ ክቐጽጽር ብዘይክእል ሓጎስ ኣብ ጓይላን ደበላን ተሸማሚሉ ዝነበረ ዕለተ-ናጽነት፡ ኣድያምን ብጸታ ኣባላት መጻዓዚያን፡ ጸላኢ ራሕራሕውን ዝሃደመ ወተሃደራውን ሲቪልን መካይን ኣብ ምኣካብዮም ተጸሚዶም ነይሮም። ቡቲ ደረቱ ዝሓለፈ ፈንጠዝያ ኣብ ፈቐድኡ ተጸጊሆን ዝጸንሐኦም መካይን መራሐም ካብን ናብን ዝወፍጩ፡ ሰባት ብብዝሒ ይርኣዩ ስለዝነበሩ ድማ

ሊብራቶ እናላተትካ ምቁጽጻርን ሊብራቶ ገዢብሎም መኪናአም ኢትዲግካ ምጥርናፍውን አካል ስርሐም እዩ ነይሩ።

አብ ከምዚ ኩነታት ከአያኤያም ብፍቓድ ወዲ አርባዕተ ዝተባህለ ሓላፊኡ ብመሳርሕታ ማእከላ ናብቲ ናይ ሓብታ ዳስ ህሩግ ዝበለት። አብቲ ዳስ ዝጸንሐ ስድራቤትን ዕዱማትን ዝርአይዎ ምእማን ክሳብ ዝስእኑ ኮኑ። ከካብ መአዶም ተንሲኦም “ኢድያም!” እናበሉ ንዓኡን ብጾታን ሰዓምዎምን ዕልልታኦም ደርጉሖን። ዝነበረውን ነይሮም። ናይ ናፍቕትን ሓሳንን ንብዓትን ብድሕራ ብላዕ ስተ ኮኑ።

ኢድያም፡ ንሓብታ “ኪዳን ኣብርሃምን ሳራን ይግበርልኪ!”... “ፈራይትን ጸጋይትን ይግበርኪ!” ብምባል ሰናይ ትምኒታ ክትገልጽላ እንክላ ብዝኸሪ ናብ 1984'ያ ተመሊሳ።

ንሳ ኣብ ስዋኪን ኣብ ዝነበረትሉ እዋን ዝተመርገውቶ ተጋዳላይ ጠዓመ ጎይትኦም ዝተባህለ መራሒ መኪና በዓል ቤት ነይሩዋዩ። ድሕሪ ናጽነት ድማ ናፍቕሮም ናብ ስድራቤታት ክልቲኦም ብምስራጽ ደስ ዘበል ህይወት ክመርሑ ክኢሎም። ንናፍቕሮም መሊሱ ዘማመቐ ውላድ ግን ክርከብ ኣይተኻእለን። ብሰንኩ ከኣ ኣብ 1994 ተፋቲሖም። ክልቲኦም ዝርገዝሕ እናኩበሉ ተፈላልዮም። ሓማታን ሓሙኡን ምፍትሖም ምስ ሰምዑ ኣመና ጉህዮም። መርድኣ ዝተነግሮም ኮይኑ ተሰማሪዖም።

ብድሕራ ንሱ ካልእ ሰበይቲ ተመርዕዮ ሓንቲ ቆልዓ ወሊዱ። ንሳ ግን...ፍቓድ ኣምላኽ ኮይኑ፡ ውላድ ክትረከብ ኣይከኣለትን። እቲ ናፍቕሪ ግን ምስ በዓል ቤታ ነበርይኹን ስድራ-ቤቱ ኣይተበትኩን። ከም ቀደሙ ማመቐቶ ዘሎ።

ወፍሪ ምእካብ መካይን ድሕሪ ምዝዛመ፡ ኢድያም ኣብቲ ብሩኖ ቴዛ ዘቐመን ብሓላፍነት ዝመርሐ ዝነበረን ዓምበርቡብ ጋራጅ ከም ሓላፊት መኸዝን መቀያየሪ ኣቕሑት ቶዮታ ብምጂንያ ተመዲባ። እዚ ጋራጅዚ ኣብ ግዜ ስርዓት ደርግ ብ“ኢ-ት-ሶ” ዝፍለጥ ስርሓት ሕብረት ሴቭየት ዝኾና መካይን ዝጸገናሉ ዝነበረ ጋራጅዩ።

ኣብቲ ጋራጅ ዝጸንሐ ከም ዋዝን ላዩን ዝኣመሰሉ መካይንን መቀያየሪ ኣቕሑትን፡ ምስተን ህዝባዊ ግንባር ካብ ሜዳ ሓዘውን ዝኣትወ ቶዮታ ዝሳነ ብዘይመንባሩ ብመንግስቲ ከምዝወገኖ ተገይሩ።

ብዘይካዚ እተን ኣብ ገድሊ ዝነበራ ቶዮታውን ብተዛመዲ ናይ ቅድም ሞዴል ስለዝነበራ መንግስቲ ብጨረታ ክወግዝን እንከሎ ብምሉኡ እቲ ካብ ሳሕል ዝመጽእ መለዋወጢኣን ወን ምስኣንዩ ተሸይጦ። እዚ ዝተገብረሉ ድማ ዘመናውያን ብዝኾና ቶዮታን መቀያየሪኣንን ስራሕ ገምጅማርዮ።

እዚ ሕጂ ኢድያም (ኢፋ) ብተመሳሳሊ ስራሕን ሓላፍነትን ትሰርሓሉ “ዓምበርቡብ ሼር ካምፖኒ” ወኪል ኣብ ጃፓን ናይ ዝርከባ ዝተፈላለዩ ከብጎይታት ኮይኑ፡ ብሓላፍነት

ዝመርሐ ዘሎ ድማ ብሩኖ ቴዛ ዘይኮነ ኣቶ ግርማይ ኣብርሃዮ። ኢድያም ኣቶ ግርማይ ነቶም ኣብቲ ከብንያ ተዋፊሮም ዝሰርሑ ዘለዉ መንእሰያት ኣብ ሜላታት ካይዘን ማለት ኣብ ምህዝን ፈጠራውነትን ተሞርኩሳም ትካሎም ከዕብዩ ንዝገብረሎም ምትብባዕ ኢድናቕታ ልዑልዮ። ነቲ ብምህዝን ፈጠራውነትን ከኢላታት ኣባላት ክፍሊ መጓዳዚያ ኣብ ገድሊ ፈርዮም ኣብ መዓላ ዝወዕሉ ዝነበሩ ከም ማታሳ፡ ሞተሪኖ፡ ኢንዱስትሪ ሞተሪኖ፡ ጎሚኖ ባሌስትራ ናይ ቅድሚትን ድሕሪትን፡ ካሪኪኖ ባሌስትራ... ወዘተ. ብምዝካር ድማ እቲ ናይ ምውርራሕ መስርሕ ኣብቲ ከብንያ ይቐጽል ምህላዉ ትምስክር።

ከምተን ኣብ ሜዳ ማዕረ ብጽተን ተሰለፈን መካይን ዝጸግናን መካይን ዝመርሓን ዝነበራ ደቀንስትዮ፡ ሕጂውን ኣብ “ዓምበርቡብ ሼር ካምፖኒ” ኣብ ሞይታት ባትላሜራ፡ ፖምርስታ፡ መካኒክ፡ ኤለትሪቺክታ፡ ዓቡበትን ቀረብትን መለዋወጢ መካይንን... ወዘተ. ተዋፊረን ክስርሓ ከለዋ ድማ ልዑል ሓበን ይሰምዓ።

ምሉእ ዕድመኣ ዝተሞከረትሉን ዝመሃረትሉን ዘኹርዕ ክኣለት ምዕቃብ መቀያየሪ ኣቕሑት መካይን ጥራይ ዘይኮነ ታርጋ መካይን እውን ናይ ምዝካር ፍሉይ ክኣለት ኣለዋ። ክሳብ 200 ዝኾና መካይን ታርጋ ቁጽረን ትፈልጦ።

ኢድያም (ኢፋ) ኣብ ግዜ ንእስኒታ ኣብ ኣብያተ-ትምህርቲ ኣኸርያን ኣርባዕተ ኣስመራን ብምምሃር ጸይ ክፍሊኣ በጺሓ እንተነበረት ኣብ 1978 ናብ ገድሊ ክትሰለፍ ብምክኣላ ናይ ምምሃር ዕድላ ተኸላፉዮ። ድሕሪ ናጽነትውን እንተኾነ ምስ ዝነበራ ናይ ዓይኒ ጸገም ክትመሃር ኣይከኣለትን። ኣብ 2009 ግን ንኣዲ ወርሒ ብዝወሰደቶ ናይ ጀነራል ማዘጅመት ኮርስ ካብ ኢድ ዋና ጸሓፊ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዝነበረ ሰውኣ ሮመዳን መሓመድ-ኑር ሰርትፊኬት ክትቅበል ክኢላ።

ንጉሥ

8 መጋቢት ትማልን ሎምን

ብሄራዊ ጥቅም (ጠቁል)

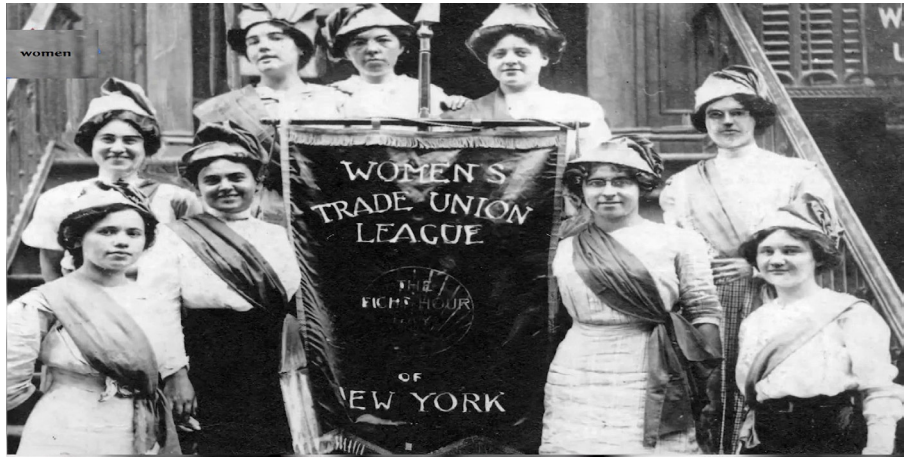
እዛ ንመበል 112 ግዜ ትኽበር ዘላ 8 መጋቢት፡ መዳርግቲ ዘይብላ ታሪኻዊ ሕዮ ደቀንስትዮ ዘበጋሰት ዕለት እያ። እቲ ኣብ 1957 ዓ.ም. ኣብ ኣመሪካ ፋብሪካ እንዳ ዓለባ ተቐጽረን ብዝሰርሐ ዝነበራ ደቀንስትዮ፡ ምስቲ ኣድካሚ ስራሕ ዘይመጣጠን ዝኸፈለን ውሑድ ደሞዝ ክመሓየሱለን፡ ኣብ ቀንዲ ጎደናታት ከተማ ኒውዮርክ ተሰለፊን ዘካየድኦ ሰላማዊ ሰልፊ፡ ፈላሚ ነዛ ብዓለም ደረጃ 8 መጋቢት መዓልቲ ደቀንስትዮ ኮይና ክትከበር ዘገደደ ምልዕዓል ምዃኑዮ ዝገረሰ።

ኣብዚ ናይ 19 ክፍለ ዘመን ክንጎረገር ከለና ከኣ፡ ብጥርኑፍ ደቀንስትዮ ሰብኣዊ መሰሉን ዝኸበረሉ ምንቅስቃስ ብዝለዓለ ደረጃ ዝቐጸላሉ እዋን እዩ። ቁጽሪ ናይተን ኣብ ኢንዱስትሪታትን ፋብሪካታትን ዝሰርሐ ደቀንስትዮ እናተበራኸተ እዩ ዝመጽእ ዘሎ። ኣብ እንዳ ዓለባ ዝኣመሰሉ ዓቢይቲ ፋብሪካታት ዝሰርሐ ደቀንስትዮ ከኣ፡ ምስቲ ንጥዕንኡን ዝፈታተን ስራሕት ዘይመጣጠን ዝኸፈለን ውሑድ ክፍሊት፡ መሪር ሂወት ኣብ ዘሕልፋሉ፡ ኣብ ልዑል ቃንዝን ስቅያትን እዩን ዝነበራ ዘለዋ። እቲ ብውሑዳት ዝጀመረ ምንቅስቃስ ከኣ፡ ኣብ 1910 ታሪኻዊ ኮንፌረንስ ኣብ ምክያድ በቐዑ።

እዞን ስራሕተኛታት ደቀንስትዮ ምስ ተሓባበርቲ ደቂ ተባዕትዮ ብምዃን ዝካየድ ዝነበረ ስራሕ ናይ ምቁራጽ ሰላማዊ ሰልፍታት፡ ዝተዳጸፈ ክሳብታት እዩ ከብጽሕ ክኣሉ ነተን ዝነበራ ፋብሪካታት፡ ማሕበር ስራሕተኛታትውን እንዳሓየለ ምስ ምምጽኡ፡ ነቲ ቡባዝኢ ዝነሃሃር ዝነበረ ናይ ደቀንስትዮ ተቓውሞ ነዳዲ ወሲኸሉ። ኣብ 1903 ኣብ ዓባይ ብሪጣንያ፡ ኣመሪካን ኣውስጮልያን ደቀንስትዮ ክመርጸን ክምረጸን መሰል ምኽባር ብዝምልከት ምርድዳኣት ከብጸሕ ተኻሊሉ። ፈላሚ ደቀንስትዮ ስራሕተኛታት ማሕበር ኣመሪካ እውን ተመስሪቱ። ኣብ 1908 መጠረሽታ ለካቲት ሰንበት መዓልቲ ከኣ፡ ናይ ኣመሪካ ማሕበርነታዊ ሰልፊ (Socialist Party) ደቀንስትዮ ዝወደቦ፡ መዓልቲ ደቀንስትዮ ብምባል በዚ ማሕበር ኣብዛ ሃገር ክበዓል ጀመሩ። ኣብዛ ታሪኻዊት መዓልቲ ዝተላዕለ ሕዮ ደቀንስትዮ ኣብ ምርጫ ናይ ምስታፍ ዝምልከት ጥራይ ዘይኮነ፡ ካልኣት

ሰብኣዊ፡ ኤኮኖሚያዊን ፖለቲካውን መሰላተን ዘረጋገጹ ተወሰኹቲ ሕዮታት ዝሓዘለውን እዩ ነይሩ።

ኣብ 1909 ኣብ ኣመሪካ ክሳብ 30 ሺሕ ዝኾና ስራሕተኛታት፡ ዓመጽ ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ክውገድን ናይ ደሞዝ ምምሕያሽ ክግበረሉን ዝሓትት ን3 መዓልቲ ዝቐጸለ ሰላማዊ ሰልፊ

ተካየደ። ኣብዚ ብዙሓት ካብ ወደብቲ ብምእሳረን ነቲ ተቓውሞ ብዝዳግ ስለዘነሃሃረ፡ ኣብ 1910 መዓልቲ ደቀንስትዮ ንኸኸበር፡ ኣብ ምሉእ ኣመሪካ ዝነበሩ ኣባላት ማሕበርነታዊ ሰልፊን ካልኣትን ተቀባልነት ረኸቡ። በዚ ከዮብቐዕ እቲ ሓሳብ ሰፊሖን ሓይሉን ብምጉላሕ፡ ፍልይቲ መዓልቲ ደቀንስትዮ ክትህሉ ኣመልኪቱ፡ ኣብ ኮፐን ሃንስ ዴናማርክ ካብ 17 ሃገራት ዝተዋጽኡ ናይ ማሕበር ስራሕተኛታት ተወከልቲ ዝተሳተፉዎ ኮንፌረንስ፡ ብዓለም ደረጃ ብፍሉይ ትኽበር መዓልቲ ደቀንስትዮ ክትህሉ ዝብል ዝቐረበ ሓሳብ፡ ብዘይ ዝኾነ ይኹን ናይ ደምጺ ተቓውሞ ተቐባልነት ረኸቡ።

ናይ ደቀንስትዮ ኣብ ምርጫ ምስታፍ ግድነታውን ዘይሰገርን ምዃኑ፡ ብፍሉይ ኣብ ሾሻልቲ ፓርቲ ርእሱ ዝኸኣለ ፕሮግራም ኮይኑ ክቐርብን ክረጋገጽን ካብ ዝተቐለሰ፡ ናይ ጀርመናዊ ክላራ ተኪንን ኣለክሳንድራ ኮላንታይ እተን ብቐረበ ዝተፋሳ ኣብነታውያን ደቀንስትዮ እዩን። ካብዚ ዝተበገሰ ከኣ፡ ብ19 መጋቢት 1911 ብዝሰፍሐ ደረጃ ፈላሚት መዓልቲ ደቀንስትዮ ኣብ ኣውስትሪያ፡ ዴንማርክ፡ ስዊዘርላንድን ጀርመን ተኸብረት። እዛ ሓዲ ሚልዮን ዝኾኑ ደቂ

ኣንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ዝኸበርዎ በዓል፡ እቲ ቃልሲ ቀጸሊ ምዃኑ፡ ሞያዊ ዓቕሙን ምዕባይን ጸወታዊ ተጽዕኖ መሰረት ዝገበረ ፍልልይን ኣድልዎን ንክውገድን ከቃለሳ ከምዘለዎን ዘተሓሳስቦት እውን እያ ነይራ።

ኣብ 1917 ሩሲያውያን ደቂ ኣንስትዮ፡ ነቶም ኣብ 1ይ ኩናት ዓለም ክሳብ 2 ሚልዮን ዝኾኑ

ዝሃለቑ ወተሃደራቶም ብምዝካር፡ መጋቢት 8 “ባንን ሰላምን” ብዝብል ጭርሖ ሰላማዊ ሰልፊ ብምውዳብ፡ ናይ ተቓውሞ ደምጸን ኣሰምዓ። እዚ ተቓውሞ ብዘሕደር ተጽዕኖ፡ ናይ ሩሲያ መንግስቲ ካብ ስልጣኑ ተጽልዮ። እቲ ግዝያዊ ስልጣን ዝተረከበ መንግስቲ ከኣ፡ ነቲ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ምርጫ ክሳተፉ ዝብል ጠሉብ ክቐበል ተገደደ። ድሕሪ 3 ዓመት ሰውራ ሩሲያ፡ መጋቢት 8 መዓልቲ ደቀንስትዮ ተባሂለ ኣብዛ ሃገር ብወግዲ ክትበዓል ጀመረት።

እዚ ኣብ ፍርቂ ናይ 18 ክፍለ ዘመን ዝጀመረ ቃልሲ፡ ካብ 1910 ዓ.ም. ጀምሩ ዓለማዊ መዓልቲ ደቀንስትዮ ብዝብል፡ ኣብ ዝተፈለለዩ ሃገራት ክበዓል እኳ እንተ ጀመረ፡ ከላ ንትናዊ ለውጢ ግን ስለዘየምጽኡ፡ ተቓውሞ ደቀንስትዮን ደገፍተንን ሰር እናሰይደን እናተጓሃሂረን ኣብ ምሉእ ዓለም ብምስፍሕፍሕ፡ ደቀንስትዮ ንሕዮኡን ግብእ መልሲ ምርካብ ዝጀመረኦ ህልቂካ ዘወድኦ ምንቅስቃስ ብዝለዓለ ደረጃ ቀጸለ። ድሕሪ 67 ዓመት ከኣ፡ ብውድብ ሕቡራት ሃገራት 8 መጋቢት ዓለማዊ መዓልቲ ደቀንስትዮ ኾይና ንኸትከበር ዝተኣወጀ ዜና ተሰምዑ።

አብ ሃገርና እውን አብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ፡ አብ 1979 ዓ.ም. እዛ ዕለት ብወግዲ ከትከበር ጀመረት። ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃማደኤ) እውን አብቲ እዋን አብ ሳሕል እያ ዝተመስረተት። እቲ “በዘይ ተሳትፎ ደቀንስትዮ ዓወት ኣይሕሰብን!” ብዝብል መሪሕ ጭርሖ

እዛ ብጥሙሕ ኣእምሮ ክላራን ብጾታን ዝተበጋገለት ምኽባር መዓልቲ ደቀንስትዮ፡ አብቲ እዋን ፍሉጥ ዝተወሰነላ ዕለት ኣይክበረትን። ድሕሪ ነዊሕ እዋን ሓያል ቃልሲን መስዋእትን፡ አብ 1975 ብሕቡራት መንግስታት፡ ሃገራት ባህላንን ልምድንን ብዘፍቅዶ መሰረት፡

ሕብረተሰብ አብ ምህናጽ እውን ክንረባረብ ምዃንና ቃልና እነሓድሰላ ዕለት ክትከውን እዩ ዝግባእ።

ነዚ ዕለት ኣመልኪቱ ብውድብ ሕቡራት መንግስታት ዝሓለፈ ዓመት ዝወጸ ሓበሬታ ምስ ንምልከት፡ ካብ 3 ደቀንስትዮ 1 ትድራር። አብ ዓለምና ካብ 3 ክሳብ 45 ዝዕድሚኦን ደቀንስትዮ ካብ ሕማም ካንሰር፡ ከናት፡ ሓዲጋ ተሽከርከርቲ ንሓላ ኣገዲደካ ምዕማጽ ብዘያዳ የሰግእን። 603 ሚሊዮን ደቀንስትዮ ጸወታዊ ዓመጽ ገበን አብ ዘይበሃለሉ ሃገራት ይክበራ። አብዚ ሕጂ እዋን አብ ዓለምና 700 ሚሊዮን ዝኾና ደቀንስትዮ ትሕቲ 18 ዓመት ሓዳር ዝገበራ ክኾና ከለዋ፡ 250 ሚሊዮን ከኣ ዕድሚኦን ትሕቲ 15 ኮይኑ አብ ሓዳር ዝተጸምዳ እየን። ዓመት ዓመት አብ ዓለም ካብ 600 ክሳብ 800 ሺሕ ዘይሕጋዊ ምስግጋር ደቂ ሰባት ይካየድ፡ ካብ 5 ካብዚኦም 4 ደቀንስትዮ እየን። 62 ሚሊዮን ደቀንስትዮ ካብ ትምህርቲ ሕፋማት እየን። ካብ ናይ ዓለምና 116 ሚሊዮን ተመሃሮ 1ይ ደረጃ ትምህርተን ዝወድኣ ደቀንስትዮ ዝኸፈል ክፍሊት፡ ካብ ንደቂ ተባዕትዮ ዝኸፈለሎም ካብ 60% ክሳብ 75% ዝኣለ እዩ። 155 ሃገራት ናይ ደቀንስትዮ ኤኮኖሚያዊ ተጠቃምነት ዝእግድ ሕጊ ክህልወን ከሎ፡ 100 ሃገራት ከኣ ደቀንስትዮ ዝሰርሓኣ ዓይነት ስራሕ ይወጽዮ። አብ ነፍሲ-ወከፍ ደቂቕ 1 ጻእንስታይቲ ብወለድ ምኽንያት ሂወታ ትሰእን። 200 ሚሊዮን ዝኾና ብምግዳድ ይኸንሻሽ።

ስለዚ እዞን ዋዕሮታት ካብ ዝወርደን ዘሎ ፖለቲካዊ፡ ማሕበራዊን ቁጠባዊን ተጽዕኖ ተላቂቀን ዝተመሓየሸ ናብራ ንኹነብራ፡ ካብ ድኽነት ክገላገላን ካብ ናይ ሰብኣተን ተጸባይቲ ምኽን ክናገፋን፡ ሰራሕን ብምዕርነት ንናብርኣን ዝምልከሉን ስድራ ቤትን ዝቐይራሉን፡ ዝመረጽኦ ሽሚተን ዘገጸሉ መንገዲ ንምፍጣር፡ “እዚ ዛሕቲሉ ዘሎ ቁጠባ ዓለም ብተሳታፍነት ኩልና ክበራብር ይግባእ። ሽዑ እዩ ደስታኣን ኩርዓታን ዝተረጋገጸላ፡ ብነፍሳ እትኾርዕን ምሉእ ርእሱ ምትእምማንን ትውንን፡ ብትምህርት ብሞያን ዝሰልጠነት፡ መሰላ ዝተሓለወ ጻእንስታይቲ ክትመጽእ ትኽእል” ዝብል ሃናጺ ሓሳብ ብሰብ ሞያ ይቀርብ ኣሎ። ዕድል ባይታ እንድሕሪ ኣጣጢሕናለን፡ ካብ ኣርዑት ወዲ ተባዕታይ ተገላጊለን ከፈጽምኦ ዝእግመን ነገር ከምዘየለ፡ አብ ዝሃናን ከባቢናን ብዘለዋ ደቀንስትዮና ዝፍጸም ዘሎ ቅያታት ዝምስክር ሓቂ ስለዝኾነ፡ እዚ ሰናይ ሓሳብ ብሓባር ክስምረሉ።

ጉዕዞ ንማዕርነት JOURNEY FOR EQUALITY المسيرة نحو المساواة

ዝጀመረት ምኽባር እዛ ክብርቲ ዕለት፡ ንመበል 44 ግዜ አብ ነጻ ኤርትራ ትበዓል ኣላ። ኤርትራውያን ደቀንስትዮ እየን፡ ነቲ ዝነበረ ጾታውን መግዛእታውን ጭቆና ክምክታ ንኣሕል ወሪደን። ብተወፋይነትን ሃማደኤ መሰረተን፡ ነተን ገና ካብ ኣርዑት ደቂ ተባዕታዮ ዘይተገላገላ ኣንቂሐንን ወዲበንን፡ ዘርዘርካ ዘይውዳእ መዘና ኣልቦ ኣበርክቶ ከኣ ንቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ኣበርኪተን። ነዚ ኣድኒቕካ ዘይውዳእ ታሪኽ ጀግንነተን፡ አብዛ ክብርቲ ዕለት ከየምእስካ ክትሓልፍ ከኣ ብሕልፍ ዘሕትት እዩ። ዋዕሮታት ኤርትራ እንቋዕ ናብዚ ክብርቲ ዕለት ብሰላም ኣብቀዓና።

8 መጋቢት መዓልቲ ደቀንስትዮ ንኹትክበር ድሕሪ ምውሳኔ እዩ፡ ብዓለም ደረጃ ክትበዓል ዝጀመረት። እንሆ ከኣ ንመበል 112 ግዜ ትበዓል ኣላ። 8 መጋቢት ትማል ሎምን ክትግምገም ከላ ግን፡ እቲ እዞን ተቃላስቲ ዘበጋገለሉ ሕዮታት ገና መዕለቢ ኣይረኹብን። ስለዚ ነዛ ዕለት ዘይኮነ ንደቀንስትዮ ኢና ክንዝክር ዝግባእ። እዛ ዕለት ንሕላ በዓል ዘይኮነ ትኽበር፡ ነተን ገና ካብ ኣርዑት ድርብ ጭቆና ገና ዘይተገላገላ ደቀንስትዮ ብምዝካር፡ ፍታሓት ሓሳባትን ምብርታዕን እዩ ሞሳ ዝዞን ምዑታት ተቃላስቲ። ነዚ ንኹተሰምዎ ኣይኮነን ንኹትሓስቦ እውን ዘሰቅቑ፡ ዝሰዕር ዘሎ ኣጻዩፊ ተግባራት አብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ዝጽድን

ሰን - ልቦና

ዋና ዕብዩት ኢኸ!

ኢንጅ. መዓብ ተወልደ

ምዕሩይ መሰልን ዕድላትን ደቀንስትዮ ዘውሓሰ ሕብረተሰብ፡ ኣብ መንገዲ ስልጣንን ዕብዩትን ጽቡቕ ገስጋስ ብምግባር ኩሉ መዳዩዊ ምዕባል ከረጋግጽ ይኽእል። “ምዕሩይ መሰላትን ዕድላትን ደቀንስትዮኸ መን የውሕሶን የረጋግጽን?” ዝብል ሕቶ ከለዓል ይኽእል እዩ። መን ኣውሓሲ ንመንከይወሓሰሉ፤ መን ወሃቢ መንከ ተቐባሊ፤ ብዘይኣፈላላይ! ኩሉ ናይ ሕብረተሰብ እዩ። ንኹሉ ብማዕረ ይብጽሑ። ደቀንስትዮ ኣካል ሕብረተሰብ እዩን። ስለዝኾነ ኸኡ ንኹሉ ዓይነት ለውጥን ዕብዩትን ዋናታቱ እዩን። ዝወሓሰ፡ የውሕሳ ይወሓሰሉ! ዝወሃብ፡ ይህባ ይወሃብ። ለውጢ ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ብለውጢ ደቀንስትዮ ምልክው ናብ ሓቕኛን ኩሉ መዳዩዊ ዕብዩትን ንምብራኽ፡ እቲ ዝበለጸ ኣማራጺ እዩ። ንዕብዩትን ለውጥን እቲ ቀንዲ ወሳኒ ሰብኣዊ ዓቕሚ ምዃኑ ዘካትዕ ጉዳይ ኣይኮነን። ንሱብ ናይ ዕብዩት መሰረቱ ደቀንስትዮ ስለዝኾነ መሰረት ዕብዩት እዩን ዝበሃሉ። ንሱብ ንዕብዩት ከም ዝበቅዕ ገይረን ስለዘዕብዩ ንዕብዩት ዋናታቱ ምባልውን ዝግብዩን ኣይኮነን። ኣብ ምዕባል ሕብረተሰብ ከኣ ንባዕሉን ሕብረተሰብ ስለዝኾነ ንዕብዩት ሃገር ዋናታቱ እምበር ተሳተፍቲ ኣይኮናን። መን ኣሳታፊ መን ተሳታፊ! ንባዕላተን ንህንጻት ወፊረን ጸር ስድራ ተሰኪመን ንወፍሪ ዝበቐዕ ደቂ ብኣካላውን መንፈሳውን ዝምልምላ መሰረት ለውጥን ምዕባሉን እዩን። እዚ ተፈጥሮኣዊ ጸጋ እዩ። ነዚ ጸጋ እዚ ብዝግባእ ተረዲኡ ዘዕብዩን ብግቡእ ዝተቀመሉን ሕብረተሰብ ከኣ ቀጻልን ውሑስን ዕብዩት ብምርግጋጽ ዕዉት ኮይኑ ይኑበር።

ኣብ ሕብረተሰብና፡ ተራ ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ መዳዩዊ ዕብዩት ዓቢ ምዃኑ ርዳእ እዩ። እዚ ተበጺሑ ዘሎ ዕብዩት ተራ ደቀንስትዮ ሃገርና፡ ቀጻሊ ክስርሓሉ ዘለዎ

ጉዳይ እኚ እንተኮነ ብዓለም ደረጃ ክርኣ እንከሎ ዘሓብን ደረጃ እዩ ዘለዎ። እዚ ነዊሕ ታሪኽ ዘለዎ ጸታዊ ምዕሩይነት ንሰለ መሰል ጥራይ ዘይኮነሰ ዋሕስ ምዕባሉን ዕብዩትን ሰለ ዝኾነ እዩ ብዕቱብነት ዝስርሓሉ። ንምዕባሉ ዝሰርሕን ዝቃለስን ሕብረተሰብ ከኣ ምዕባሉ ደቀንስትዮ ኣብ ቅድሚት ከይሰርዕ ዕላምኡ ክወቅዕ ዘይሕሰብ ነገር እዩ። ምክንያቱ ካብ ምዕብልቲ ጓለንስተይቲ ምዕብልቲ ስድራ ትህነጽ፡ ካብ ምዕብልቲ ስድራ ከኣ ምዕብልቲ ዓዲ ትህነጽ። ብዙሓት ምዕብላት ዓድታት ከኣ ምዕብልቲ ሃገር እዩን ዘቐማ፡ ካብ ምዕብልቲ ጓለንስተይቲ ምዕብልቲ ኣበርክቶን ኣገልግሎት ንክርከብ ግድን እዩ። ኣብ ህንጻት ሃገር ከኣ ብሉጽን ውሑስን ቀጻልን ውጽኢት ስለ ዝርከቦ ምዕባሉ ደቀንስትዮ ምዕባሉ ሕብረተሰብ እዩ። ባዕላ እታ ጓለንስተይቲ ዋና ዕብዩትን ምዕባሉን ምዃና ተረዲኦ ትገብር ጻዕርን ተወፋይነትን እዩ ኸኡ ንሕብረተሰብ ኣድማዕን ዕዉትን ዝገብር። ገለ ንዋንነታ ዘህሰሱ ኣበሃህላታትን ሓሳባትን ልምድታትን ብንቕሓት ባዲሃ ሃገራዊ ዕላማ ንምዕቃት ዋና ኮይና ትዋሳኡ ባይታ ከኣ ባዕላ ኢያ ተጣጥሑ። ዋና ስለ ዝኾነት።

ኣብ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ፡ ጓለንስተይቲ ባዕላ ዋና ኮይና ንሃገር ኩሉ ዓይነት መስዋእቲ እናኸፈለት ዘመዝገበቶ ዓወት፡ ኣብ ዓለም ውሑዳት መዳርግቲ ዝርከቦ ጅግንነታዊ ቅያ እዩ። እዚ ሰረት እዚ ኣብ ቀጻሊ ደረጃ ብደረጃ ንዝብጸሕ ምዕባሉን ስልጣንን ሕብረተሰብ ክወን ንምግባር፡ ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ዋና ተዋሳኢት ኮይና ከተወወቶ ምኽና ምፍላጥ፡ ዘስርጽ ሰረተ እምነት ቀሊል ኣይኮነን። ጓለንስተይቲ እንተ ብኣካል እንተ ብመንፈስ ዘይተሓወሰቶ ተግባር ወይ ስራሕ ናይ ምዕቃት ተኸእሎኡ ጸቢብ እዩ። ዝኾነ ዝፍጸም ተኣምራታዊ ዓወት ብዝኾነ መልኽዕ ጓለንስተይቲ ዋና ኮይና ዝተሓወሰቶ እዩ።

እዚ ኣብ ታሪኽናውን ዝተማሃርናዮ ክወን ሓቂ እዩ። ንዕብዩት ዋንኡ ኮይና ትሰርሕ ጓለንስተይቲ ኣብ ምምዕባል ሕብረተሰብ ተዕውት ትዕወት።

ብክውንነታዊ ሓቂ ዋና ስለ ዝኾነካ ዋና ዝገብር ኣይትገብርን ኢኻ። ንቕሓትን ምዕባሉን ሕብረተሰብ ኣዝዩ ወሳኒ እዩ። ኩሉ ውህብ ዓቕሚ ዘለዎ ሰብ ወይ ትካል ንጥቕሙ ምሉእ ብምሉእ ይጥቀሙልኩም ማለት ኣይኮነን። ኩሉ ኣኢጋር ዘለዎ ‘ዶ ይገቡዩ እዩ፤ እቲ ንኹንቡ ብኹሉ መዳዩ መርማሩ ዕላማ ዝገበረን ዝተበገሰን እዩ ዝገቡዩ። ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ዋና ዕብዩትን ምዕባሉን ሕብረተሰብ ክትከውን ካልኣት ዘይኮናሉ ምክንያት እንታይ እዩ፤ ወይ ካልኣት ዝኾናኦ ወይ ዝሓለፋኦ ንሳ ዘይትኾነሉ ምክንያት እንታይ ኣሎ፤ ከበሃል ይከኣል እዩ። እዚ ዋንነት ዕብዩት ደቀንስትዮ ብተፈጥሮ ውህብ ክነሱ ብንቕሓትን ርድኢትን ግና ብሕብረተሰብ ብፍላይ ከኣ ብደቀንስትዮ ናይ ሓደ ውሑስን ሕብረተሰብ እናተኸሰኮሰን እናሰረጸን ምስ ታሪኽ እናገልበተን ዝኸይድ እዩ። ዋና ንዋንነቱ ምስ ዝኸላለፈ ምስ ዝርድኡ ናይ ብሓቂ ኸኡ ምስ ዝስወጠን ምስ ዝስምዖን እዩ ከም ዋና ኮይኑ ዝዋሳእ። ነዚ ዋንነት ዕብዩትን ለውጥን ሕብረተሰብ፡ ደቀንስትዮ ኤርትራ ካብ ነዊሕ ዝሰርሃሉን ዝኾሰኩሰኦን ስለ ዝኾነ ዋና ዕብዩት ኢኻን እንክበሃላ ዝሕደሰን ኣይኮነን። ግዳ ኩሉ ኣካል ሕብረተሰብ ብዕምቕት ክርድኡን ክስወጠን እንከሎ እዩ ዝለዓለ ውጽኢት ዝህብ።

ዋንነት ዕብዩትን ምዕባሉን ዝስምዓን ዝስምዖን ዝያዳ ጥምረትን ምምልላእን ከም ዝህልዎም ኣየካትዕን። እዚ ኸኡ ቀጻሊ ምስ ግዜ እናዓበየን እናማዕበሉን ዝኸይድ ረቂቕ ሃብቲ እዩ። ዋና፡ ነቲ ዝውንኖ ከጸብቕን ከማዕብሎን ኣብ ጻዕሩን ተወፋይነቱን ብልሑን ዝምርኮስ ምዃኑ ስለ ዝፈልጥ

ከሳብ ከንደይ ብትብዓትን ብጽግዓትን ከም ዝቃለሰሉ ምርዳእ፡ ኣብ ዕብየትን ገሲጋሲን ሕብረተሰብ ኣዝዩ ወሳኒ እዩ። ንዋና ዝኾነ እም ኹኣ ዋና ኮይኑ ዝሰርሕን ዝሓስብን ኣካል ብኻልእት ክሳብ ከንደይ ከቢድ ሚዛን ይወሃቦ ዝሰሓት ኣይኮነን። ኤርትራዊት ጓለንስተይቲዋና ዕብየት ሕብረተሰብ ኮይና ትሰርሕ ዜጋ ምዃና ብቐንዱ ነቲ ህንጻት ሃገር ትህቦ ድፍኢት ዝዓበየ ኮይኑ ብማሕበረሰብ ዓለም ዝዋሃባ ክብሪውን ቀሊል ኣይኮነን።

ጓለንስተይቲብዘይካቲ ፍልጠት ደለባ ብኣካላውን ስነ ኣእምሮኣውን ኣብ ዕብየት ሕብረተሰብ እትጻወቶ ተራ፡ ኣብ ዜጋታታ ብተዛዋዋሪ ተሰርጾ ንልዑል ተግባር ዝድርኽ መንፈሳዊ ሓይሊውን ዋና ናይቲ ዕዉት ተግባር የብላ እዩ። ጓለንስተይቲብቐድሚት ትሰርሕ ብድሕሪት ትሰርሕ። ውህብቶ እዩ!! “ብድሕሪ ዕዉት ሰብኣይ ንፍዕቲ ሰበይቲ ኣላ፡” ዝብል ኣብ ዝተፈላለየ ኣጋጣሚ ዝጥቀስ ዝውቴር ዘረባ ኣሎ። እታ ድሕሪ እቲ ዕዉት ሰብኣይ ትጥቀስ ሰበይቲ፡ ኣደ ክትከውን ትኽእል፡ ሓፍቲ ክትከውን ትኽእል፡ ብጸይቲ ክትከውን ትኽእል፡ በዓቲ ቤት ክትከውን ትኽእል፡ ኣፍቃሪት ክትከውን ትኽእል... ወዘተ ዝኾነ ስም ይወሃባ፡ በዚ ኮይኑ በቲ ጓለንስተይቲኢያ፡ እቲ እትህቦ ሓይሊ ንኹሉ እዩ። እዚ ንመመሰሊ ደኣ ተጠቒሱ ምበር ድሕሪ ዕዉትቲ ሰበይቲውን ንፍዕቲ ሰበይቲ ከምዘላ ክጥቀስ ምትካእል። ነቲ ኮይኑ ነቲኣ ግና ጓለንስተይቲትህቦ ከዐውት ዘኽእል መንፈሳዊ ሓይሊ ረቂቓቲ ምስ ታሪኽናን ማሕበራዊ ኣቃውማናን ኣመጽጽኣናን ባህልናን ኣተኣሳሲርና ብዘሕን ዓሚቓን መጽናዕቲ ኣይገበርናሉን እምበር ዓቢ ምኽኒስ ኣካታዒ ኣይኮነን። ብመንፈሳዊ ሓይላ እተጻወቶ ተራ ኹኣ ኣብቲ ዝተግበር ንምዕባል ሕብረተሰብ ዘበርኽ ዕዮ ዋነነት ይህባ እዩ። ብመንፈሳዊ ህላውነታ እትዋሳኣሉ ስራሕውን ዋነኡ ኢያ።

ድልየትን ባህግን ጓለንስተይቲኣይል እዩ። ንኣ ዝበሃገቶ ዳርጋ ከይተገብረ ዝተርፍ የለን። እወ! እንታይ ትደልን ትብህግን። ብኸመይ ትደልን ትብህግን። መዓስ ክኹነላ ትደልን ትብህግን። ኣብ ዋነነት ዕብየት

ሕብረተሰብ ዝህልዋ ንቕሓትን ርድኢትን እዩ ዝምርኮስ። ነዘም ሕዮታት ዋነነት ዕብየት ሕብረተሰብ ተሰሚዖምን ተሰዊጥዋን ምስ ሓቕን ክውንነትን ኣዛሚዳ ንጹር መልሲ ዘለዎ ድልየትን ባህግን ክትሕዝ እንከላ ኹኣ ኩሉ መዳያዊ ምዕባል ምርግጋጽ ብዓወት እዩ ዝካወን። ክንደይ ወዲ ተባዕታይ እዩ። ጓለንስተይቲትጸልኦ ነገር ክሰርሕ ዝደለ፡ ባህሪ ናይ ዝበዝሐ ወዲ ተባዕታይ ድልየት ጓለንስተይቲዝመልእ እዩ። ኣደ ትኹን ብጸይቲ ትኹን ኣፍቃሪት ኣብቲ ዕዮ ኣላ። ዋነነት ዕብየት ስለ ዘለዋ ኣብ ምዕዋትን ዘይምዕዋትን ዘሎ ኩነት ብልክዕ ናብኣ ዘተኮረእዩ። ጓለንስተይቲበቲ መንፈሳዊ ሓይላ ዝፈጥሮ ድፍኢት ክሳብ ከንደይ ኣብ መጻልታዊ ንጥፈታት ደቂ ሰብ ወሳኒ ተራ ትጻወት ዘይርዳእ ሕብረተሰብክመሃር ይግባእ። ጅግና ናይ ዘፍቅራን ተፍቅሮን ጓለንስተይቲንምዃን ክንደይ ወዲ ተባዕታይ እዩ ዘይቃለስ። “ሰበይቲ ዝለኣኹቶስ ሞት ነይፈርሑ።” ተባሂሉኳ ተመሲሉ። ንሰበይቲ ስለዝፈርሐ ኣይኮነን። ተፈጥሮኣዊ ጸጋኣ እዩ። ጸጋ ሕብረተሰብ ድማ እዩ። “ንሃገር ተቃለስ! ተቃለስ! ንሃገር ተኻላኽል! ተኻላኽል! ንሃገር ኣማዕብልኣማዕብሊ” ብምባል ብጓለንስተይቲ እምነት ዝተገበረሉ ዜጋኽ እንታይ የፍርሐ ወይ እንታይ የፍርሐ፡ ይዕወት! ትዕወት! ጓለንስተይቲነቲ ዝግበር ዕብየት ሕብረተሰብ ብኣካል ትሃሉ ብመንፈስ ዋነኡ ኢያ።

ህንጻት ሃገር፡ ምዕባል ሃገር፡ ስልጣን ሕብረተሰብ፡ ሰብ ብምህናጽ፡ ሰብ ብምምዕባል፡ ሰብ ብምስልጣን እዩ ኣብ ኣእምሮን ኣብ ባይታን ክወን ዝኸውን። ጓለንስተይቲኹ ብዝሃን ብደገን ዋና ናይዚ ዓቢ ዕዮ ኢያ። ወዲ ሰብ ኣብ ዕድመ ቍልዕነቱ ዝመሃርም ነገራት መሰረት ሂወቱ እዩም። ኣብ ዝቐጽል ሂወቱ ኹኣ እቶም ቀንዲ ጸለውትን ኣብ ትሕተ ውኃ ተሸጉጦም ንሓሳባት ዝቐልሱን እዮም። ኣብ ዕድመ ቍልዕነት ኣብ ኣእምሮ ዝተቐርጸ ነገር ስለ ዘይሃስስ ንዕኡ ካብኡ ዝነቐል ሕልምን ጋህዲ ንምግባር እዩ ሰብ ዝበዝሐ ግዜ ዘወፈ። ኣደ እታ ዝበዝሐ ግዜ ምስ ቐልዑ

ተሕልፍ ኣካል ሕብረተሰብ ስለ ዝኾነት ንስርርዕ ኣተሓሳስባን ኣካላውን መንፈሳውን ዕብየት ቐልዑ ዝለዓለ ኢድ ዘለዋ ዋና ንኣኢያ እንተተባህለ ዝተጋነነ ሓቂ ኣይኮነን። ክወንን ውህብን ነገር እዩ። ጸጋ እዩ። ንምውድዳር ወይ ንምብልላጽ ኣይኮነን። ንኹሉ ዘገልግል ጸጋ እዩ። ጓለንስተይቲብልጽቲ ወዲ ተባዕታይ ከኣ” ንምባል ወይ ወዲ ተባዕታይ ብሉጽ ጓለንስተይቲኹኣ” ንምባል ኣይኮነን። ዝወዳደሩ ኣካላት ስለ ዘይኮኑ። ኣብ ኩሉ ዘሎ ጸጋ ተማላላኢ እዩ። እቲ ናይ ምምልላእ መስርሕ እናዓበየ ምስ ዝኸየድ እዩ ኹኣ ሕብረተሰብ ናብ ዝበረኸ ደረጃ ምዕባል ዝዓቢ።

ዝመለልኡ ኣካላት መሰረታውያን እዮም። መተካእታ የብሎምን። ንኣብነት፡ መሰረታውያን ባእታታት ሂወት፡ ሓመድ፡ ማይ፡ ሓዊ(ጸሓይ)፡ ኣየር እዮም። እዚኣቶም ኣይወዳደሩ፡ ኣይበላለጹ፡ ኣይተኻኸኡ ከምታ ዘለውዋ በባህሪኦም ሓዞም ሂወት የቐሙ። ሓደ እንተጐዲሉ ዋላ እቶም ካልኣት ዘይተኣደነ ብዝሒ ይሃልዎም ሂወት የለን። ዓይነት ብብዝሒ ስለ ዘይትካእ። እዚኣቶም ኣርባዕቲኦም ይመላልኡ ጥራይ እዮም። እቲ ዝዓመቐ ትርጉም ምምልላእውን በዚ ኣብነት እዚ እዩ ብዝቐለለ ዝርደኣና። ብምምልላእ ዝፍጠር ነገር፡ ብምምልላእ ዝብጸሕ ምዕባል፡ ፍጹም ብኻልእ መንገዲ ክትግበር ኣይከእልን እዩ። ጓል ኣንስተይትን ወዲ ተባዕታይን ከኣ ዘይወዳደሩ ጸጸገኦም ሓዞም ዝተፈጥሩ ተመላላእቲ ኣካላት እዮም። ሽሕ ደቂ ተባዕትዮ ሓንቲ ጓለንስተይቲክኹ ኣይከእሉን እዮም። ብኣንጻር ኹኣ ከምኡ፡ ሽሕ ደቀንስትዮ ሓደ ወዲ ተባዕታይ ክኾና ኣይከእላን። ብዝሒ ንዓይነት ኣይትከኣን እዩ። ኣብ ተማላላእቲ ኣካላት ኣማራጺ የለን! ምምልላእ ጥራይ። ራእን ባህግን ሕብረተሰብ ክወን ዝኸውን ከኣ ብምምልላእ ደቀንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን እዩ። ምዕብልቲ ኤርትራ! ጽብቕቲ ኤርትራ! ስልጥንቲ ኤርትራ! ውሕስቲ ኤርትራ! ትብህግን ትደልን ጓለንስተይቲዚ ዘስምር እኹል ዓቕሚ ኣለዋ። ዋና ዕብየት ስለ ዝኾነት፡ ናብ ምልኣት ትወስድ።

ሰነ - ጥበብ

“ሐልዮት”

ዋራት ወልደማርያም

(ሐጸር ልቢ ወለድ ዘንታ)

ንፋሰ ቤት ገርግሽ ፍሰሃ ዝዓለሎ ክመስል፡ ከትኩት ዝብል ዛሕሉ አሰንዮ ንዝፍቲ አግራብ ቀላሚጦስ ነው ነጀው እናበለ ንትዕዛብቲ ይምስጥ። ዝኸቓ አቐጽልቱ ኣብ መሬት ረጊፉ ሓሸሽታ ብምፍጣር ከዘናግዓ ዝተበገሰ ክመስል፡ ምስ ንፋሰ እናተሸላበተ ናብ ኩሉ አንፊት ይጽፋዕ ነይሩ። ብራሽቲ ቦታ ዝፈጠሮ ንፋሰ ካብ ሓሳባትን ትዝታን ክለቃ ኣብ ጸዕሪ ዝነበረ ይመስል።

እዚ ግና ንዝተሰላቸው ሓሳብ ሰፍያ ፋይዳ ኣይነበሮን። ክንዲ ንረዚን ትዝታን ዘፋኹሳ መመሊሱዮ ጽዕነት ከይኑዋ ዝነበረ። ኣብ ጉዕዞ ህይወታ ድሕሪ ስድራሕ ብዘይካ ዳኒኤል ዝቐርባ ፍጡር ብዘይምገባሩ፡ ቀጻሊ ኣብ ስክፍታ ምስ ተሸመመት ኢያ። እዚ ግና ባዕላ ዝፈጠረቶ ደኣ ነበረ። ንውልዶ ነብሳን ከም ተሸሊ ገደና ተፈታዊ ፍረ ገጽን ርእዮም ንዝቐረብዎ ገጽ ትኸልኦም ብምገባራ፡ ዋላ እናበሃግዎ ቀጻሊ ከሃድምዎ ይረኣዩ ነበሩ።

እንተ ዳኒኤል ንልኹት ልሳናን ዕጽው ልባን ኣብ ሓደ እዋን ሰይሩ ከዕልላን ከዘናግዓን ይረኣ ነበረ። እዚ ኩነት ንኹሉ በሃጊኣን ጠማቲኣን ተስፋ ዘቐርጽ ነበረ። ክሳብቲ ህሞት ርክበም ከጽዮ ምሕዝነት ዝኸይድ ኣንፊት ኣይነበሮን። ኣብ ሽዑ በጺሑ ግና፡ ኣብ ስምዒትን ኣዘራርባን ዳኒኤል ገለ ዝረኣየት ከይኑ ተሰመዓ። ገመተት ውን። ልቢ ዳኒኤል ልዕሊቲ ጽዕመታት ዝኸደዎ ምሕዝነት ንዕርክነት መሪጹ ከደሃያ ስመዐት። ንኣኣዘና ብሕቶ ፍቕሪ ሃዊጹ ድማ ንኣእምሮኣ ኣብ ጭንቐት ሸመዋ።

ልባ ርጉኣ ብዘይምገባሩ ዕላልን ጸወታን ኣይንታያን ነበረ። ሰላም ዝተሓረሞ ውሽጣ ንንብዓት ኣሕሊፉ ካብ ዝህባ ሰላም ኣይረኸበትን። ንብዓት ካብ ኣዲንታ መትረብ ፈጢርም ብመገዲ ምዕጉርታ ናብ ደረታ ተሸዓው። ግና ዘፍልሰዎ ፊልሲ ኣይነበሮምን። ስምዒታት ውሽጣ ከገማዳሕ ተፈለገ። እዚ ውን ምስኣ ካብ ዝሳነ ነዊሕ ግዜ ኣቐጺሩ ብምገባሩ ፊደሙ ምእላይ ኣበደ። ሰዓት ከወግሕን ክዓርብን ከሎ ንሳ ግን

ስምዒታ እናገንፈለ ምቁጽጻር ክሳብ ትሰእን ኢያ ተዕለበጥ ዝነበረት።

ጭንቀትን ትዝታን እናተበራረዩ ንኣካለ ስጋኣ መንጨትዎ። ከም ጽላለ ዘድሃበላ ኣብ ብሓት ቦታ ንበይና ምዝገባይ ትሓዝ ወሲዳዩ ነበረት። ብዘይ መደብ ነው ነጀው እናበሰት ተህተፍት። ሃፊጽታ ትንፋሳ ቀፊጢፉ ከዝሕለላ ስለ ዘይከኣለ፡ ትበጽሖ ዘይብላ ሓሳባት ከተውርድን ከተደይብን ተዋጠረት።

ብዛዕባ ነብሳ “እንታይ እየ ዝኸውን ዘለኹ?” ዝብል ሓሳብ እንተ ጀሚራ ብኣግኡ ስለ ዘይተቐርጸ ቀጻሊ ምስ ተሸነገረት ኢያ። እንተኹነ ግዳ ባዕላ ሓታቲት ባዕላ መላሲት ደኣ ከብት። ካብዚ ዘላቶ ጭንቐት ከትገላገል ንፊጣሪ ጸሎታ ከተዕርግ ትውዕልን ትሓድርን። በዚ ዝተላዕለ ኹኣ ትዝታኣ ካብ ደቐቕ ናብ ደቐቕ እናበኣሰ ጥርዚ ዝበጽሕ።

ተደጋጋሚ ሕቶ ዳኒኤል ልዕሊቲ ዘላቶ ጭንቐት ፈጢሩ ንኣእምሮኣ ዝፍ ዕዮ ሃቡ። “ሕራይ ዶ ክብሎ?” ኣብ ዝብል ምጉት ተሸመመት። ኩሉ ጸገማታ ኣብ ውሽጣ ብምግባራ እቲ ልክዕ ጸገማ ብዘይካቶም ብህይወት ዘዩለው ስድራኣ ዝፈልጥ ሰብ ኣይነበረን።

ምስ ዳኒኤል ከም ኣሕዋት ካብ ዝንግዙ ድርራብዓይ ዓመቶም ረጊጾም ብምገባርም ኩሉ ጠባዮቶምን ኣካይዳኦምን ተጽናኒዖም ነበሩ። ካብኡ ሓሊፉ ውን ስድራ ዝጸንበረ ግሩም ዝኸነ ምሕዝነት ነበሮም። ንጠማቲኡ ዘቐንኣ ወሃ ዘበለ ምሕዝነት።

ኣብ ምሕዝነታዊ ጉዕዞኦም ማእለያ ዘይብሎም ምእዛት ቃላት እናተለዋወጡ ንዊሕ እዋን ተሳልዮም። ኣብ ዕላሎም ዊዒሎም እንተ ሓደሩ ብፍጹም ዝማነው ኣይነበሩን። ኣይደንገዩን ውን ኣብ መዓልታዊ ንጥፈታቶም ተሓጋጊዞም ተደጋጊፎም ዝኸዱ እመናት ኣሕዋት ኩኑ። ካብዚ ተላዕሊሎ ዳኒኤል ካብ ኣሕዋት ንላዕሊ ፍቕሪት ከኹኑ ንልቡ ኣእሚኑ ንልቢ ሰፍያ ዝጎሐኩሎ። እንተ ሰፍያ ግና ከጽዮ “ኣሕዋት

ኢና” ትብል ዓቃባዊት መልሲ ተወሳኺ መልሲ ኣይነበረን። ብውሽጣ ግና ንደገ ብድፍረት ምውጻኡ ዝኸበዳ ዝኹሕኩሕ ስምዒት ነይርዋ እዩ። ዝርደኣላ ሰብ ትደሊያ። ‘ብኸመይ?’ መገዲ ንዝብል ሕቶ ግና ንባዕላ ውን ትምልሶ ኣይነበረትን። ስለዚ ሃንቀውታኣ ንክይተሰምር ንዝገንቀጸ ጸገማ ዳኒኤል ክርደኣላ ዝደለየት።

ህይወት ከም ኣፍ ዑንቂ ካብ ትጸባ ንደሓር፡ ነብሳ ተወዲኦ ዝያዳ እቲ ዝነበራ ዓበረት። ካብቲ ዘንበልብላ ዝነበረ ዝርብሽ ስምዒት ክትናገሩ፡ ዳኒኤል ጉዳያን ጸገማን ሰሚዑ ክርደኣላዎ። ገለ ሩፍታ ፈጢሩ ሰላምን እፎይታን ረጅባ እፎይ ክትብል ትምህለል ነበረት።

ካብ ሓሳብ ናብ ትዝታ፡ እናተናጠረት ንልባ ዕረፍቲ ከልኣቶ። ክሳብ ሽዑ ሰዓት ቆጸራኣ ከም ዝኣኸለ ውን ኣይተረደኣን። ሓሳባታ ዕላል ኣትሒዞም ቆጸራኣ ዘረስዕዎያ ትመስል።

“እውይ” ሰንበደት። ሰንበደኣ ግና ተራ ሰንባይ ኣይነበረን። ካብ ልቢ ዝቐል እንበር። ዝያዳ ዘሰንበዳ ዳኒኤል ብኸልኣ ከይርደኣዎ፡ ከይርሕቃ ሽቐረራኣ ሰማይ ዓረገ። ከይደንገዩት ውን ካብ ገዝኣ ብተብተብ ወጺኦ ኣንፊታ ናብ ሓማሴን ሆቴል ኣቐነዐት። ቆላሕታ ብዝሰልብ ስጉምቲ ናብቲ ምስ ዳኒኤል ዝተቐጽሎ ቦታ።

“ክቐድሞ ኣለኒ” ንበይና እናህተፍተፈት ንኣንጎሎታት ማእከል ከተማ ከም ማይ ሰትያ ኣብ ቀጽሪ ሓማሴን ሆቴል ገለ ዓሰርተ ደቓይቕ በለዓ ከተፍ በለት።

ዘይከም ትጽቢታ ዳኒኤል ኣብ መንጽራ ኣብ ዝነበረ መንበር ተቐማጢ ኣማዕደወቶ። ዓሰርተ ደቓይቕ ደንጉያ ብምምጻኣ ኣብ ጽፍራ ከትኣቱ እናደለየት ብዘገምታዊ ስጉማ ቀሪባ ሰላምታ ድሕሪ ምልጋስ ሰድያ ስሒብ ተቀመጠት። ኣብ መንጎ ክልቲኦም ግና ስቕታ እንተዘይከይኑ ዘረባ ኣይነበረን።

“ሴኣንታይ ደኣ ተጽብይኒ? ደኣን ዲኺኺኽ?” ዳኒኤል ንዝነበረ ረዚን ስቕታ ሰይሩ ሕቶኡ ፈለመ።

“ደኣንዮ ቐሩብ ተጸሊኡኒ ውዒሉ” ምክንት ኣቐረበት። ሓንቲ ዘላታ ምርጫ ንሳያ።

ከነግሮ ዶ? ብወሽጣ አዕዘምዘመት። በቲ ብስክፍታ በቲ ከይርሕቻ ብምባል ንዊሕ እዋን ዝዓቕረቶ ዛንታ ህይወታ፡ ኣብ'ቲ ህዋት 'ኣውጽእኒ ኣውጽእኒ' እናበለ ዝደሃሃድ ዘሎ ስለ ዝመሰላ ርብሽ በለት። መልሲ ካብ ባይታ ከም ትረክብ፡ ኣዲንታ ጠቐሳ ውራሕራሕ በለት።

“ሶፍያ! ከም ኣትዋት ነዊሕ ተጓዲዝና መስለኒ? ጽቡቕን ሕማቕን ሪኢናን ተኸፊልናን ከም ዘይከድና፡ ኣብ ሕጂ በጺሕኪ ገለ ትሓብእለይን ትርሕቅንን ከም ዘለኺ ውሽጣይ ይነግረኒ ኣሎ።” ዘተሓሳሰ መሰለ።

“ዳኒ ከምኡ ኣይኮነን”

“ኣወድእኒ” ዘረባ ከይወደአት ኮላፋ። “ብዘይ ሕብእብእ ኣባኺ ዘለኒ ፍቕሪ ሎሚ ዘይኮነ ዝፍልም ዘለኹ፡ ዳርጋ ኣብ ዝተራሽብናለን ከም ሰምኪ ተጠቂመ ኣድህሞ እየ። እንተኹነ ከርደኣኒ ዘይከአለ ጸገም ዘጓነፈኪ መስለኒ። ሶፊ! ካባይ ዝቐርብ ስለ ዘይብልኪ ጸገምኪ ኣካፍልኒ ክትግዘኪ” ተማሕጸና። “ሕጂ ድማ ገለ ክትብልኒ እየ ኣብዚ ቆጶረኪ ዘለኹም ገለ በልኒ። ፕሊስ ሶፍያ?” ዘይተጸበየቶ ተደቢሩ ለመና።

ሶፍያ ትጉበርን ትጭብጦን ስለ ዝጠፈአ፡ ብዘይካ ቀባሕባሕ ቃል ኣየመለቕትን። ከም ሓያል ጉፋስ ዝሃረሞ ነጻላ መኣዝና ህልም በላ። ካብ ኣድህቦ ሰባት ጎምርሓቕ ድማ፡ ካብ'ቲ ዝተደበሮ ብክልተ ኢዳ ደጊፋ ብምትጎላእ ሓቕፈቶ። ዝሓሰበቶ መልሲ ግና ኣይነበራን።

ዳኒኤልን ሶፍያን ኣብ ዝነበርዎ ተሓቓቒፎም ደረቑ። ትርግታ ልቢታቶም ልዕሊ'ቲ ንብር እናሃረማ ኣብ ሓያል ስራሕ ተሸመማ። “ሶፍያ! ሓሳባተይ ተረዲኡኪ ክኸውን ተሰፋ ይገብር?” ድሕሪ ምፍንጻም ቅልጥፍ ኢሉ ሓተታ። ሃዲኦም ንኺረዳድኡ ብምባል ደጊፉ ከፍ ኣበላ።

“ዳኒኤል ክትርደኣኒ ዘይትፍትን። ከም ሱብ ኣብ ልዕሌኻ ዘለኒ ክብሪ ክሳብ እዛ ሰዓት ዘእ ከም ቀደመዮ ዘሎ። ስለምንታይ ግና ዘይትርደኣኒ፤ ሓፍትኻ ዶ ኣይኮነኩን? ካብ ኣትዋት ጎሳላ ዝበልጽ ጎምንታይ ጎፍቕሪ ትዕድመኒ ኣለኻ? ስለዚ ንሸኻ እምበር ተረደኣኒ።” ወልደፍደፍ እናበለት ተሃረበት። ውሽጣ ዝዓቕሮ ደጉል ዛንታ ሽዑ ውን

ዳኒኤልኡ መጻ። እንተኹነ ጎዑኡ ዝኸውን ሓሞትን ልሳንን በየን ይምጻእ። ጎምታት ከም ዘይተጸመመት ኣብ ሽዑ በጺሖ ቶግ ክተብሎ ተደናደነት። ሓዲኡ ክትፈልጥ። እንተ ልባም መመሊሱ ደኣ ሓንገደ። ኣብ መንጎ ሃረርታን ትጽቢትን ተወጢሖ ክትሳላ ነበሳ ኣይገበረላን። ግና ኣይከአለትን። ኣብ ሽዑ በጺሖ ትርጉም ህይወት ጎዑኡ ብላሽ ከወይ ተሰመዓ። ትጉበር ዋላ እንተ ነበራ ንኺትጉበር ዓቕሚ ከም ዝሓጸራ ብልሓት ተሳኣና።

ዳኒኤል ክጎዶ ተዓኒዱ ምጥማት ዝብሎ ጠፈአ። “ኣነ ከርደኣኪ ከም ከመይ ድዩ ነገሩ?” በላ ኣብ መንጎ ኣትዩ ካብ ዝነበረቶ ሓሳባት እናገላገላ። “ሶፍያ ሓቂ ተሃረቢ ጸለእከኒ ዋላስ ኣቃይሕኪ?” ድሕሪ ምቕማጣም ካብኡ ኣይትሕለፍ ብዘምስል ዘረባ ኢዱ ነጸጉ ተዋዘዩ።

“ዳኒ! ከምኡ ኣይኮነን ኣይትጋ” ቁሩብ እንተኹነላ ዘረባ ጀመረት። እንተ ዳኒኤል ዝዘረባኣ ዝሰምዕ እዝኒ ኣይነበርን።

“በጃኺ ግደፍና” ብናህሪ ብድድ በለ። ሓንሳብ ኣተኩሩ ብምጥማት ድማ ናብ መእተዊ ማዕጸ ከምርሽ ጀመረ።

“ዳኒኤል! ኣንታ ዳኒኤል!!” ከምቲ ተገዲሳ ዝኸደቶ፡ ተገዲሱ ከጸናንዓ ከይፈተነ ሕቕኡ ሂብዎ ኣንፈቱ ናብ ማዕጸ ገይሩ ንቕድሚኡ ተመርቀፈ።

ሶፍያ ኣይክትርደኣ ኣይ ከተረድኣላንጋላንጋ ተረፈት። ሰኣን ልሳና ትፈትዎን ተኸብሮም ሱብ ሰኣን ምንጋራ ኣብ ሓዲጋ ከይወድቃ ሰገአት። ደድሕራሕ ሰጉማ ሓሳባታ ከተካፍሎ ሓሲባኳ እንተነበረት፡ ካብ'ቲ ዝተቀመጠትሉ መንበር ዘየተጎሰኣ ሓይሊ ግን ጸቕጡ ሓዛ።

ዳኒኤል ድሕሪ ሰሙን ካብ ሶፍያ ንዝመጸቶ ደብዳቤ ካብ መን ምዃና ድሕሪ ምርኣይ ብሃታሃታ ከፈታ። ካብ ክቱር ህርፋን ዝተላዕለ ብኸመይ ከም ዝገንጸላውን ኣይተረደኣን።

ናብ ዳኒኤል

ከመይ ቀኒኻ? ደሓን ክትህልወለይ ናይ ወትሩ ጸሎተይዮ እሞ፡ ጽቡቕ ክትህልወለይ ይምነ። ዳኒ ኣብ'ቲ ሱብ ዘድልየኒ ግዜ ዝባንካ ሂብካ። ቁሩብ ከመን ደሃይይ

ኣይትጉበርን። ብሓቂ ግና ትጭክን ትመስለኒ ኣይነበርካን። ጎዳኻ ኣማኒ ሓቂ ኣለኒ ኢላ ከም ዘይተመክሕኩልካ በይነይ ንክተርፍ ገዲድካ። ኣብ ኣፋን ዕርቢታን ራሕራሕካ። በቃ ከምኡ ኢኻ? እንታይ ደኣ ወራዳካ ወደይ? በል ዝኣመነት ልባይ ንተግባራትካ ምእማኑ ጸጊምዋዩ ዘሎ። ኣነ ውን ምስ ንበዓት ከወይኑ ዕላላይ። እንተኹነ ፈጣሪ ርህሩህ ስለ ዝኸነ፡ ከም ዝርህርሃለይ ከም ዝድግግጸለይን እኣምን እየ። በል ከየገዋሓልካ ናብ'ቲ ዘምጸኒ ትሕዝቶ ደብዳቤይ ክኣቱ።

ምስ ኣንብብኪያ ከም እትሰንብድን ከም እትግረምን ርግጸኛ እየ። እንተኹነ ኣብ ውዳእ ግዜ ከተንበሃልካ ከለኹ ክገርመካ ዘይኮነ፡ ክትመሃረሉን ክትኸላለሉን እየ ዝግበአካ። ኣብ ግዜኡ ዘይምንጋሪይ ጌጋ እኳ እንተለዎ፡ ሕጂውን ማይ ስለ ዘይሓለፎ ሃዲእካ ጥራይ ኣንብብ።

እታ ናይ መወዳእታ ግዜ ርክብና ብኹሉ መዳየት ክነግረካ ዝገበርክዎ ጻዕሪ ዕላልና ብናትካ ሓሳባትን ሕቶን ስለ ዝተግበለለን ዝተዋሕጠን ከም ቀደሙ ተደጉላ ተሪፉ። እንተ ሕጂ ግን ባዕልኻ ርክብና ካብ ጓነኻዮ በዛ ናይ ስንብታ ደብዳቤይ ከሰናብታካ እየ።

ኣብ ርእሲ ሰባት ዘለኒ ፍቕሪን ርህራሄንኳ ትዝገብዎ ኣይብልን እየ። ንሕቶኻ ቀጸሊ ዘገጸገኒ ዝነበረ ምክንያት፡ ጸሊኡካ ወይ ከምቲ ዝበልካዮ ኣቃይሖ ዘይኮነኩ ካብ ንኡስ ዕድመይ ካብ ስድራይ ዘነሃ ኤይድስ ስለ ዝሓለፈኒ ካብ ሓልዮት ዝተበገሰ ርህራሄን ሓልዮተይ ስለ ዝዓበየኒ እየ። ግና ኣይትሰንብድ። ሰኣን ብግለጽ ምዕላል ዝሰዓበ ስለ ዝኸነ፡ በል ኣነ ከኣ ካብዛ ሰዓት ጀሚረ በታ ይቕይር ስለ ዘለኹ፡ ባዕላይ ደሃይ ክሳብ ዝገበረልካ ጎዳይ ካብ ምንዳይ ክትቁጠብ ብስም ፈጣሪ ይምሕጸካ። ቻው

ካብ ሓፍትኻ ሶፍያ

ዳኒኤል ድሕሪ ምንባብ ምውድኡ ገሪምዎ ኣብ ዝነበሮ ተዓኒዱ ተረፈ። ምሕጽንታኣ ስለ ዝኸበደ ዝገብሮ ነገር ኣይነበርን። ኣብ ናይ ቋሕ ሰም ግዜ ከይተገዛ ሞሊቓቶ። ምሕጽንታኣ ከበደዎ ድማ ኣብ ገዝኡ ከወይኑ ኣቕባሕቡሉ።

ደቀንስትዮ ዓለም

ህይወት ሚልዮናት ሰባት ዘድሐነት ቻይናዊት

ተሰፋ-አለም የማኅ

ሓደ እዋን፡ እቲ ዓቢ መራሒ ቻይናን አቢመንበር ዴሳዊ ሰልፊን ዝነበረ ማእ ዜዶንግ፡ 'ደቀንስትዮ' ፍርቂ ሰማይ እየን ኢሉ ነይሩ። ነቲ ሕብረተ-ሰብ ቻይና ካብ ጥንቲ ጥቅምቲ ኣትሒዙ ኣብ ልዕሊኡን ዝኸተሎ ዝነበረ ኣብ ኣባታዊ ባህሊን እምነትን መሰረት ዝነበረ ግንደ ኣመለኻኽታ ንምስትኽኻል ኢሉ ዝበሎዩ ነይሩ። ማእ፡ ቻይናውያን ደቀንስትዮ ማዕረ ደቂ-ተባዕትዮ ኣሕዋተን ዕድላት እንተድኣ ተራሕዮለን፡ ንመገባርኮር ምዕባላ'ታ ሃገር ንቕድሚት ኣብ ምሕንባብ ዝህሉውን ተራ እምብዛ ዓቢ ምዃኑ ከስተውዕል ምስ ጀመረ'ዩ ዝሊ ቃል'ዚ ዝተዛረበ፡ ደቀንስትዮ፡ ብቐጽሪ ጥራይ ዘይከውስ እንተላይ ብኣበርክቶውን ፍርቂ ሕብረተ-ሰብ ምዃንን ንኸስተውዕል ድርጊት ካብ ዝፈጠራሉ ሓንቲ ድማ፡ ቱ የዮ ዝተባህለት ሃብረም ቻይናዊት ጓለንስተይቲ ምዃና ይገነር።

ንምዃኑ ቱ የዮ መንያ? እንታይ ስለዝነበረት? ኹ ከሳብ ኣብ ኣተሓሳስባ ማእ ከይተረፈ ጽልዋ ከተሕድር ዝኸኣለት?

ቱ የዮ፡ ካብ 1950ታት ኣትሒዛ ግዜኣ ንሕክምናዊ ምርምር ዘወፈየት፡ ኣብ ፈለማ 1970ታት ድማ ብደረጃ ዓለም እቲ ዝበለጸ ዝተባህለ መድሃኒት ጸረ-ዓሶ ዝረኽበት (ዘማዕበለት) ሊቅ እያ። ብሳላቲ ንሳ ዘማዕበለቶ መድሃኒት ከኣ፡ ኣብ ቻይና፡ ካልኣት ሃገራት ኤስያ ይኹን ኣፍሪቃ ብለበዳ ዓሶ ክስዕብ ይኸልእ ንዝነበረ መቐዘፍቲ ናይ ዓሰርተታት ወይ ኣማኢት ሚልዮናት ሰባት ክውግድ ከምዝኸኣለ፡ ምሁራት ናይቲ ዓውዲ ይገልጹ። ቱ የዮ፡ ቦቲ ንሕማም ዓሶ ኣብ ምቅላስ ዘበርከተቶ ዓቢ እጃም፡ ኣብ 2015 ሽልማት ኖቤል ተበርኪቲላ (ምስ ኣመሪካዊ ዊሊያም ካምበልን ጃፓናዊ ኣመራ ሳቶሺን ተመቓራተቶ)። ብዓውዲ ሕክምና ነቲ ሽልማት ክትዓትር ዝበቐዕት ቀዳመይቲ ቻይናዊት ጓለንስተይቲ ክትከውን ብምኽኣላ ከኣ፡ ሰማ ብፍሉይ ኣብ መዝገብ

ታሪኽታ ሃገር ተሰኪዶ ኣሎ። እቲ ዘገርም ግን፡ ቱ የዮ፡ ብሕክምና ዝረኽበቶ ናይ ዶክተራይት ይኹን ናይ ማስተርስ መዓርግ፡ ከምኡውን ናብ ወጻኢ ሃገር ተላኢኻ ዝቐሰመቶ ዝኹን ናይ ሕክምና ስልጠና ዘይበላ

እንከላ ዓባይ ናይ ሕክምና ሊቅ ክትከውን ነቲ መድሃኒት ክትምህዝን ምኽኣላ እያ።

ቱ የዮ፡ ብ30 ታሕሳስ 1930 እያ ኣብ ከባቢ ከተማ ሻንሃይ ኣብ እትርከብ ኒንግቦ ዝተባህለት ንእሽቶ ከተማ ተወለዳ። ስድራኣ ንኣገዳስነት ዘመናዊ ትምህርቲ ብግብኣ ይርድኡዎ ስለዝነበሩ፡ ንዓኣን ነቶም ኣርባዕተ ኣሕዋታን ኣብ ትምህርቲ ጥራይ ንኸጸቕጡ ብዘሕዮም ጽዒሮም። እንተኹን፡ ቱ የዮ ጓል 16 ዓመት ምስ ከፍት ብሕማም ዓባይ-ሰዓል ስለዝተጠቐዕት፡ ትምህርታ ከተቋርጸ ተገደደት። ድሕሪ ናይ ክልተ ዓመት ምኡንዳብ ሓውያ ናብ መኣዲ ትምህርቲ ክትምለስ እንከላ፡ እቲ ከተጽንዖ እትደልዮ ዓይነት ትምህርቲ ሕክምና ምዃኑ ኣነጺራ ፈሊጣ ነበረት። ነቲ ከሳብ ኣፈፊት ሞት ዘበጽሓ ቲቢን ካልኣት ሕማማትን ዝፍውሱ መድሃኒታት ናይ ምምሃዝ ልዑል ጥሙሕ ስለዝነበራ፡ ካብ ሕክምና ወጻኢ ዝኹን ዓይነት ትምህርቲ ክትመርጽ ፍቓደኛ ኣይነበረትን።

ከዓይኑ ድማ፡ ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርታ ዛዚማ ናብ ዩኒቨርሲቲ ዘእቱ ነጥቢ ድሕሪ ምርካባ፡ ኣብ 1951 ናይ ሕክምና ትምህርታ ንምቕጻል ናብታ ዋና-ከተማ ቻይና ዝኹንት ባይጂን ኣምርሐት። ኣብቲ ሽዑ ዝበለጸ ናይ ቻይና ዩኒቨርሲቲ ዝበሃል ዝነበረ - ቤት-ትምህርቲ ሕክምና ዩኒቨርሲቲ ፔኪን

(ናይ ሎሚ ኮላጅ ሕክምና ባይጂን) ድማ ንኣርባዕተ ዓመት ሕክምና ኣጽንዖት። ብድሕሪዚ፡ ኣብቲ ሽዑ እዋን ዝተመስረተ ኣካዳሚ ባህላዊ ሕክምና ቻይና፡ መምህር ኮይና ክትሰርሕ ተመደበት። ናይ ምዕራባዊ ዓለም ዘመናዊ ሕክምና ጥራይ ንዝተማህሩ ቻይናውያን ተመራመርቲ፡ ብዛዕባ ባህላዊ ሕክምና ቻይና ዝምልከት ትምህርቲ እናሃበት ድማ ኣብኡ ቀጸለት። ሽዑ፡ ድሮ ምስ ናይ ቅድም መምህርታ ዝነበረ ወዲ ተመርዕያስ፡ ክልተ ቁልዑ ወሊዳ ኣብ ከተማ ባይጂን ሓዳራ ኣጣጢሓ ነበረት።

እቲ እዋንቲ፡ ኣብታ ጐረቤት ቻይና ዝኹንት ቤትናም፡ ኣብ መንኻ ኣመሪካውያንን ቤትናማውያንን ደማዊ ኩፍት ዝካየዱሉ ዝነበረ እያ። እቶም ተፈላልዮን ንዝነበራ ሰሜንን ደቡብን ቤትናም ኣሕቢሮም ሓደ ዴሳዊ ስርዓት ክምስርቱ ዝቃለሱ ዝነበሩ ሰሜን ቤትናማውያን፡ ካብቲ ኩፍት ንላዕሊ እቲ ንህዝባምን ሰራዊቶምን ከም ቆጽሊ ዘርግፍ ዝነበረ ለቦዳ ዓሶዩ ኣብ ከቢድ መዋጥር ኣእትዮም ዝነበረ። ነቲ ለቦዳ ጠጠው ኣቢሎም ጥዕና ሰራዊቶም ህዝባምን ከየውሓሱ ንኣመሪካ ብኩፍት ፈጺሞም ክስዕሩ ከምዘይከእሉ ኣዳዕዲም ምስ ተገንዝቡ ከኣ፡ ሓገዝ ንምሕታት ኣብ 1964 ሓደ ላዕላዊ ልኡኽ ናብ ቻይና ሰደዱ። እቲ ልኡኽ ንማእ ዜዶንግ ረኺቡ ነቲ

ናይ ሓገዝ ሕቶ ምስ ኣቕረበሉ፡ ማእ ድማ፡ “ሽግርኩም እንተድኣ ተፈቲሑ ሽግርናውን ብኡ መጠን ስለዝፍታሕ፡ ክሳብ መወዳእታ ክንተሓጋዝኩም ኢና።” ዝብል ቃል ኣተወለም።

ከምቲ ቃል ዝኣተወለም ከኣ፡ ድሕሪ ስለስተ ዓመት ማለት ብ23 ግንቦት 1967፡ ሓዲ ምስጢራዊ ወተሃደራዊ ፕሮጀክት ኣብ ወሽጢ ቻይና ኣበገሰ። እቲ ፕሮጀክት፡ ነቲ ብደቡባዊ ምዕራብ ቻይና ኣብ ዝዳውብ ጫካታት ሰሜን ሼትናም፡ ንክሎሮኪን ዝተባህለ ናይቲ እዋን ዝበለጸ መድሃኒት ጸረ-ዓሶ ተጻዋርነት ብዘጥሪያ ጣንጡ ዘሰፋሕፍሕ ዝነበረ ለቡዳዊ ሕጻን ደው ዘብል ሓዲሽ መድሃኒት ንምምዕባል ዝዓለመ ኮይኑ፡ ንምምስግሩ ‘523’ ዝብል መጽውዒ ስም (ኮድ) ተዋህቦ። ኣመሪካውያን እንተድኣ ፈሊጠሞ፡ ቻይና ናብ ዘይተደልየ ፖለቲካዊ ሓዲጋ ክትቃላዕ ከምእትኽእል ማእ ኣጸቢቐ ይግዝበ ስለዝነበረ፡ ክሳብ መጨረሻ ኣብ ትሕቲ ጽኑዕ ወተሃደራዊ ክትትል ክኸውንን ብዝሰለጠ ምስጢር ክተሓዝንዮ ኣዚዘ።

እታ ብዛዕባ ባህላዊ ፍወሳ ቻይና ዕምቆት ዘለዎ ትምህርቲ ቀሲማ ፍልጠታ ንኻልኣኦት ሰልጠነቲ ሕክምና ተካፍል ዝነበረት ቱዮዮ፡ ኣብ ምዕዋትቲ ፕሮጀክት ክህሉዋ ዝኽእል ተራ ቀሊል ከምዘይከውን ተገምጊሙ። ብ1969 ኣባል’ቲ ፕሮጀክት ክትከውን ዝዕድም ደብዳቤ ካብ ማእ ተላእከላ። ኣብ 39 ዓመት ዕድሜኣ ናብቲ ፕሮጀክት ምስ ተጸንበረት፡ ኣብቲ ስራሕ ኣብ ሓጺር ግዜ ብዘርእየዮ ጸብለልታ ዋና ሓላፊት ናይቲ ፕሮጀክት ክትከውን ተመዘዘት። እዚ ስጉምቲዚ፡ ምስቲ ኣብ ብዙሓት ምሁራትታ ሃገር ዝነበረ - ‘መሪሕነት’ ማእ ጸረ ስነ-ፍልጠትን ስነ-ፍልጠተኛታትን እዩ ዝብል ርድኢት ፈጸሙ ዝጸረር እዩ ዝነበረ። ባህላዊ ሰውራ ቻይና ንምዕዋት ተባሂሉ ኣብ መላእ ሃገር ዝርከባ ኣብያተ-ትምህርቲን ዩኒቨርሲቲታትን ይዕጸዋ ኣብ ዝነበራሉ ጽንኩር ግዜ፡ ማእ ሊቃውንቲ ዝሳተፍሉ ዓቢ ሃገራዊ ፕሮጀክት ከበግስ ምኽኣሉ፡ ቱዮዮ እውን ንባዕላ ተገሪማ እያ። ብዝኸነግግ፡ እቲ ረዚን ሃገራዊ ሓላፍነት ምስ ተዋህባ፡ ንክሎሮኪን ዝትክእ ካልእ ዝበለጸ

መድሃኒት ኣብ ምምዕባል ዝሕግዝ ምርምር ንምክያድ፡ ጉጅለኣ መራሓ ናብታ ኣብቲ ግዜ’ቲ ብለቡዳ ዓሶ ተጠቒዓ ዝነበረት - ኣብ ደቡባዊ ገማግም ባሕሪ’ታ ሃገር እትርከብ ትሮፒካዊት ደሴት ሃይናን ኣምርሐት።

ኣብቲ ዓሳዊ ቦታ ምስ በጽሐት፡ ቁጽሪ ዘይብሎም ሰባት ብሕማም ዓሶ ክጥቅዑን ስኣን መድሃኒት እናተሳሕሉ ብስቅያት ክሞቱን ብኣካል ተዓዘበት። ነቲ ድቃስ ዝኸልእ ኣሰንባዲ ትርኢት ምስ ተዓዘበት፡ ናብ በይጂን ተመለሲ ብቐጥታ ናብ ሓዲ ኣብታ ከተማ ዝርከብ ጥንታዊ ቤት-ንባብ ብምኽድ፡ ነቶም ኣብኡ ተዓቂቦም ዝነበሩን፡ ቅድሚ ኣማኢት ዓመታት ዝተጻሕፉን - ንባህላዊ ፍወሳ ቻይና ዝምልከቱ ጽሑፋት ፈተሸት። ንልዕሊ 2 ሺሕ ዝኹት ዝተፈለለዩ ባህላዊ መድሃኒታት ብደቂቕ ጸጽንግዮም። ኣብ መወዳእታ ከኣ፡ እቶም ንሕማም ዓሶ ኣብ ምፍዋስ ዝሕግዝ ቀመማዊ ባእታ ክርከበም ዝኽእል ኣትክልቲ ኣየኖት ምዃናም ብክለ-ሓሳብ ንክትፈልጦም ዝሕግዝ ጣቓሚ ሓበሬታ ረኸበትሎም።

ብድሕሪዚ ምስ መሳርሕታ ናብ ርሕቕ መርሮታ ሃገር እናተመላለሰት፡ ጸረ-ዓሶ ትሕዝቶ ክህሉዎም ይኽእልዮ ኣብ ዘበሉቶም ኣሲታት 200 ዝተፈለለዩ ኣትክልቲ መጽናዕቲ ኣካየደት። ካብቶም ኣትክልቲ ኢቃሚማ ዘዳለወቶን ልዕሊ 240 ሺሕ ኮምፓውንድ ዝሓዘን 380 ዝተፈለለዩ ፈሳሲ እውን፡ ነቶም ዓሶ ዘስዕቡ ‘ፕላዝሞድዮም’ ዝተባህሉ ጽግዕተኛታት ካብ ደም ዘጥፍኦም እንተኸይዱ ንምርኣይ፡ ብዓሶ ኣብ ዝተሸኸፋ ኣናጹ ሓዲ ብሓዲ ፈተነቶ። እቲ ምቁር ሺታን መሪር ጣዕሚን ካብ ዘለዎ ‘worm-wood’ ዝተባህለ ተኽሊ ዝተቐመመ ከኣ፡ ኣብ ምፍዋስቶም ጽግዕተኛታት (Plasmodium parasites) ዝሓሸ ተስፋ ከምዘለዎ ኣረጋገጸት። ብድሕሪዚ፡ ኣብ ልዕሊኡ ዚያዳ ናይ ምጽራይን ምጽግቕን መስርሕ ድሕሪ ምክያድ፡ ኣብ 1971 ነቲ ንፕላዝሞድዮም ካብ ደም ኣብ ምጥፋእ ውጽኢታዊ ዝኹን ካብ መርዚ ናጻ ዝኹንን ቀመማዊ ባእታ ንበይኑ ፈልዮ ኣውጽኦቶ። ኣብ 1972 ከኣ፡ ብደረጃ ዓለም እቲ ዝበለጸ ምዃኑ ዝተመስከረሉ

መድሃኒት ጸረ-ዓሶ ካብኡ ኣምዕበለት።

ቱዮዮ ነቲ ብቋንቋ ቻይና ጃንግወሱ፡ ብቋንቋ እንግሊዝ ከኣ ኣርተሚዚኒን ዝብል ስም ዝተጠመቐ መድሃኒት፡ ቅድሚ ብወግዒ ኣብ ኣገልግሎት ምውግሉ፡ ኣድማዕነቱ ንምርግጋጽ ኣብ ኣናጹን ኣህባይን፡ ቀጺላ ከኣ ብትብዓት ኣብ ነፍሳ ፈተነቶ። ብድሕሪዚ እውን ኣብ ልዕሊ ቦቲ ሕማም ዝተጠቐዑ 21 ሕመማት ፈተነቶ። ነቲ ሕማም ናይ ምፍዋስ ብቐጥታ 100 ሚኒታዊት ምዃኑ ምስ ተረጋገጸ ከኣ፡ ናብ መላእ ቻይና ሼትናምን፡ ድሓሩውን ናብ መላእ ዓለም ከምዝዘርጋሕ ተገብረ።

እቲ መድሃኒት፡ ኣብ ደቡብ ቻይና፡ ደቡብ ኤስያ፡ ኣፍሪቃን ደቡብ ኣመሪካን ብዓሶ ንዝስዕበ ዝነበረ መቐከፍቲ ናብ ዝተሓተ ደረጃኡ ከውርዶን ብኡ መጠን ህይወት ሚልዮናት ዜጋታት ክድሕንን ስለዝተሓዘ፡ ቱዮዮ፡ ኣብ ዝተፈለለዩ ኩርናዕ ዓለም ካብ ዝነበሩ ክኢላታት ናይቲ ዓውዲ ናዳእን ሞንሰን ወሓዘላ። ብፍላይ ኣብ መጀመርታ 1980ታት ኣበርክቶኣ ብቋንቋ እንግሊዝ ተጻሒፉ ድሕሪ ምሕታሙ፡ ናብ መድረኽ ዓለም ቀሪባ ርኽበታ ምስ ህዝቢ ዓለም ከተላሊ፡ ካብ ውድብ ጥዕና ዓለም፡ ባንክ ዓለምን ሕቡራት ሃገራትን ቡብተራ ዕድመ ቀረበላ። ቅድሚ ናይ ኖቤል ሽልማት ምዕታራ፡ ኣብ 2011 እውን እቲ ኣብ ዓውዲ ሕክምና ንብሉጻት ሊቃውንቲ ዝወሃብ ‘ላስከር ዲቨኒ’ ዝተባህለ ክቡር ኣህጉራዊ ሽልማት ንዓኣ ተዓደለ።

እቲ ዘገርም ግን፡ ቱዮዮ ንዓለም ኣዝዩ ዝጠቐም ዓቢ ኣበርክቶ ዝነበረት ሊቅ ክንሳ፡ ክሳብ ተዓዋቲት ሽልማት ኖቤል እትኸውን፡ ኣብ ቻይና ይኹን ኣብ ዓለም ብዙሕ ዘይትፍለጥ ሰብ ምንባራዮ። እዛ ሕጂ ጳል 93 ዓመት ሽማግሌ ኮይና ዘላ ሊቅ፡ ኣብ 2015 ሽልማታ ኣብ ዝተቐበለትሉ ግዜ፡ “ስለምንታይ ኢኹ ብዙሕ ዘይትፍለጢ? ንምንታይ ከ ከሉ ግዜ ተሓበእኪ ትነበሪ?” ዝብል ሕቶ ካብ ጋዜጠኛታት ቀሪቡላ ነይሩ። ንሳ ግን፡ “ዝና ይኹን ህቡብነት ስለዘይደሊ እየ።” ክትብል ሓጺር መልሲ ሂባቶም።

ስፖርት

ስፖርተኛታት ተተባቢዐን

አሜን ተሰፋይ

ሲዲቻ ምክትታል ስፖርት ደቀንስትዮ ኮሚሽን ባህልን ስፖርትን ኤርትራ፡ ኣብ ኣህጉራዊ መድረኻት ስፖርት ስመንን ስም ሃገረንን ዘጸወዓ ኣብ ምጽዋዕ ንዝርከባን ብሉጻትን ኣብነታውያንን ደቀንስትዮ ብ3 ጥሪ 2023 ኣተባቢዐ።

ኣብ'ቲ ኣብ ቤት ጽሕፈት ኮምሽን ባህልን ስፖርትን ኤርትራ ዝተካየደ መደብ፡ ኮሚሽነር ባህልን ስፖርትን ኣምባሳደር ዘመደ ተኸለ ኣብ ዘስመዖ ቃል፡ ደቀንስትዮ ስፖርታውያን ኣብ ዘባወን ኣህጉራውን መድረኻት ዘረጋግጹ ዘለዎ ስታፌን ዘመዝግቡ ዘለዎ ውጽኢታትን፡ ዝያዳ ንምትብባዕ ኣብ ተካእቲ ኣወንታዊ ጽልዋ ንምስራጽን ዝያዳ ክስራሓሉ ከም ዝግባእ

ሓቢሩ። ንሱ ቀጻሉ፡ ኣብ ኩሉ ዝካየድ መደባት ደገፍን ምትብባዕን ኮሚሽን ከም ዘይፍለ ገለጹ።

ኣብ'ቲ ዝተካየደ ናይ ምትብባዕን ኣፍልጦ ናይ ምሃብን መደብ፡ ካብ ውድድራት ኣትሌቲክስ ንኣሎም ርካውያን ኣትሌታት ነባያት ሃብተማርያም፡ ናዝሬት ወልዴ፡ ራሄል ዳንኤልን ዶልሺ ተስፋን፡ ካብ ቅድድም ብሽክለታ ሞላና ደብሳይን ወሓዚት ኪዳነን ከምኡውን ካብ ዓውዲ ኩዑሶ እግራ ብሞያ ዳንነት ስም ሃገረን ኣብ ምጽዋዕ ዝርከባ ኣህጉራዊ (ኢንተርናሽናል) ደያኑ ሱዳና ሰመረኣብ፡ ኤልሳ ዮውሃንስን ዮሃና ነጋሲን ሜዳልያን ናይ ምስጋና ወረቐት ምስክርን ፍሉይ ሽልማትን ካብ ኢድ

ኣምባሳደር ዘመደ ተኸለ ተቐቢለን።

ኣብ'ቲ መደብ፡ ንታሪኽ ስታፌ ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ ስፖርት ቅድምን ድሕርን ናጽነትን ዝገልጽ ብስላይድ ፊልም ዝተደገፈ መግለጺ ብመም. ሳራ ገብረሚካኤልን ወይዘሮ ሚርያም ሃብተማርያምን ክቐርብ ከሎ፡ ንሽልማት ዝበቐዓ ኣብነታውያን ስፖርታውያን ንተመክሮ ምክፍፋል መደብ ኣካይደን። ኣብ'ቲ ኢጋጣሚ ደቀንስትዮ ከም ኣብ ካልኣት ዓውድታት ዘመስከርኦ ዘለዎ ብቐዓት ኣብ ዓውዲ ስፖርት እውን ንምርግጽ፡ ደገፍን ምትብባዕን ወለዲን ማሕበረ ሰብን ከይፍለየን መዝኻኸሪ ከም ዝቐረበ ህዝባዊ ርክባት ኮምሽን ባህልን ስፖርትን ኤርትራ ሓቢሩ።

ብልጽቲ ኣትሌት ዓለምና ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ

ማዕከናት ዜና ዓለምን መራኸቢ ብዙሓን ሃገርና ብሒታቶ ዘላ ሃብሮም ኣሎም ርካዊት ኣትሌት ራሄል ዳንኤል እያ። ትጓናጸፎም ዘላ ዓወታት ኣዝዩም ብዙሓት ስለ ዝኾኑ፡ ሓደትን ኣንጻባራቒን ዓወታት ክንገልጽ ዝመረጽና፡ ብሓፈሻ ደቀንስትዮና ንሓበንን ክላለያኦ፡ መንእሰያት ደቀንስትዮ ድማ ተመክሮ ንክቐስማ ዝግለመ እያ።

ጓል 21 ዓመት መንእሰይ እያ። ኣብ ማእከል መስልጠኒ ስፖርት መረብ ሰቲት ብኣሰልጣኒ ሊቪንግስቶን እናሰልጠነት ኣብዚ ደረጃ ዝበለጸሐት ኣሎም ርካዊት ኣትሌት ራሄል ዳንኤል እያ። ንክለባ፡ ንሃገራን ዓለምን ዘስደምም ዓወታት ኣብ ምጭባጥ ብንጥፈት ትምርሽ ኣላ።

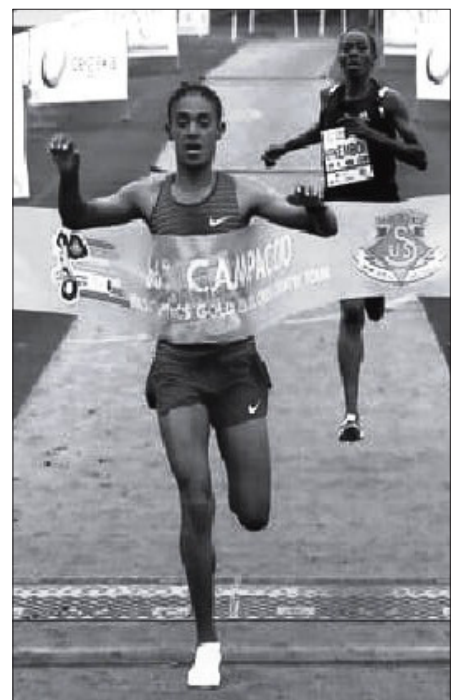
13 ሕዳር 2021 ኣብ ሰጳኛ ኣብ ዝተካየደ “ብክሮስ ኢንተርናሽና ኢታፓሪክ” ዝብል ስያመ ኣብ ዝተሰየመ ውድድር ናይ 5000 ኪሎ ሜተር ንኢዳላት ተቐዳደምቲ ኬንያውያን ረቲዓ ተሸላሚት ወርቂ መዳልያ

ብምዃና፡ ኣብ ማእከል ፖድየም ዝደየበት ኤርትራዊት እያ።

ኣብ ታሕሳስ 2021 ኣብ ከባቢ ዓዲ ኣቤቶ ኣብ ዝተካየደ ሃገራዊ ጉያ መሮር ምስ ኢዳላት ደቂ ሃገራያ ተወዳዳሪ። ኣብዚ ባዳሪ ውድድር ድማ ወርቂ መዳልያ ኣብ ክሳዳ ዝወደየት ትስፍውቲ ኣትሌት ከም ዝኾነት ብጽብቕ ምዕራፍ ን2021 ዘዘማታ።

ራሄል፡ ኣብ ጽዑቕ ውድድራት ዝተሳተፈትላ ዓመት 2022 እያ። 3 መጋቢት 2022 “ዝበለጸት ኣትሌት ዓለም” ካብ ዓለም ቀዳመይቲ ዝበለጸት ናይ ጉያ መሮር ኣትሌት ከም ዝኾነት ወግዓዊ መርበብ ሓበሬታ ዓለም ሸኻዊ ማሕበር ኣትሌቲክስ ከም ዝሓበረ ይዝከር እያ።

ብመሰረት ዓለም ሸኻዊ ማሕበር ኣትሌቲክስ ዝዘርግሐ ሓበሬታ፡ እዛ ትስፍውቲ ኣትሌት 1273 ነጥቢ ከተመዝግብ ብምኽኣላያ ካብ ሓመሽተ ደረጃ ናብ ቀዳመይ ደረጃ

ክትብርኽ ኪኣላ። ኣሎም ርካዊት ኣትሌት ራሄል ዳንኤል 27 ለካቲት 2022 ኣብ ፖርቱጋል ኣብ ዝተካየደ ውድድር ጉያ መሮር ምስ ብለጽ ጸወታ ተሸላሚት ወርቂ

መዳል ድሕሪ ምዃኖ ዝኬንዮዎንን ኢትዮጵያውያንን ኣትሊታት በለጸ ብኹብሪ ዝተሸለሙት።

ኣብ ኦሎምፒክ ቶክዮ 2022 ማልያ ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ ለቢሳ ዝተወዳደረት

ማሕዲጋ ከትዕወት ምኽኣላ ካብ ዝተፈለለዩ ወገናት ናዳ ረኪባ ኣላ።

ብ8 ጥሪ 2023 ኣብ ስጳኛ ኣብ ዝተካየደ ዓለማዊ ውድድር ጉያ መርር ደጊማ ዓወታታ ኣንጸባሪቓዩ እያ። ኦሎምፒካዊት

ሜትሮን 5 ሺሕ ሜትሮን ንኦሎምፒካዊት ኣትሊት ራሄል ዳኒኤል ኣብ ውድድር ማራቶን ኸኣ ንኦሎምፒካዊት ኣትሊት ናዝሬት ወልዱ ኣባላት ሃገራዊት ጋንታ ኣትሊቲክስ ኤርትራ ክኾና ከም ዝሓዘ ይገልጽ።

ኦሎምፒካዊት ራሄል ዳኒኤል ኣብ ዝተፈለለዩ መደባት ውድድራት ኣትሊቲክስ ዓባይቲ ዓወታት ኣብ ምኑንጻፍ ትርኩብ። ብፍላይ ኣብ በልጂም ኣብ ዝተካየደ ናይ ሽዱሽተ ኪሎ ሜተር ውድድር ጉያ መርር ኣልቡፈሪያ፡ ንመወዳድርታ ራሕራሓ ተሸላሚት ወርቂ መዳል ምስ ኮነት፡ ኣብ ዝቐጸል ውድድራት ዘይትናዓቕ ኣትሊት ከም ዝኾነት ኣመስኪራ።

እዛ ኣትሊት ጎድኒ ጎድኒ ናይ ጉያ መርር ውድድራ ናይ ጸርግያ ውድድር እውን ኣያል ዓቕሚ ከም እትውገን ብኣብነት ዝተጠቐሰ ውድድራት ኣካይዳ እያ። ንኣብነት 2022 ኣንኪሊ ኮሎምቢያ ኣብ ዝገበረቶ ናይ 10 ኪሎ ሜትሮ ናይ ጸርግያ ውድድር፡ ጸወታ ተጀሚሩ ከባብ ዝውዳእ፡ ኣብ ቅድሚት ወጺኦ ብምምራሕ ዘውዲ ሻምፒዮን ክትደፍእ ኪኣሉ። ኣብ ውድድር ትራክውን እንተኾነ ኣብ ሕብራት መገንታት ኣመሪካ ኣብ ዝተካየደ ውድድር ድያመንድ ሊግ ኣብ ሓመሽተ ሺሕ ሜትር ምስ ዓባይቲ ወንጌቲ ዓለማዊ ክብረ-ወሰን ኣትሊታት ተወዳዲራ ነሓስ መዳል ክትዓገር በቐዓ። በዚ ኸኣ ኣብ ጉያ መርር፡ ጸርግያን ትራክን ተደምዕ ዘላ ኣትሊት ብምዃና ብዙሓት ተንተንቲ ኣትሊቲክስ መስኪርምላ እዮም። ገለ ካብኦም ምስ ኦሎምፒካዊ ኣትሊት ዘርኢሰናይ ታደሰ የመሳስልዎ እዮም።

“ንጉስ ፍርቂ ማራቶን” ብዝብል ቅጽል ስም ዝጽወዕ ኦሎምፒካዊ ኣትሊት ዘርኢሰናይ ታደሰ፡ ኣብ ጉያ መርር፡ ጸርግያን ትራክን ንኤርትራ መዳል ከዕትራ ዝኸኣለ እንኮ ኣትሊት እዩ። በዚ ኸኣ ኦሎምፒካዊት ኣትሊት ራሄል ዳኒኤል ኣብዚ ዓመት ኣብ ዝተፈለለዩ ውድድራት ልክዕ ከም ዘርኢሰናይ ስማን ሃገራን ከተጸውዕ ልዑል ተስፋ ኣለዋ።

ኣትሊት ራሄል ዳኒኤል፡ ተሸላሚት ብፋር መዳልያን ሻምፒዮን ጉያ መርር ምብራቕ ኣፍሪቃን ኣብ ርእሲ ምዃና፡ ሃገራዊ ክብረ ወሰን 5000 ሜትሮ እውን ዝጨበጠት ኣትሊት እያ።

ኦሎምፒካዊት ኣትሊት ራሄል ዳኒኤል ዓመተ 2023 ብዓባይቲ ዓለማዊ ዓወታትያ መጋረጃ ውድድራ ከፊታቶ ዘላ። ኣብ ቀዳማይ ሰሙን ወርሒ ጥሪ ንሸዱሽተ ኪሎ ሜተር ብ19 ደቂቕን 10 ካልኢትን ውድድራ ብምዝዛማያ ካብ መወዳድርታ ጸብለል ክትብል ዝበቐዐት። ኬንያዊት ኣትሊት ማርጋሬታ ኪንግምቢያ ካብ ራሄል ክልተ ካልኢት ድሒራ ተሸላሚት ብፋር መዳልያ ክትከውን ከላ፡ ካልኣ ብልጽጎቲ ኬንያዊት ኣትሊት ሚርያም ቺተት ከኣ 22 ካልኢት ደንጉዮ ነሓስ መዳልያ ተሸሊማ።

ኣብ ሚላን ኢጣልያ ንመበል 66 ግዜኡ ዝተካየደ ውድድር፡ ኤርትራዊት ኣትሊት ራሄል ዳኒኤል ብፍላይ ንኬንያዊት ኣትሊት ሚርያም ቺተት በዚ ዝተጠቐሰ ፍጥነት ግዜን

ኣትሊት ራሄል ዳኒኤል ኣብዚ ብዓለም ለኻዊ ማሕበር ኣትሊቲክስ ናይ ወርቂ መለክዒ ዝወሃቦ ውድድር ን7.6 ኪሎ ሜተር ብ25 ደቂቕን 42 ካልኢትን ክትዛዝሞ ብምኽኣላያ ሕልፊ ካልኢት ኣትሊታት ጸብለል ኢላ ወርቂ ተሸሊማ። ኬንያዊት ኣዲናህ ጀቢቶክ ካብ ራሄል ሸምንቲ ካልኢት ክትድሕር ከላ፡ ባሕረናዊት ዊንፍራድ ያሺ ከኣ 15 ካልኢት ደንጉዮ ነሓስ ተሸሊማ።

ኣብ መጀመርያ ናይ 2023 ውድድራት ከምዚኣም ዓይነታት ዓወታት ምምዝጋባ ኸኣ፡ ንቐጸሊ ዝጸብይዋ ዘለዉ ውድድራት ከም ኣውስትራልያ ሻምፒዮን ጉያ መርር ዓለም ዱልዳል ስንቂ ኮይኖማ እዮም። ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ እውን በዚ ናይ ራሄል ውጽኢታት ተጠማቲት ጋንታ ኮይና ከም ዝተሳተፈት ኣይርሳዕን።

መሰልጠኒ ማእከል ስፖርት ሰቲት፡ ዝሓለፈ ዓመት ኣብ ኦሪጎን ሕቡራት መገንታት ኣመሪካ ኣብ ዝተካየደ ሻምፒዮን ኣትሊቲክስ ዓለም፡ ኣብ ውድድራት 10 ሺሕ

ይብሉ ነበሩ!

አካረይቲ ምስ ደላሎ!!

አልጊና ወልደግርግ

ዓባብየይ ቆጮን ከምዚ ሎሚ ሓመድ ከይበልዓ፡ 'ዓለም ዝ ክራይ!' ትብል ነይራ። 'እንታይ ማለትኪ?' ክብላ ከለኹ፡ 'ምስ ሞትካ ትማልኦ ሰርቪስ የለ ዋላ ፖላሶ። መግነዚኻ ጥራይዮ ምሳኻ ዝኸይድ።' ብምባል ትምልሰላይ ነይራ። ኣብቲ እዋን እንታይ ማለታ ምዃኑ ብልክዕ ይርደኣኒ ኳ እንተ ዘይነበረ፡ ሕጂ ግን አጸቢቐ በሪህላይ ኣሎ።

አዲይ መድህን መሬት ብደሓኑ ዝተሰርሐ፡ ዝካረ ዝ ዘለወን ኣዝየን ኮግራምን ሓያልን (ብላዕሊ ነጻ ይበለን) ሰበይቲ እየን። ምስ ተኸረይተን ዘለወን ዝምድና፡ ብጥራኡ ናይ ጊላን ጎይታንዮ። ኣብ ርእሲ እዚ እቲ ንኸራይ ኢለን ዝጽውዕሉ ዋጋ፡ ኣዝዩ ኣሰንገዒ እዩ። ንሓንቲ ኣርባዕተ በርባዕተ ዝዛ፡ ክሳብ 3500 ናቕፋ ክብላ ኣይሰከፋንዮን። 'ኣንትን ኣዲይ መድህን ኣይከበረን?' ዝብል ሕዮ እንተ መጽዮወን፡ 'ወይለክ ዘይረኽቦ ዘይብላይ መድህን። እንታይ'ዶ እምንን ቸሜንዮን ኣቐቢልኩም ኢኹም?' ብምባል እየን ዝጋንሓ።

አዲይ መድህን ባህርያተን እዚ እንክሎ፡ ሱብ ንዕኡን ክብድለን ኮነ ዝበደለን ኮይኑ ክስምዐን ከሎ ዝብልኦ፡ ግብረ መልሰን ምስ ተግባራትን ዝጋጮዮ። ኣብ ኣውቶቡስ ተሰቐለን 'ንዕነ ኮፍ በላ!' ኢሉ ኮፍ ዘብል እንተ ዘይረኽበን፡ ምስ ምልእቲ ኣውቶቡስ እናተቐየቐየ እየን ዝኸዳ። 'እዋይ ዘመን! ሓደ እግርና ኣብ ጉድጓድ ዝኣተወ ሽማግሌታት ጠጠው ኢልናስ፡ ኣብ ብርኩም ዘተንፍሱ ኣጉባዝ ኮፍ ክብሉ?' እናበላ ብምክሽማሽ ዮጉረምርማን። እታ ንኸራይ ዝ ዝሓትኦ ክቡር ዋጋ ቐኑዕ፡ ኣሸበሹብ ሰባት ኣብ ኣውቶቡስ ንዕኡን ኮፍ እንተዘየበሉም ከኣ፡ 'ጸዋግ ዘመን!'። ጠሪጣሽ እንተ ትሓንክላይ ድዩ ዝበሃል? ይብሉ ነበሩ!

ደላሎ! (ኣሃኳ ኣወቓቓዕትን ኣነሃሃርትንዮ ዝብሎም)፡ ኣብ ክብሪ ዋጋ ክራይ ዝ ዝጸወትዎ ተራ፡ ኣዝዩ ዓቢ ምዃኑ ሃንደበትዮ ፈሊጠ። ሓደ ወዲ ዓበይቲ ዝበሃል ደላላይ ብገለ ስራሕ ምስ ረኽብክዎ እንታይ ኢሉኒ መስለኩም፡ 'ንሕና ደላሎ ኣብ ምንታይዮ ቐጣጣና መስለኪ... ንሓንቲ ዝ ዋላ እቲ ዋና ብሽሕ ተሚንዎ ከሎ፡ ንሕና ብ2 ሽሕ ኢልና ነእምኖ ነቲ ተኸራዩ።'

ኣነ ከኣ ደንጽዩኒ 'ንምንታይ?' ምስ በልክዎ፡ 'ኣነ እታ ናይ ሓንቲ ወርሒ ያቐጣጣይ። መታን ኣብዚሓ ክረክብ...' መታን ናይ ሓንቲ ወርሒ ኣብዚሓ ክረክብ፡ ንዓመታት ክራይ ዝኸየ የበላሽወልካ ማለትዮ። ገሪምኩም ይመውት ኢሉ? ይብሉ ነበሩ!

ተሰፋይ ዝተባህለ መሳርሕተይ ዝ ስኢኑ ካብ ዝሳቐ ኣይወሓደን። ሓደ መዓልቲ ጎፍ ምስ ተባሃልና፡ 'ዝ ረኺብካ?' ብምባል ይሓተልኩም። ትቐበል ኣቢሉ 'ዝ'ኳ ኣይተሳእንን። ካልእዮ ሽጊሩና ዘሎ።' ብምባል ስግንጢራዊ መልሲ ይህበኒ። 'እንታይ ደኣ?' ምስ በልክዎ፡ 'ኣንታ ነታ ጓለይ ምስ ዓባይ እንተ ሰዲድናዮ ደኣ፡ ዝ ምረኽብና።' ምስናይ ቐንዝኡ መለሰላይ። ድንግርግር ኢሉኒ፡ 'ነታ ሓንቲ ጓልካስ ናብ ኣዴኻ ክትሰዳ?' ተገሪመ ሓተትኩ። 'እንታይ ደኣ ክንገብር? ዘዝሓተትናዮም ኣካረይቲ ቆልዓ ዘይብልኩም እንተ ኾይኑ እናበሉና' ብምባል ጓሂኡ ገለጹላይ። ወይ ጉድ! ይብሉ ነበሩ!

ሓንቲ ኣዜብ ትበሃል፡ ናይ ቐደም መምህራይ ዝነበረት፡ ብዙሕ እዋን ኣብ መንገዱ ቢሓቐ ዝሓዘ መለሲ ሓዘያ ዝረኽባ። ጽቡቕ ስለ ነዕልል ከኣ፡ 'መምህራይ እንታይ ደኣ?' ምስ በልክዎ፡ 'ናይዚ ቢሓቐ ዲኻ?' ትብለኒ። ርእሲይ ብእወታ ምስ ነቐነቐኩ፡ 'ኢታ ወዲ ጉድ ረኺብና፡ ጉድ ኣይትርኩብ፡ ሞንጎ ኤለክሪክ ኣላትኒ። ዮግዳ ዋና ዝይ ክሰንክት ኣይትፈቐደለይን እያ።' ምስ በለትኒ ተገሪመ፡ 'እዋእ! እሞ ናይ ሓዊ የለን ድዩ?' ይብላ። 'የለን!'። 'ንሰን ደኣ ኣበይ ይሰንክታ?' ምስ በልክዎ፡ 'ንሰንሲ ካብ ደቀን ተሰንኪቱዮ ዝመጽን። ንዓና ከኣ ሓንቲ ኮንታተረ ስለ ዝኾነት፡ ናይ ልቲ ከይበዝሐና ኢለን ኣገደናና!' ብምባል ኣገራሚ ዛንታ ኣዕለለትኒ። እንታይዮ እዚ ዘመን፡ ይብሉ ነበሩ!

ኣካረይቲ ንትንፋስ ተኸረይቲ ጠፍጢፎም ዝሰርሑ ኣማልኽቲ ኮይኑ ክሳብ ዝስምዖም፡ ብቐይዲ ቡተኽነት ይጓዓዙ ኣለዉ። ብዛዕባ እቲ ሕጋዊ መዳይ ገደፈ፡ ነዚ ጉዳይ ብምራላዊ መዳይ ምስ ዝጥምዮ፡ ከምቲ ዓባይ ዝበለቶ 'ዓለም ዝ ክራይ' እዩሞ፡ ልቢ ይሃብኩም ኣካረይትን ደላሎን! ይብሉ ነበሩ!